

EUROOPAN UNIONI

EUROOPAN PARLAMENTTI

NEUVOSTO

**Strasbourg, 13. joulukuuta 2023
(OR. en)**

**2022/0047(COD)
LEX 2283**

**PE-CONS 49/1/23
REV 1**

**TELECOM 237
COMPET 781
MI 650
DATAPROTECT 205
JAI 1045
PI 116
CODEC 1418**

**EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS
DATAN OIKEUDENMUKAISTA SAATAVUUTTA JA KÄYTTÖÄ KOSKEVISTA
YHDENMUKAISISTA SÄÄNNÖISTÄ JA ASETUKSEN (EU) 2017/2394 JA DIREKTIIVIN
(EU) 2020/1828 MUUTTAMISESTA (DATASÄÄDÖS)**

**EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON
ASETUS (EU) 2023/...,**

annettu 13 päivänä joulukuuta 2023,

**datan oikeudenmukaista saatavuutta ja käyttöä
koskevista yhdenmukaisista säännöistä ja asetuksen (EU) 2017/2394
ja direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta (datasäädös)**

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka
ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 114 artiklan,
ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,
sen jälkeen kun esitys lainsäätämisjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,
ottavat huomioon Euroopan keskuspankin lausunnon¹,

¹ EUVL C 402, 19.10.2022, s. 5.

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon¹,

ottavat huomioon alueiden komitean lausunnon²,

noudattavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä³,

¹ EUVL C 365, 23.9.2022, s. 18.

² EUVL C 375, 30.9.2022, s. 112.

³ Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 9. marraskuuta 2023 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä), ja neuvoston päätös, tehty 27. marraskuuta 2023.

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Datavetoiset teknologiat ovat viime vuosina saaneet aikaan muutoksia kaikilla talouden aloilla. Erityisesti internetiin liitettyjen tuotteiden yleistymisen on kasvattanut datan määrää ja potentiaalista arvoa kuluttajien, yritysten ja yhteiskunnan kannalta. Eri aloilta saatava korkealaatuinen ja yhteentoimiva data parantaa kilpailukykyä ja innovointia ja turvaa kestävän talouskasvun. Samaa dataa voidaan käyttää ja käyttää uudelleen rajattomasti moniin eri tarkoituksiin ilman, että sen laatu heikkenee tai määrä pienenee.
- (2) Datan optimaalista jakoa yhteiskuntaa hyödyttävällä tavalla haittaavat datan jakamisen esteet. Kyseisiin esteisiin kuuluvat kannustimien puute, joka heikentää datan haltijoiden halukkuutta tehdä vapaaehtoisesti datan jakamista koskevia sopimuksia, epätietoisuus dataa koskevista oikeuksista ja velvoitteista, teknisiä rajapintoja koskevien sopimusten tekemisen ja täytäntöönpanon kustannukset, tietojen suuri hajanaisuus datasiiloissa, metadatan huono hallinta, semanttista ja teknistä yhteentoimivuutta koskevien standardien puuttuminen, datan saatavuutta haittaavat pullonkaulat, datan jakamista koskevien yleisten käytäntöjen puuttuminen sekä datan saatavuuteen ja käyttöön liittyvien sopimussuhteiden epätasapainon väärinkäyttö.

- (3) Aloilla, joille on tyypillistä mikroyritysten, pienten yritysten ja keskisuurten yritysten, sellaisina kuin ne on määritelty komission suosituksen 2003/361/EY¹ liitteessä olevassa 2 artiklassa, jäljempänä 'pk-yritykset', suuri osuus, puuttuu usein digitaalisia valmiuksia ja digitaalista osaamista, joita tarvittaisiin datan keräämiseen, analysointiin ja käyttöön, ja dataan pääsy on usein rajoitettua silloin, jos se on yhden toimijan hallussa järjestelmässä tai jos datan tai datapalvelujen yhteentoimivuus tai rajatylittävä yhteentoimivuus on puutteellista.
- (4) Jotta voidaan vastata digitaalitalouden tarpeisiin ja poistaa esteet moitteettomasti toimivien datan sisämarkkinoiden tieltä, on vahvistettava yhdenmukaistettu kehys, jossa määritellään, kenellä on oikeus käyttää tuotteen dataa tai siihen liittyvän palvelun dataa ja millä edellytyksillä ja millä perusteella. Ellei tässä asetuksessa nimenomaisesti toisin säädetä, jäsenvaltioiden ei sen vuoksi pitäisi hyväksyä tai pitää voimassa kansallisia lisävaatimuksia tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, sillä tämä vaikuttaisi sen suoraan ja yhdenmukaiseen soveltamiseen. Lisäksi unionin tason toimet eivät saisi vaikuttaa unionin tekemiin kansainvälisiin kauppasopimuksiin sisältyvien velvoitteiden ja sitoumusten soveltamiseen.

¹ Komission suositus 2003/361/EY, annettu 6 päivänä toukokuuta 2003, mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä (EUVL L 124, 20.5.2003, s. 36).

- (5) Tällä asetuksella varmistetaan, että verkkoon liitetyn tuotteen tai tuotteeseen liittyvän palvelun käyttäjät voivat unionissa päästä oikea-aikaisesti kyseisen verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käytön tuloksena tuotettuun dataan ja että kyseiset käyttäjät voivat käyttää dataa, myös jakamalla sitä valitsemiensa kolmansien osapuolten kanssa. Siinä asetetaan datan haltijoille velvoite asettaa dataa käyttäjien ja käyttäjän tietyissä olosuhteissa valitsemien kolmansien osapuolten saataville. Sillä myös varmistetaan, että datan haltijat asettavat datan sen vastaanottajien saataville unionissa oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ja avoimesti. Yksityisoikeudelliset säännöt ovat keskeisessä asemassa datan jakamista koskevassa yleisessä sääntelykehityksessä. Sen vuoksi tällä asetuksella mukautetaan sopimusoikeuden sääntöjä ja estetään sellaisen sopimussuhteiden epätasapainon hyväksikäyttö, joka estää oikeudenmukaisen pääsyn dataan ja sen käytön. Tällä asetuksella myös varmistetaan, että datan haltijat asettavat julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elinten saataville datan, joka on tarpeen tietyn yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi, silloin kun siihen on poikkeuksellinen tarve. Tällä asetuksella pyritään lisäksi helpottamaan datankäsittelypalvelujen vaihtamista ja parantamaan datan ja datan jakamismekanismien ja -palvelujen yhteentoimivuutta unionissa. Tätä asetusta ei pitäisi tulkita siten, että siinä tunnustetaan datan haltijoiden uusi oikeus tai annetaan näille uusi oikeus käyttää verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käytön tuloksena tuotettua dataa.

- (6) Datan tuottaminen on tuloksena vähintään kahden toimijan, etenkin verkkoon liitetyn tuotteen suunnittelijan tai valmistajan, joka voi monissa tapauksissa olla myös siihen liittyvän palvelun tarjoaja, sekä verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvien palvelujen käyttäjän toimista. Se nostaa esille kysymyksiä digitaalitalouden oikeudenmukaisuudesta, koska verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palvelujen tallentama data on tärkeä tekijä jälkimarkkinapalveluissa sekä oheis- ja muissa palveluissa. Jotta datasta saataisiin merkittäviä taloudellisia hyötyjä, myös unionin yritysten vapaaehtoiisiin sopimuksiin perustuvan datan jakamisen ja datavetoisen arvonmuodostuksen myötä, on parempi soveltaa yleistä lähestymistapaa dataan pääsyä ja datan käyttöä koskevien oikeuksien myöntämiseen kuin datan saatavuutta ja käyttöä koskevien yksinoikeuksien myöntämistä. Tässä asetuksessa säädetään horisontaalisista säännöistä, joita voitaisiin noudattaa unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä, jossa käsitellään erityistilanteita asiaankuuluvilla aloilla.

- (7) Perusoikeus henkilötietojen suojaan turvataan erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksilla (EU) 2016/679¹ ja (EU) 2018/1725². Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2002/58/EY³ suojellaan lisäksi yksityiselämää ja viestinnän luottamuksellisuutta, myös määrittämällä ehtoja henkilötietojen ja muiden kuin henkilötietojen tallentamiselle päätelaitteille ja niihin pääsulle päätelaitteista käsin. Kyseiset unionin säädökset luovat perustan kestäväälle ja vastuulliselle datankäsittelylle, myös silloin kun data-aineistossa on sekä henkilötietoja että muuta dataa kuin henkilötietoja. Tämä asetus täydentää henkilötietojen ja yksityisyyden suojaa koskevaa unionin lainsäädäntöä, erityisesti asetuksia (EU) 2016/679 ja (EU) 2018/1725 ja direktiiviä 2002/58/EY, eikä rajoita sen soveltamista. Mitään tämän asetuksen säännöstä ei pitäisi soveltaa tai tulkita tavalla, joka heikentää tai rajoittaa oikeutta henkilötietojen suojaan tai oikeutta yksityisyyteen ja viestinnän luottamuksellisuuteen.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1).

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1725, annettu 23 päivänä lokakuuta 2018, luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja päätöksen N:o 1247/2002/EY kumoamisesta (EUVL L 295, 21.11.2018, s. 39).

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2002, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37).

Kaikessa tämän asetuksen nojalla tapahtuvassa henkilötietojen käsittelyssä olisi noudatettava unionin tietosuojalainsäädäntöä, muun muassa asetuksen (EU) 2016/679 6 artiklan mukaista vaatimusta käsittelyn pätevästä oikeusperustasta ja tarvittaessa kyseisen asetuksen 9 artiklan ja direktiivin 2002/58/EY 5 artiklan 3 kohdan edellytyksiä. Tämä asetus ei muodosta datan haltijalle oikeusperustaa henkilötietojen käsittelyä tai tuottamista varten. Tässä asetuksessa asetetaan datan haltijoille velvoite asettaa henkilötiedot käyttäjien tai käyttäjän valitsemien kolmansien osapuolten saataville kyseisen käyttäjän pyynnöstä. Tällainen pääsy olisi annettava sellaisiin henkilötietoihin, jotka datan haltija käsittelee jonkin asetuksen (EU) 2016/679 6 artiklassa tarkoitetun oikeusperustan mukaisesti. Kun käyttäjä ei ole rekisteröity, tämä asetus ei muodosta oikeusperustaa, jonka nojalla voitaisiin antaa pääsy henkilötietoihin tai asettaa ne kolmannen osapuolen saataville, eikä sitä pitäisi tulkita siten, että datan haltijalle annettaisiin uusi oikeus käyttää verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käytön tuloksena tuotettuja henkilötietoja. Kyseisissä tapauksissa voisi olla käyttäjän etujen mukaista helpottaa asetuksen (EU) 2016/679 6 artiklan vaatimusten täyttymistä. Koska tämän asetuksen ei pitäisi vaikuttaa kielteisesti rekisteröidyn tietosuojaoikeuksiin, datan haltijat voi kyseisissä tapauksissa täyttää pyynnot muun muassa anonymisoimalla henkilötiedot tai, jos helposti saatavilla oleva data sisältää useamman rekisteröidyn henkilötietoja, siirtämällä vain käyttäjää koskevat henkilötiedot.

- (8) Tietojen minimoinnin ja sisäänrakennetun tietosuojan ja oletusarvoisen tietosuojan periaatteet ovat keskeisessä asemassa, kun käsittelyyn liittyy yksilöiden perusoikeuksiin kohdistuvia merkittäviä riskejä. Ottaen huomioon kehityksen taso, kaikkien datan jakamiseen osallistuvien, myös tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvien datan jakamiseen osallistuvien, olisi toteutettava teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä kyseisten oikeuksien suojaamiseksi. Tällaisiin toimenpiteisiin kuuluu pseudonymisoinnin ja salauksen ohella myös entistä paremmin saatavilla olevan sellaisen teknologian käyttö, jonka avulla dataan voidaan tuoda algoritmeja ja saada käyttöön tärkeää tietämystä siirtämättä dataa osapuolten välillä tai kopioimatta raakadataa tai jäsenneltyä dataa tarpeettomasti.
- (9) Ellei tässä asetuksessa toisin säädetä, tämän asetus ei vaikuta kansalliseen sopimusoikeuteen, mukaan lukien sopimuksen tekemistä, pätevyyttä tai vaikutuksia koskeviin sääntöihin tai sopimuksen purkamisesta aiheutuviin seurauksiin, ellei tällaisia näkökohtia säännellä tällä asetuksella. Tällä asetuksella täydennetään unionin lainsäädäntöä, jolla pyritään edistämään kuluttajien etuja ja varmistamaan kuluttajansuojan korkea taso sekä suojelemaan kuluttajien terveyttä, turvallisuutta ja taloudellisia etuja, erityisesti neuvoston direktiiviä 93/13/ETY¹ ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivejä 2005/29/EY² ja 2011/83/EU³, eikä sillä rajoiteta kyseisen lainsäädännön soveltamista.

¹ Neuvoston direktiivi 93/13/ETY, annettu 5 päivänä huhtikuuta 1993, kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista (EYVL L 95, 21.4.1993, s. 29).

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/29/EY, annettu 11 päivänä toukokuuta 2005, sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) (EUVL L 149, 11.6.2005, s. 22).

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/83/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2011, kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta (EUVL L 304, 22.11.2011, s. 64).

- (10) Tällä asetuksella ei rajoiteta sellaisten unionin ja kansallisten säädösten soveltamista, joissa säädetään datan jakamisesta sekä dataan pääsystä ja datan käytöstä rikosten ennalta estämistä, tutkintaa, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia varten tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten tai tullitoiminnan tai verotuksen tarkoituksiin riippumatta siitä, minkä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisen oikeusperustan nojalla tällaiset unionin säädökset on hyväksytty, eikä kyseisellä alalla, erityisesti Budapestissa 23 päivänä marraskuuta 2001 tehdyn tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (ETS nro 185) pohjalta, tehtävään kansainväliseen yhteistyöhön. Tällaisia säädöksiä ovat muun muassa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/784¹, (EU) 2022/2065² ja (EU) 2023/1543³ ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2023/1544⁴. Tätä asetusta ei sovelleta tietojen keräämiseen, jakamiseen, saatavuuteen tai käyttöön Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2015/847⁵ ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/849⁶ mukaisesti. Tätä asetusta ei sovelleta aloihin, jotka eivät kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan, eikä se vaikuta jäsenvaltioiden toimivaltaan, joka koskee yleistä turvallisuutta, puolustusta tai kansallista turvallisuutta, tulli- ja verohallintoa sekä kansanterveyttä tai kansalaisten turvallisuutta, riippumatta sen yksikön tyypistä, jonka jäsenvaltiot ovat valtuuttaneet suorittamaan kyseiseen toimivaltaan liittyviä tehtäviä.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/784, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2021, verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta (EUVL L 172, 17.5.2021, s. 79).

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös) (EUVL L 277, 27.10.2022, s. 1).

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2023/1543, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2023, eurooppalaisista esittämismääräyksistä ja eurooppalaisista säilyttämismääräyksistä sähköisten todisteiden hankkimiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä ja rikosoikeudellisten menettelyjen perusteella annettujen vapaudenmenetyksen käsittävien rangaistusten täytäntöönpanoa varten (EUVL L 191, 28.7.2023, s. 118).

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2023/1544, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2023, nimettyjen toimipaikkojen nimeämistä ja laillisten edustajien nimittämistä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä sähköisten todisteiden keräämiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 191, 28.7.2023, s. 181).

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2015/847, annettu 20 päivänä toukokuuta 2015, varainsiirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja asetuksen (EY) N:o 1781/2006 kumoamisesta (EUVL L 141, 5.6.2015, s. 1).

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/849, annettu 20 päivänä toukokuuta 2015, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta (EUVL L 141, 5.6.2015, s. 73).

- (11) Tämän asetuksen ei myöskään pitäisi vaikuttaa unionin lainsäädäntöön, jossa asetetaan unionin markkinoille saatettaville tuotteille fyysistä suunnittelua ja dataa koskevia vaatimuksia, ellei asetuksessa erityisesti näin säädetä.
- (12) Tällä asetuksella täydennetään unionin lainsäädäntöä, jonka tavoitteena on asettaa esteettömyysvaatimuksia tietyille tuotteille ja palveluille, etenkin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2019/882¹, eikä sillä rajoiteta kyseisen lainsäädännön soveltamista.
- (13) Tällä asetuksella ei rajoiteta sellaisten unionin tai kansallisten säädösten soveltamista, joissa säädetään teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamisesta, mukaan lukien Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivit 2001/29/EY², 2004/48/EY³ ja (EU) 2019/790⁴.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/882, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista (EUVL L 151, 7.6.2019, s. 70).

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY, annettu 22 päivänä toukokuuta 2001, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa (EYVL L 167, 22.6.2001, s. 10).

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta (EUVL L 157, 30.4.2004, s. 45).

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/790, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta (EUVL L 130, 17.5.2019, s. 92).

- (14) Tämän asetuksen soveltamisalaan olisi prototyyppejä lukuun ottamatta sisällytettävä fyysiset verkkoon liitetyt tuotteet, jotka komponenttiensa tai toimintajärjestelmiensä avulla saavat, tuottavat tai keräävät dataa suorituskyvystään, käytöstään tai ympäristöstään ja jotka pystyvät välittämään kyseisen datan sähköisen viestintäpalvelun, fyysisen yhteyden tai laiteyhteyden kautta (mitä kutsutaan usein esineiden internetiksi). Esimerkkejä tällaisista sähköisistä viestintäpalveluista ovat erityisesti maanpäälliset puhelinverkot, kaapelitelevisioverkot, satelliittipohjaiset verkot ja lähiviestintäverkot. Verkkoon liitettyjä tuotteita löytyy kaikilta talouden ja yhteiskunnan osa-alueilta, mukaan lukien yksityinen, siviili- tai kaupallinen infrastruktuuri, ajoneuvot, terveyteen ja elämäntapaan liittyvät laitteet ja tarvikkeet, alukset, ilma-alukset, kodin laitteet ja kulutustavarat, lääkinnälliset ja terveydenhoitolaitteet tai maatalous- ja teollisuuskoneet. Valmistajien suunnitteluvalintojen ja tapauksen mukaan unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön, jossa käsitellään alakohtaisia tarpeita ja tavoitteita, tai toimivaltaisten viranomaisten asiaankuuluvien päätösten olisi ratkaistava, minkä datan jokin verkkoon liitetty tuote pystyy asettamaan saataville.

- (15) Käyttäjän toimet ja tapahtumat ovat dataa digitoidussa muodossa, minkä vuoksi sen olisi oltava käyttäjän saatavilla. Tämän asetuksen mukaiset, verkkoon liitetyistä tuotteista ja niihin liittyvistä palveluista saatavan datan saatavuutta ja käyttöä koskevat säännöt koskevat sekä tuotteen dataa että siihen liittyvän palvelun dataa. Tuotteen datalla tarkoitetaan verkkoon liitetyn tuotteen käytön tuloksena tuotettua dataa, jonka valmistaja on suunnitellut olevan käyttäjän, datan haltijan tai kolmannen osapuolen, tarvittaessa myös valmistajan, haettavissa verkkoon liitetystä tuotteesta. Tuotteeseen liittyvän palvelun datalla tarkoitetaan dataa, joka edustaa myös sellaisten verkkoon liitettyyn tuotteeseen liittyvien käyttäjien toimien tai tapahtumien digitointia, jotka palveluntarjoaja tuottaa tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoamisen aikana. Verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käytön tuloksena tuotetun datan olisi katsottava kattavan tarkoituksellisesti tallennetun datan tai käyttäjän toiminnasta välillisesti syntyvän datan, kuten verkkoon liitetyn tuotteen ympäristöä tai vuorovaikutusta koskevan datan. Tähän olisi sisällyttävä data käyttöliittymän tai tuotteeseen liittyvän palvelun kautta tuotetun tuotteen käytöstä, eikä siinä olisi rajoitettava tietoihin siitä, että tällainen käyttö on tapahtunut, vaan siihen olisi sisällyttävä kaikki data, jotka verkkoon liitetty tuote tuottaa tällaisen käytön tuloksena, kuten antureiden automaattisesti tuottama data ja sulautettujen sovellusten tallentama data, mukaan lukien laitteiston tilaa ja toimintahäiriöitä osoittavat sovellukset. Tähän olisi sisällyttävä myös data, joka on tuotettu verkkoon liitetystä tuotteesta tai siihen liittyvästä palvelusta aikana, jolloin käyttäjä ei ryhdy toimiin, kuten silloin, kun käyttäjä päättää olla käyttämättä verkkoon liitettyä tuotetta tiettyä ajanjaksona ja pitää sen sijaan valmiustilassa tai jopa sammutettuna, koska verkkoon liitetyn tuotteen tai sen komponenttien, esimerkiksi sen akkujen, tila voi vaihdella, kun verkkoon liitetty tuote on valmiustilassa tai kytketty pois päältä. Data, jota ei olennaisesti muuteta, eli raakamuodossa oleva data, jota kutsutaan myös lähteeksi tai primaaridataksi, joka viittaa automaattisesti ilman lisäkäsittelyä tuotettuihin tietopisteisiin, sekä data, joka on esikäsitelty sen ymmärrettävyyden ja käytön mahdollistamiseksi ennen jatkokäsittelyä ja analysointia, kuuluu tämän asetuksen soveltamisalaan.

Tällaisiin tietoihin kuuluvat tiedot, jotka on kerätty yksittäisestä anturista tai yhteenliitetystä anturiryhmästä, jotta kerätyt tiedot olisivat ymmärrettäviä laajemmissa käyttötapauksissa, määrittämällä fyysinen määrä tai laatu tai muutos fyysisessä määrässä, kuten lämpötilassa, paineessa, virtausnopeudessa, äänessä, pH-arvossa, nestetasossa, asennossa, kiihtyvyydessä tai nopeudessa. Termiä 'esikäsitelty data' ei pitäisi tulkita siten, että datan haltija velvoitetaan tekemään merkittäviä investointeja datan puhdistamiseen ja muuntamiseen. Saataville asetettavaan dataan olisi sisällyttävä asiaankuuluva metadata, mukaan lukien sen peruskonteksti ja aikaleima, jotta dataa voidaan käyttää yhdistettynä muuhun dataan, kuten dataan, jota on lajiteltu ja luokiteltu muiden siihen liittyvien tietopisteiden kanssa tai uudelleenmuotoiltu yleisesti käytettyyn muotoon. Tällainen data saattaa olla arvokasta käyttäjälle, ja se tukee innovointia sekä digitaalisten ja muiden sellaisten palvelujen kehittämistä, joilla suojellaan ympäristöä, terveyttä ja kiertotaloutta muun muassa helpottamalla kyseisten verkkoon liitettyjen tuotteiden huoltoa ja korjaamista. Sitä vastoin tällaisesta datasta päätellyn tai johdetun tiedon, joka on tulosta lisäinvestoinneista datan arvojen tai tiedon määrittämiseen, erityisesti jos se johdetaan tai päätellään muusta verkkoon liitetyn tuotteen tuottamasta datasta omisteisilla, monimutkaisilla algoritmeilla, mukaan lukien ne, jotka ovat osa omisteista ohjelmistoa, olisi katsottava jäävän tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle eikä siihen siten pitäisi soveltaa datan haltijan velvoitetta asettaa se käyttäjän tai datan vastaanottajan saataville, jollei käyttäjän ja datan haltijan välillä toisin sovita. Tällainen data voisi sisältää erityisesti tietoa, joka johdetaan anturifuusiolla, jossa dataa päätellään tai johdetaan keräämällä sitä useista antureista verkkoon liitettyssä tuotteessa käyttäen omisteisia, monimutkaisia algoritmeja, ja joka voisi kuulua teollis- ja tekijänoikeuksien piiriin.

- (16) Tällä asetuksella mahdollistetaan se, että verkkoon liitettyjen tuotteiden käyttäjät voivat hyötyä jälkimarkkina-, liitännäis- ja muista palveluista, jotka perustuvat tällaisiin tuotteisiin sisällytettyjen antureiden keräämään dataan, ja kyseisten tietojen keräämisestä voi olla hyötyä verkkoon liitettyjen tuotteiden suorituskyvyn parantamisessa. On tärkeää erottaa toisistaan yhtäältä tällaisten sensorilaitteilla varustettujen verkkoon liitettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palvelujen tarjonnan markkinat ja toisaalta toisiinsa liittymättömät ohjelmistot ja sisältö, kuten teksti-, ääni- tai audiovisuaalisisältö, joka kuuluu usein teollis- ja tekijänoikeuksien piiriin. Tämän vuoksi datan, jota sensorilaitteilla varustetut verkkoon liitettyt tuotteet tuottavat, kun käyttäjä tallentaa, välittää, esittää tai toistaa sisältöä, samoin kuin itse sisällön, joka kuuluu usein teollis- ja tekijänoikeuksien piiriin, muun muassa jonkin verkkopalvelun suorittamaa käyttöä varten, ei pitäisi kuulua tämän asetuksen soveltamisalaan. Tämän asetuksen ei pitäisi kattaa myöskään dataa, joka on saatu, tuotettu tai johon on päästy verkkoon liitetystä tuotteesta tai siirretty sille tallentamista tai muuta käsittelyä varten muiden osapuolten kuin käyttäjän puolesta, kuten voi olla palvelinten tai pilvi-infrastruktuurin osalta, joita niiden omistajat ylläpitävät yksinomaan kolmansien osapuolten puolesta, muun muassa jonkin verkkopalvelun suorittamaa käyttöä varten.

- (17) On tarpeen määritellä säännöt tuotteille, joihin on liitetty niihin liittyviä palveluja niiden osto-, vuokraus- tai leasing-hetkellä siten, että niiden puuttuminen estäisi verkkoon liitettyä tuotetta suorittamasta yhtä tai useampaa toiminnoistaan, tai jotka valmistaja tai kolmas osapuoli myöhemmin liittää palveluun lisätäkseen tai mukauttaakseen verkkoon liitetyn tuotteen toiminnallisuutta. Tällaisiin verkkoon liitettyyn tuotteeseen liittyviin palveluihin kuuluu datanvaihto verkkoon liitetyn tuotteen ja palveluntarjoajan välillä, ja niiden olisi katsottava liittyvän nimenomaisesti verkkoon liitetyn tuotteen toimintojen toimintaan, kuten palveluihin, jotka tapauksen mukaan välittävät verkkoon liitetylle tuotteelle komentoja, jotka voivat vaikuttaa sen toimintaan tai käyttäytymiseen. Palveluja, jotka eivät vaikuta verkkoon liitetyn tuotteen toimintaan ja joihin ei liity palveluntarjoajan suorittamaa datan tai komentojen siirtoa verkkoon liitettyyn tuotteeseen, ei pitäisi katsoa tuotteeseen liittyviksi palveluiksi. Tällaisia palveluja voisivat olla esimerkiksi avustava konsultointi, analytiikka tai rahoituspalvelut taikka säännöllinen korjaus ja huolto. Verkkoon liitettyyn tuotteeseen liittyviä palveluja voidaan tarjota osana osto-, vuokra- tai leasingsopimusta. Verkkoon liitettyyn tuotteeseen liittyviä palveluja voitaisiin tavallisesti myös tarjota samantyyppisille tuotteille, ja käyttäjä voisi kohtuudella odottaa niiden tarjoamista ottaen huomioon tuotteen luonteen sekä mahdollisen julkisen lausuman, jonka myyjä, vuokraaja, liisaaja tai muu henkilö liiketoimintaketjun aikaisemmassa vaiheessa, valmistaja mukaan luettuna, on esittänyt tai joka on esitetty heidän puolestaan. Kyseiset verkkoon liitettyyn tuotteeseen liittyvät palvelut voivat itse tuottaa käyttäjälle arvokasta dataa riippumatta sen tuotteen datankeruuvälineistä, johon ne on liitetty. Tätä asetusta olisi sovellettava myös verkkoon liitettyyn tuotteeseen liittyvään palveluun, jota myyjä, vuokraaja tai liisaaja ei itse toimita vaan sen toimittaa kolmas osapuoli. Jos on epäselvää, toimitetaanko palvelu osana osto-, vuokraus- tai leasingsopimusta, olisi sovellettava tätä asetusta. Virtalähteen tai liitettävyyden toimittamista ei pidä tulkita tämän asetuksen mukaisiksi verkkoon liitettyyn tuotteeseen liittyviksi palveluiksi.

- (18) Verkkoon liitetyn tuotteen käyttäjä olisi ymmärrettävä sellaiseksi luonnolliseksi henkilöksi tai oikeushenkilöksi, kuten elinkeinonharjoittajaksi, kuluttajaksi tai julkisen sektorin elimeksi, joka omistaa verkkoon liitetyn tuotteen, joka on saanut tiettyjä väliaikaisia oikeuksia esimerkiksi vuokra- tai leasingsopimuksen perusteella saada pääsy verkkoon liitetystä tuotteesta saatuun dataan tai joka käyttää sitä tai joka vastaanottaa verkkoon liitettyyn tuotteeseen liittyviä palveluja. Kyseiset tietoihin pääsyä koskevat oikeudet eivät saisi millään tavoin muuttaa tai haitata sellaisten rekisteröityjen oikeuksia, jotka voivat olla vuorovaikutuksessa verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun kanssa verkkoon liitetyn tuotteen tuottamien henkilötietojen osalta tai siihen liittyvän palvelun tarjoamisen aikana. Käyttäjä vastaa verkkoon liitetyn tuotteen käyttöön liittyvistä riskeistä ja hyötyy siihen liittyvistä eduista ja hänen olisi myös saatava pääsy verkkoon liitetyn tuotteen tuottamaan dataan. Käyttäjällä olisi sen vuoksi oltava oikeus hyötyä verkkoon liitetyn tuotteen ja siihen liittyvien palvelujen tuottamasta datasta. Myös omistajaa, vuokraajaa tai liisaajaa olisi yhtä lailla pidettävä käyttäjänä, myös silloin, kun useita eri tahoja voidaan pitää käyttäjinä. Kun on kyse useista käyttäjistä, kukin käyttäjä voi osallistua datan tuottamiseen eri tavoin ja olla kiinnostunut monenlaisesta käytöstä, kuten leasing-yrityksen kaluston hallinnasta tai autojen jakamispalvelua käyttäville henkilöille tarkoitetuista liikkuvuusratkaisuista.

- (19) Datalukutaidolla tarkoitetaan taitoja, tietämystä ja ymmärtämystä, joiden avulla käyttäjät, kuluttajat ja yritykset, erityisesti tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvat pk-yritykset, voivat tulla tietoisiksi sellaisen datan mahdollisesta arvosta, jota ne tuottavat ja jakavat ja johon niillä on halua tarjota pääsy asiaankuuluvien oikeudellisten sääntöjen mukaisesti. Datalukutaidon olisi mentävä työkaluihin ja teknologioihin liittyvää oppimista pidemmälle, ja sillä olisi pyrittävä voimaannuttamaan kansalaisia ja yrityksiä ja antamaan niille kyky hyötyä osallistavista ja oikeudenmukaisista datamarkkinoista. Datalukutaitoa lisäävien toimenpiteiden edistäminen ja asianmukaisten seurantatoimien käyttöönotto voisivat edesauttaa työolojen parantamista ja viime kädessä lujittaa datataloutta ja sen innovointipolkua unionissa. Toimivaltaisten viranomaisten olisi edistettävä välineitä ja otettava käyttöön toimenpiteitä, joilla edistetään datalukutaitoa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvien käyttäjien ja yksikköjen keskuudessa sekä tietoisuutta näiden tämän asetuksen mukaisista oikeuksista ja velvoitteista.

- (20) Kaikki verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palvelujen tuottama data ei käytännössä ole helposti niiden käyttäjien saatavilla, ja mahdollisuudet internetiin liitettyjen tuotteiden tuottaman datan siirtämiseen ovat usein rajalliset. Käyttäjät eivät pysty hankkimaan dataa, jota ne tarvitsevat käyttääkseen korjaus- ja muiden palvelujen tarjoajia, eivätkä yritykset pysty käynnistämään innovatiivisia, tarkoituksenmukaisia ja tehokkaampia palveluja. Koska valmistajat voivat monilla aloilla valvoa verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palvelujen teknistä suunnittelua, ne pystyvät määrittämään, mitä dataa tuotetaan ja miten siihen pääsee, vaikka niillä ei ole laillista oikeutta kyseiseen dataan. Sen vuoksi on tarpeen varmistaa, että verkkoon liitettyt tuotteet suunnitellaan ja valmistetaan ja niihin liittyvät palvelut suunnitellaan ja tarjotaan siten, että verkkoon liitetyn tuotteen data ja siihen liittyvän palvelun data, mukaan lukien asiaankuuluva metadata, joka on tarpeen kyseisen datan tulkitsemiseksi ja käyttämiseksi, myös niiden hakemista, käyttöä tai jakamista varten, ovat aina helposti ja turvallisesti maksutta käyttäjän saatavilla kattavassa, jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa. 'Helposti saatavilla olevaksi dataksi' kutsutaan tuotteen dataa ja siihen liittyvän palvelun dataa, jonka datan haltija laillisesti saa tai voi laillisesti saada verkkoon liitetystä tuotteesta tai siihen liittyvästä palvelusta, esimerkiksi tuotteiden suunnittelun, datan haltijan ja käyttäjän välisen sopimuksen, joka koskee asiaan liittyvien palvelujen tarjoamista, ja dataan pääsyn teknisten keinojen avulla ilman kohtuutonta vaivaa. Kun verkkoon liitetyn tuotteen suunnittelu ei mahdollista verkkoon liitetyn tuotteen käytön tuloksena tuotetun datan tallentamista tai siirtämistä sen komponentin, jossa se tuotetaan, tai koko verkkoon liitetyn tuotteen ulkopuolelle, tällainen data ei sisälly helposti saatavilla olevaan dataan.

Tätä asetusta ei näin ollen pitäisi ymmärtää siten, että siinä asetettaisiin velvoite tallentaa data myös verkkoon liitetyn tuotteen keskuslaskentayksikköön. Tällaisen velvoitteen puuttuminen ei saisi estää valmistajaa tai datan haltijaa sopimasta vapaaehtoisesti käyttäjän kanssa tällaisten mukautusten tekemisestä. Tässä asetuksessa säädetyt suunnittelovelvoitteet eivät myöskään rajoita asetuksen (EU) 2016/679 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa vahvistetun tietojen minimoinnin periaatteen soveltamista, eikä niitä pitäisi tulkita siten, että niissä asetettaisiin velvoite suunnitella verkkoon liitetyt tuotteet ja niihin liittyvät palvelut siten, että niissä tallennetaan tai muuten käsitellään muita henkilötietoja kuin niitä, jotka ovat tarpeen niiden tarkoitusten täyttämiseksi, joita varten niitä käsitellään. Unionin oikeutta tai kansallista lainsäädäntöä voitaisiin ottaa käyttöön muiden erityispiirteiden määrittelemiseksi, kuten tuotteen datan, jonka olisi oltava saatavilla verkkoon liitetyistä tuotteista tai niihin liittyvistä palveluista, koska tällainen data voi olla olennaisen tärkeitä kyseisten verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palvelujen tehokkaan toiminnan, korjauksen tai huollon kannalta. Jos valmistajan tai muun osapuolen verkkoon liitettyyn tuotteeseen tai siihen liittyvään palveluun tekemien myöhempien päivitysten tai muuntelujen tuloksena saadaan pääsy muuhun dataan tai rajoitetaan sitä dataa, johon alun perin on ollut mahdollista päästä, tällaisista muutoksista olisi ilmoitettava käyttäjälle päivityksen tai muuntelun yhteydessä.

- (21) Jos käyttäjinä pidetään useita henkilöitä tai yksiköjä, esimerkiksi yhteisomistuksen tapauksessa tai jos omistaja, vuokraaja tai liisaaja jakaa oikeudet dataan pääsyyn tai sen käyttöön, verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun suunnittelun tai asiaankuuluvan käyttöliittymän olisi mahdollistettava kullekin käyttäjälle pääsy tuottamaansa dataan. Dataa tuottavien verkkoon liitettyjen tuotteiden käyttäjien on yleensä perustettava käyttäjätili. Tällainen tili mahdollistaa käyttäjän tunnistamisen datan haltijalle, joka voi olla valmistaja. Sitä voidaan käyttää myös viestintävälineenä ja dataan pääsyä koskevien pyyntöjen esittämiseen ja käsittelemiseen. Jos useampi valmistaja tai asiaan liittyvien palvelujen tarjoaja on myynyt, vuokrannut tai liisannut samalle käyttäjälle toisiinsa integroituja verkkoon liitettyjä tuotteita tai tarjonnut niihin liittyviä palveluja, käyttäjän olisi käännyttävä kunkin osapuolen puoleen, jonka kanssa sillä on sopimus. Tyypillisesti useiden henkilöiden käyttämän verkkoon liitetyn tuotteen valmistajien tai suunnittelijoiden olisi otettava käyttöön tarvittavat mekanismit, joiden ansiosta yksittäiset henkilöt voisivat tarvittaessa käyttää erillisiä käyttäjätilejä tai useammat henkilöt voisivat käyttää samaa käyttäjätiliä. Tiliratkaisujen olisi annettava käyttäjille mahdollisuus poistaa tilinsä ja heihin liittyvät tiedot, ja ne voisivat antaa käyttäjille mahdollisuuden lopettaa dataan pääsyn, sen käytön tai jakamisen tai esittää tätä koskevia pyyntöjä ottaen erityisesti huomioon tilanteet, joissa verkkoon liitetyn tuotteen omistus tai käyttö muuttuu. Käyttäjälle olisi myönnettävä pääsy dataan sellaisen pelkkään pyyntöön perustuvan mekanismin pohjalta, joka mahdollistaa automaattisen toteutuksen eikä edellytä valmistajan tai datan haltijan tekemiä tutkimuksia tai selvityksiä. Tämä tarkoittaa, että data olisi asetettava saataville vain, kun käyttäjä todella haluaa saada siihen pääsyn. Jos dataan pääsyä koskevan pyynnön automaattinen toteuttaminen ei ole mahdollista esimerkiksi käyttäjätilin kautta tai verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun mukana toimitetun mobiilisovelluksen kautta, valmistajan olisi ilmoitettava käyttäjälle, miten dataan voi päästä.

- (22) Verkkoon liitetyt tuotteet voidaan suunnitella siten, että tietty data asetetaan saataville suoraan laitteen datantallennustilasta tai etäpalvelimelta, jolle data välitetään. Pääsy laitteen datantallentimeen voidaan mahdollistaa kaapelipohjaisten tai langattomien lähiverkkojen avulla, jotka on liitetty yleisesti saatavilla olevaan sähköiseen viestintäpalveluun tai matkaviestinverkkoon. Palvelin voi kuulua valmistajan omaan paikalliseen tai kolmannen osapuolen tai pilvipalvelujen tarjoajan palvelinkapasiteettiin. Asetuksen (EU) 2016/679 2 artiklan 8 alakohdassa määriteltyjen henkilötietojen käsittelijöiden ei katsota toimivan datan haltijoina. Asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 7 alakohdassa määritelty rekisterinpitäjä voi kuitenkin antaa nimenomaisesti niille tehtäväksi asettaa data saataville. Verkkoon liitetyt tuotteet voidaan suunnitella siten, että käyttäjä tai kolmas osapuoli voi niiden avulla käsitellä dataa verkkoon liitetyssä tuotteessa, valmistajan tietokoneella tai käyttäjän tai kolmannen osapuolen valitsemissa tieto- ja viestintäteknisessä ympäristössä.

- (23) Virtuaaliavustajilla on yhä suurempi rooli kuluttaja- ja ammattiympäristöjen digitoinnissa, ja ne toimivat helppokäyttöisenä käyttöliittymänä sisällön toistamisessa, tiedon hankkimisessa tai internetiin liitettyjen tuotteiden aktivoinnissa. Virtuaaliavustajat voivat toimia yhteisenä palveluväylänä esimerkiksi älytaloympäristössä ja tallentaa huomattavia määriä asiaan kuuluvaa dataa siitä, miten käyttäjät ovat vuorovaikutuksessa internetiin liitettyjen tuotteiden kanssa, myös muiden osapuolten valmistamien tuotteiden kanssa. Ne voivat korvata valmistajien tarjoamien käyttöliittymien, kuten kosketusnäyttöjen tai älypuhelinsovellusten, käytön. Käyttäjä voi haluta asettaa tällaisen datan kolmansina osapuolina olevien valmistajien saataville ja mahdollistaa uudet äly palvelut. Virtuaaliavustajien olisi kuuluttava tässä asetuksessa säädettyjen dataan pääsyä koskevien oikeuksien piiriin. Tässä asetuksessa säädettyjen dataan pääsyä koskevien oikeuksien piiriin olisi kuuluttava myös datan, joka tuotetaan, kun käyttäjä on vuorovaikutuksessa verkkoon liitetyn tuotteen kanssa muun tahon kuin verkkoon liitetyn tuotteen valmistajan tarjoaman virtuaaliavustajan välityksellä. Tämän asetuksen piiriin olisi kuitenkin kuuluttava vain data, joka on peräisin käyttäjän ja verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun välisestä vuorovaikutuksesta virtuaaliavustajan kautta. Virtuaaliavustajan tuottama data, joka ei liity verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käyttöön, ei kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan.

- (24) Ennen kuin verkkoon liitetyn tuotteen ostamisesta, vuokraamisesta tai liisaamisesta tehdään sopimus, myyjän, vuokraajan tai liisaajan, joka voi olla valmistaja, olisi annettava käyttäjälle selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla tiedot tuotteen datasta, jonka verkkoon liitetty tuote kykenee tuottamaan, mukaan lukien tällaisen datan tyyppi, muoto ja arvioitu koko. Tähän voisi sisältyä tietoja tietorakenteista, tietomuodoista, sanastoista, luokituskaavoista, taksonomioista ja koodistoista, jos niitä on saatavilla, sekä selkeät ja riittävät tiedot käyttäjän oikeuksista sen osalta, miten dataa voidaan tallentaa tai hakea tai miten siihen voi saada pääsyn, mukaan lukien sovellusrajapintojen käyttöehdot ja palvelun laatu tai tarvittaessa ohjelmistokehityspakettien tarjoaminen. Kyseisellä velvoitteella varmistetaan tuotetun tuotteen datan avoimuus ja parannetaan pääsyä dataan käyttäjän kannalta. Tiedonantovelvoite voitaisiin täyttää esimerkiksi pitämällä verkossa pysyvä URL-osoite, joka voidaan jakaa verkkolinkkinä tai QR-koodina ja joka viittaa asiaankuuluviin tietoihin, joita myyjä, vuokraaja tai liisaaja, joka voi olla valmistaja, voisi toimittaa käyttäjälle ennen verkkoon liitetyn tuotteen ostoa, vuokrausta tai liisaamista koskevan sopimuksen tekemistä. On joka tapauksessa tarpeen taata, että käyttäjä voi tallentaa tiedot siten, että tiedot ovat saatavilla myöhempää käyttöä varten tavalla, joka mahdollistaa tallennettujen tietojen toisinnan muuttumattomina. Datat haltijan ei voida odottaa tallentavan dataa määräämättömäksi ajaksi verkkoon liitetyn tuotteen käyttäjän tarpeiden täyttämiseksi, mutta sen olisi tarvittaessa otettava käyttöön asetuksen (EU) 2016/679 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisen säilytyksen rajoittamista koskevan periaatteen mukaisesti kohtuullinen tietojen säilytyskäytäntö, joka mahdollistaa tässä asetuksessa säädettyjen dataan pääsyä koskevien oikeuksien tehokkaan soveltamisen. Tämä tiedonantovelvoite ei vaikuta rekisterinpitäjän velvollisuuteen antaa rekisteröidylle tietoja asetuksen (EU) 2016/679 12, 13 ja 14 artiklan mukaisesti. Mahdollinen datat haltija olisi velvoitettava antamaan tietoja ennen sopimukseen liittyvän palvelun tarjoamista koskevan sopimuksen tekemistä riippumatta siitä, tekeekö se sopimuksen verkkoon liitetyn tuotteen ostamisesta, vuokraamisesta vai liisaamisesta. Jos tiedot muuttuvat verkkoon liitetyn tuotteen käyttöiän tai siihen liittyvän palvelun sopimuskauden aikana, myös silloin, kun tarkoitus, johon dataa on määrä käyttää, muuttuu alkuperäisestä käyttötarkoituksesta, ne olisi myös annettava käyttäjälle.

- (25) Tätä asetusta ei pitäisi ymmärtää siten, että siinä annetaan datan haltijoille uusi oikeus käyttää tuotteen tai siihen liittyvän palvelun dataa. Kun verkkoon liitetyn tuotteen valmistaja on datan haltija, perusteena sille, että valmistaja voi käyttää muuta dataa kuin henkilötietoja, olisi oltava sopimus valmistajan ja käyttäjän välillä. Tällainen sopimus voisi olla osa tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoamista, ja palvelu voidaan tarjota yhdessä verkkoon liitettyyn tuotteeseen liittyvän osto-, vuokra- tai leasingsopimuksen kanssa. Sopimukseen sisältyvien sopimusehtojen, joiden mukaan datan haltija voi käyttää tuotteen tai siihen liittyvän palvelun dataa, olisi oltava käyttäjän kannalta avoimia myös sen osalta, mihin tarkoitukseen datan haltija aikoo käyttää dataa. Tällaisia tarkoituksia voisivat olla verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvien palvelujen toiminnan parantaminen, uusien tuotteiden tai palvelujen kehittäminen tai datan yhdistäminen, jotta tuloksena oleva johdettu data voidaan asettaa kolmansien osapuolten saataville edellyttäen, että tällaisen johdetun datan avulla ei voida tunnistaa tiettyä dataa, joka on siirretty datan haltijalle verkkoon liitetystä tuotteesta, tai anneta kolmannelle osapuolelle mahdollisuutta johtaa kyseistä dataa datajoukosta. Sopimuksen muuttamisen olisi perustuttava käyttäjän tietoiseen suostumukseen. Tällä asetuksella ei estetä sopimuspuolia sopimasta sopimusehdoista, joilla estetään datan haltijaa käyttämästä muuta dataa kuin henkilötietoja tai muun datan kuin henkilötietojen tiettyjä luokkia tai rajoitetaan niiden käyttöä. Sillä ei myöskään estetä sopimuspuolia sopimasta tuotteen datan tai siihen liittyvän palvelun datan asettamisesta kolmansien saataville suoraan tai välillisesti, mukaan lukien tarvittaessa toisen datan haltijan kautta. Tällä asetuksella ei myöskään estetä unionin oikeuden mukaisia tai unionin oikeuden kanssa yhteensopivan kansallisen lainsäädännön mukaisia alakohtaisia sääntelyvaatimuksia, joissa estettäisiin datan haltijaa käyttämästä tiettyä tällaista dataa tai rajoitetaan tätä käyttöä tarkasti määritellyin yleiseen järjestykseen liittyvin perustein. Tämä asetusta ei estä käyttäjiä yritysten välisissä suhteissa asettamasta dataa kolmansien osapuolten tai datan haltijoiden saataville minkään laillisen sopimusehdon nojalla, myös sopimalla tällaisen datan edelleenjakamisen rajoittamisesta, tai saamasta suhteellista korvausta, esimerkiksi vastineeksi siitä, että he luopuvat oikeudestaan käyttää tai jakaa tällaista dataa laillisesti. 'Datan haltijan' käsite ei yleensä kata julkisen sektorin elimiä mutta siihen voi kuitenkin lukeutua julkisia yrityksiä.

- (26) Jotta voidaan edistää muun datan kuin henkilötietojen likvidien, oikeudenmukaisten ja tehokkaiden markkinoiden syntymistä unionissa, verkkoon liitettyjen tuotteiden käyttäjien olisi voitava jakaa dataa muiden kanssa, myös kaupallisiin tarkoituksiin, siten, että oikeudellinen ja tekninen vaiva on minimaalinen. Yritysten on nykyisin usein vaikea perustella henkilöstö- tai tietoteknisiä kustannuksia, jotka ovat tarpeen muita kuin henkilötietoja sisältävien datajoukkojen tai datatuotteiden valmistelemiseksi, ja tarjota niitä mahdollisille vastapuolille datan välityspalvelujen, mukaan lukien datan markkinapaikat, välityksellä. Eräs merkittävä este yritysten suorittamalle muiden kuin henkilötietojen jakamiselle on näin ollen siinä, että investoinnista datajoukkojen tai datatuotteiden kurantointiin ja saataville asettamiseen saatavaa taloudellista tuottoa ei pystytä ennakoimaan. Jotta voidaan mahdollistaa muun datan kuin henkilötietojen likvidien, oikeudenmukaisten ja tehokkaiden markkinoiden syntyminen unionissa, on tarpeen selvittää, millä osapuolella on oikeus tarjota tällaista dataa markkinapaikalla. Käyttäjillä olisi sen vuoksi oltava oikeus jakaa muuta dataa kuin henkilötietoja datan vastaanottajien kanssa kaupallisiin ja muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin. Käyttäjä voisi jakaa suoraan tällaista dataa, tai sitä voitaisiin jakaa käyttäjän pyynnöstä datan haltijan kautta tai datan välityspalvelujen kautta. Datan välityspalveluilla, joita säännellään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2022/868¹, voitaisiin helpottaa datataloutta luomalla kaupallisia suhteita käyttäjien, datan vastaanottajien ja kolmansien osapuolten välille, ja ne voisivat tukea käyttäjiä näiden datan käyttöä koskevan oikeuden käyttämisessä esimerkiksi varmistamalla henkilötietojen asianmukaisen anonymisoinnin tai yhdistämällä useiden eri käyttäjien pääsyn dataan. Kun dataan ei sovelleta datan haltijan velvoitetta asettaa se käyttäjien tai kolmansien osapuolten saataville, tällaisen datan laajuus voitaisiin täsmentää käyttäjän ja datan haltijan välisessä tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoamista koskevassa sopimuksessa, jotta käyttäjät voivat helposti määrittää, mikä data on heidän saatavillaan jaettavaksi datan vastaanottajien tai kolmansien osapuolten kanssa. Datan haltijat eivät saisi asettaa muuta kuin henkilökohtaista tuotteen dataa kolmansien osapuolten saataville kaupallisiin tai ei-kaupallisiin tarkoituksiin muutoin kuin käyttäjän kanssa tekemänsä sopimuksen täyttämiseksi, mikä ei saisi kuitenkaan rajoittaa sellaisten unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisten oikeudellisten vaatimusten soveltamista, joiden mukaan datan haltijan on asetettava data saataville. Tapauksen mukaan datan haltijoiden olisi sopimusteitse velvoitettava kolmannet osapuolet olemaan jakamatta edelleen niiltä vastaanotettua dataa.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/868, annettu 30 päivänä toukokuuta 2022, eurooppalaisen datan hallinnoinnista ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta (datanhallinta-asetus) (EUVL L 152, 3.6.2022, s. 1).

- (27) Aloilla, joilla verkkoon liitettyjen tuotteiden toimittaminen loppukäyttäjille on tyypillisesti keskittynyt pienelle määrälle valmistajia, käyttäjien saatavilla voi olla vain vähän vaihtoehtoja datan saatavuudelle, käytölle ja jakamiselle. Tällaisissa tilanteissa sopimuksilla ei välttämättä voida saavuttaa käyttäjän vaikutusmahdollisuuksia koskevaa tavoitetta, minkä vuoksi käyttäjien on vaikea saada arvoa ostamiensa, vuokraamiensa tai liisaamiensa verkkoon liitettyjen tuotteiden tuottamasta datasta. Tämän vuoksi innovatiivisten pienten yritysten mahdollisuudet tarjota kilpailukykyisesti datapohjaisia ratkaisuja ovat vähäiset ja potentiaali monimuotoisen datatalouden luomiseen on rajallinen unionissa. Tämän asetuksen olisi sen vuoksi perustuttava tietyillä aloilla viime aikoina kehitettyihin sääntöihin, joista esimerkkinä ovat maatalousdatan jakamista sopimuksen perusteella koskevat käytäntösäännöt. Alakohtaisten tarpeiden ja tavoitteiden huomioon ottamiseksi voidaan antaa unionin oikeutta tai kansallista lainsäädäntöä. Datan haltijoiden ei myöskään pitäisi käyttää helposti saatavilla olevaa dataa, joka on muuta dataa kuin henkilötietoja, päätelmien tekemiseksi käyttäjän taloudellisesta tilanteesta, varoista tai tuotantomenetelmistä tai siitä, miten käyttäjä käyttää tällaista dataa, eikä käyttää mainittua dataa jollakin muulla tavalla, joka voisi heikentää kyseisen käyttäjän kaupallista asemaa niillä markkinoilla, joilla se toimii. Tähän voisi sisältyä esimerkiksi yrityksen tai maatilan toiminnan yleistä tuloksellisuutta koskevan tietämyksen käyttö käyttäjän vahingoksi käyttäjän kanssa käytävissä sopimusneuvotteluissa käyttäjän tuotteiden tai maataloustuotteiden mahdollisesta hankkimisesta tai tällaisen tiedon käyttö syöttämällä sitä laajempiin yhdistettyihin tietokantoihin, esimerkiksi seuraavan satokauden sadon määrää koskeviin tietokantoihin, koska tällaisella käytöllä voisi olla epäsuoria haitallisia vaikutuksia käyttäjään. Käyttäjälle olisi annettava lupien hallinnointia varten tarvittava tekninen rajapinta, jossa olisi hyvä olla yksityiskohtaiset lupavaihtoehdot, kuten ”sallitaan kerran” tai ”sallitaan tämän sovelluksen tai palvelun käytön ajaksi”, sekä mahdollisuus tällaisten lupien epäämiseen.

- (28) Datan haltijan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa, joissa kuluttaja on dataa tuottavan verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käyttäjä, sovelletaan unionin kuluttajalainsäädäntöä, erityisesti direktiiviä 93/13/ETY ja 2005/29/EY sen varmistamiseksi, että kuluttajaan ei sovelleta kohtuuttomia sopimusehtoja. Tätä asetusta sovellettaessa yritykselle yksipuolisesti asetetut kohtuuttomat sopimusehdot eivät saisi sitoa kyseistä yritystä.
- (29) Datan haltijat voivat vaatia käyttäjän asianmukaista tunnistusta varmistaakseen, että käyttäjällä on oikeus dataan pääsyyn. Kun on kyse henkilötiedoista, joita käsittelijä käsittelee rekisterinpitäjän puolesta, datan haltijoiden olisi varmistettava, että henkilötietojen käsittelijä saa ja käsittelee dataan pääsyä koskevan pyynnön.
- (30) Käyttäjän olisi voitava käyttää dataa vapaasti mihin tahansa lailliseen tarkoitukseen. Tähän kuuluu muun muassa käyttäjän tämän asetuksen mukaisia oikeuksiaan käyttäessään saaman datan antaminen kolmannelle osapuolelle, joka tarjoaa jälkimarkkinapalvelua, joka voi kilpailla datan haltijan tarjoaman palvelun kanssa, tai datan haltijan ohjeistaminen tekemään niin. Pynnön esittäjän olisi oltava käyttäjä tai käyttäjän puolesta toimiva valtuutettu kolmas osapuoli, kuten datan välityspalvelun tarjoaja. Datan haltijoiden olisi varmistettava, että kolmannen osapuolen saataville asetettu data on yhtä täsmällistä, täydellistä, luotettavaa, olennaista ja ajantasaista kuin se data, jonka datan haltija itse voi saada tai johon sillä voi olla oikeus verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käytön tuloksena. Datan käsittelyssä olisi kunnioitettava teollis- ja tekijänoikeuksia. On tärkeää säilyttää kannustimet sellaisiin tuotteisiin investoimiseen, joissa on niihin asennetuista antureista saatavan datan käyttöön perustuvia toimintoja.

- (31) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2016/943¹ säädetään, että liikesalaisuuden hankintaa, käyttöä tai ilmaisemista on pidettävä laillisenä muun muassa silloin, kun tällaista hankintaa, käyttöä tai ilmaisemista edellytetään tai se sallitaan unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä. Vaikka tässä asetuksessa edellytetään, että datan haltijat luovuttavat tiettyä dataa käyttäjille tai käyttäjän valitsemille kolmansille osapuolille, vaikka tällaista dataa voidaan suojata liikesalaisuuksina, sitä olisi tulkittava sellaisella tavalla, että liikesalaisuuksille direktiivin (EU) 2016/943 nojalla annettu suoja säilytetään. Tässä yhteydessä datan haltijoiden olisi voitava vaatia käyttäjiä tai käyttäjän valitsemia kolmansia osapuolia säilyttämään liikesalaisuuksina pidettävän datan luottamuksellisuus. Tätä varten datan haltijoiden olisi yksilöitävä liikesalaisuudet ennen ilmaisemista ja niillä olisi oltava mahdollisuus sopia käyttäjien tai käyttäjän valitsemien kolmansien osapuolten kanssa tarpeellisista toimenpiteistä liikesalaisuuksien luottamuksellisuuden säilyttämiseksi, myös käyttämällä mallisopimusehtoja ja salassapitosopimuksia sekä soveltamalla tiukkoja pääsyä koskevia protokollia, teknisiä standardeja ja käytännesääntöjä. Niiden mallisopimusehtojen käyttämisen lisäksi, joiden laatiminen ja suosittaminen on komission tehtävänä, liikesalaisuuksien suoja koskevien käytännesääntöjen ja teknisten standardien laatiminen datan käsittelyä varten voisi auttaa saavuttamaan tämän asetuksen tavoitteen, ja siihen olisi kannustettava. Jos yhteisymmärrykseen tarpeellisista toimenpiteistä ei ole päästy tai jos käyttäjä taikka käyttäjän valitsema kolmas osapuoli ei toteuta sovittuja toimenpiteitä tai heikentää liikesalaisuuksien luottamuksellisuutta, datan haltijan olisi voitava pidättäytyä liikesalaisuuksiksi yksilöidyn datan jakamisesta tai keskeyttää se.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/943, annettu 8 päivänä kesäkuuta 2016, julkistamattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon (liikesalaisuuksien) suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta (EUVL L 157, 15.6.2016, s. 1).

Tällaisissa tapauksissa datan haltijan olisi toimitettava päätös kirjallisesti käyttäjälle tai kolmannelle osapuolelle ilman aiheetonta viivytystä ja ilmoitettava sen jäsenvaltion kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle, johon datan haltija on sijoittautunut, että se on pidättynyt datan jakamisesta tai keskeyttänyt sen, ja yksilöitävä, mistä toimenpiteistä ei ole sovittu tai mitä ei ole pantu täytäntöön ja, tapauksen mukaan, minkä liikesalaisuuksien luottamuksellisuus on vaarantunut. Datan haltijat eivät lähtökohtaisesti voi evätä tämän asetuksen mukaista dataan pääsyä koskevaa pyyntöä ainoastaan sillä perusteella, että tietty data katsotaan liikesalaisuudeksi, sillä se tekisi tyhjäksi tällä asetuksella tavoitellut tulokset. Poikkeuksellisissa olosuhteissa datan haltijan, joka on liikesalaisuuden haltija, olisi kuitenkin voitava tapauskohtaisesti evätä pyyntö tietyn kyseessä olevan datan osalta, jos se voi osoittaa käyttäjälle tai kolmannelle osapuolelle, että käyttäjän tai kolmannen osapuolen toteuttamista teknisistä ja organisatorisista toimenpiteistä huolimatta kyseisen liikesalaisuuden ilmaisemisesta aiheutuu erittäin todennäköisesti vakavaa taloudellista vahinkoa. Vakava taloudellinen vahinko merkitsee vakavia ja korjaamattomia taloudellisia menetyksiä. Datan haltijan olisi asianmukaisesti perusteltava kieltäytymisensä kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä käyttäjälle tai kolmannelle osapuolelle ja ilmoitettava asiasta kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle. Tällaisen perustelun olisi perustuttava objektiivisiin seikkoihin, jotka osoittavat konkreettisen riskin vakavasta taloudellisesta vahingosta, jonka odotetaan johtuvan tietystä tietojen ilmaisemisesta, sekä syyt, joiden vuoksi pyydettyjen tietojen suojaamiseksi toteutettuja toimenpiteitä ei pidetä riittävinä. Tässä yhteydessä voidaan ottaa huomioon mahdollinen kielteinen vaikutus kyberturvallisuuteen. Jos käyttäjä tai kolmas osapuoli haluaa riitauttaa datan haltijan päätöksen datan jakamisen epäämisestä tai jakamisen pidättämisestä tai keskeyttämisestä, se voi tehdä valituksen kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka olisi ilman aiheetonta viivytystä päätettävä, olisiko datan jakaminen aloitettava tai olisiko sitä jatkettava ja millä edellytyksillä, tai se voi sopia datan haltijan kanssa asian saattamisesta riidanratkaisuelimen käsiteltäväksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta oikeutta hakea muutosta jäsenvaltion tuomioistuimessa. Tässä asetuksessa säädetty poikkeukset tietoihin pääsyä koskeviin oikeuksiin eivät saisi missään tapauksessa rajoittaa asetuksen (EU) 2016/679 mukaisia rekisteröityjen oikeuksia saada pääsy tietoihin ja siirtää tiedot järjestelmästä toiseen.

- (32) Tämän asetuksen tavoitteena ei ole ainoastaan edistää uusien, innovatiivisten verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palvelujen kehittämistä sekä innovointia jälkimarkkinoilla, vaan myös edistää dataa hyödyntävien kokonaan uusien palvelujen kehittämistä, mukaan lukien monista erilaisista verkkoon liitetyistä tuotteista tai niihin liittyvistä palveluista saatavaan dataan perustuvat palvelut. Tämän asetuksen tavoitteena on samalla estää dataa tuottavien verkkoon liitettyjen tuotteiden tyyppien osalta investointikannustimien heikentäminen esimerkiksi siten, että dataa käytetään sellaisen kilpailevan verkkoon liitetyn tuotteen kehittämiseen, joka olisi ominaisuuksiensa, hintansa ja aiotun käyttönsä perusteella käyttäjien vaihdettavissa tai korvattavissa. Tässä asetuksessa ei kielletä verkkoon liitettyyn tuotteeseen liittyvän palvelun kehittämistä tämän asetuksen mukaisesti saadun datan avulla, koska sillä olisi ei-toivottava vaikutus innovointiin. Tämän asetuksen nojalla saatavilla olevan datan kilpailevan verkkoon liitetyn tuotteen kehittämiseen tähtäävän käytön kieltäminen suojaa datan haltijoiden innovointitoimia. Se, kilpaileeko verkkoon liitetty tuote sen verkkoon liitetyn tuotteen kanssa, josta data on peräisin, riippuu siitä, kilpailevatko nämä kaksi tuotetta samoilla tuotemarkkinoilla. Tämä on määritettävä merkityksellisten tuotemarkkinoiden määrittelemiseen tarkoitetun unionin kilpailulainsäädännön vakiintuneiden periaatteiden pohjalta. Muihin datan käytön laillisiin tarkoituksiin voisi kuitenkin kuulua takaisinmallinnus edellyttäen, että se täyttää tässä asetuksessa sekä unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä säädetyt vaatimukset. Tämä voi koskea verkkoon liitetyn tuotteen korjaamista tai käyttöiän pidentämistä tai jälkimarkkinapalvelujen tarjoamista verkkoon liitetyille tuotteille.

- (33) Kolmas osapuoli, jonka saataville data asetetaan, voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, kuten kuluttaja, yritys, tutkimusorganisaatio, voittoa tavoittelematon järjestö tai ammattitoimintaa harjoittava yksikkö. Kun data asetetaan kolmannen osapuolen saataville, datan haltija ei saisi käyttää väärin asemaansa kilpailuedun saamiseksi markkinoilla, joilla datan haltija ja kolmas osapuoli saattavat kilpailla suoraan keskenään. Datan haltija ei näin ollen saisi käyttää mitään helposti saatavilla olevaa dataa päätelmien tekemiseksi kolmannen osapuolen taloudellisesta tilanteesta, varoista tai tuotantomenetelmistä tai siitä, miten kolmas osapuoli käyttää kyseistä dataa, eikä käyttää mainittua dataa millään muulla tavalla, joka voisi heikentää kolmannen osapuolen kaupallista asemaa niillä markkinoilla, joilla kolmas osapuoli toimii. Käyttäjän olisi voitava jakaa muita kuin henkilötietoja kolmansien osapuolten kanssa kaupallisiin tarkoituksiin. Kolmansien osapuolten olisi voitava käyttäjän kanssa tehdyn sopimuksen perusteella siirtää käyttäjän myöntämät dataan pääsyä koskevat oikeudet kolmansille osapuolille, myös korvausta vastaan, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu. Yritysten väliset datan välittäjät ja henkilötietojen hallintajärjestelmät (PIMS), joita kutsutaan asetuksessa (EU) 2022/868 datan välityspalveluiksi, voivat tukea käyttäjiä tai kolmansia osapuolia kauppasuhteiden luomisessa määrittelemättömään määrään mahdollisia vastapuolia mitä tahansa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvaa laillista tarkoitusta varten. Niillä voisi olla ratkaiseva rooli yhdistettäessä pääsy dataan, jotta voidaan helpottaa massadata-analyyseja tai koneoppimista edellyttäen, että käyttäjillä säilyy täysi määräysvalta sen suhteen, antavatko ne dataansa tällaiseen yhdistämiseen ja millä kaupallisilla ehdoilla niiden dataa on määrä käyttää.

- (34) Verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käyttö voi erityisesti silloin, kun käyttäjä on luonnollinen henkilö, tuottaa dataa, joka koskee tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa rekisteröityä. Tällaisen datan käsittelyyn sovelletaan asetuksessa (EU) 2016/679 vahvistettuja sääntöjä myös silloin, kun tietojoukossa olevat henkilötiedot ja muu data kuin henkilötiedot liittyvät erottamattomasti toisiinsa. Rekisteröity voi olla käyttäjä tai muu luonnollinen henkilö. Henkilötietoja voi pyytää vain rekisterinpitäjä tai rekisteröity. Käyttäjällä, joka on rekisteröity, on asetuksen (EU) 2016/679 nojalla tietyissä olosuhteissa oikeus päästä itseään koskeviin henkilötietoihin, eikä tämä asetus vaikuta mainittuun oikeuteen. Käyttäjällä, joka on luonnollinen henkilö, on tämän asetuksen nojalla lisäksi oikeus päästä kaikkeen verkkoon liitetyn tuotteen käytön tuloksena tuotettuun dataan, riippumatta siitä, onko data henkilötietoja vai muuta kuin henkilötietoja. Jos käyttäjä ei ole rekisteröity vaan yritys, mukaan lukien yksityinen elinkeinonharjoittaja, mutta kyseessä ei ole verkkoon liitetyn tuotteen jakaminen kotitaloudessa, käyttäjä katsotaan rekisterinpitäjäksi. Näin ollen tällaisella käyttäjällä, joka rekisterinpitäjänä aikoo pyytää verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käytön tuloksena tuotettuja henkilötietoja, on oltava asetuksen (EU) 2016/679 6 artiklan 1 kohdassa edellytetyn mukaisesti oikeusperuste datan käsittelyä varten, kuten rekisteröidyn suostumus tai sellaisen sopimuksen olemassaolo, jonka osapuolena rekisteröity on. Tällaisen käyttäjän olisi varmistettava, että rekisteröidylle ilmoitetaan asianmukaisesti tämän datan käsittelyn tietyistä, nimenomaisista ja laillisista tarkoituksista sekä rekisteröidyn mahdollisuuksista oikeuksiensa tosiasialliseen käyttöön. Jos datan haltija ja käyttäjä ovat asetuksen (EU) 2016/679 26 artiklassa tarkoitettuja yhteisrekisterinpitäjiä, niiden on määritettävä läpinäkyvällä tavalla keskinäisellä järjestelyllä asianomaiset vastualueensa mainitun asetuksen noudattamiseksi. Tältä osin olisi ymmärrettävä, että kun data on asetettu saataville, tällaisesta käyttäjästä voi puolestaan tulla datan haltija, jos kyseinen käyttäjä täyttää tämän asetuksen mukaiset kriteerit, jolloin siihen sovelletaan tämän asetuksen mukaisia datan saataville asettamista koskevia velvoitteita.

- (35) Tuotteen dataa tai tuotteeseen liittyvän palvelun dataa olisi asetettava kolmannen osapuolen saataville vain käyttäjän pyynnöstä. Tällä asetuksella täydennetään tämän mukaisesti asetuksen (EU) 2016/679 20 artiklassa säädettyä rekisteröityjen oikeutta saada heitä koskevia henkilötietoja jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa sekä siirtää kyseinen data jollekin muulle rekisterinpitäjälle, jos tätä dataa käsitellään automaattisesti kyseisen asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan tai 9 artiklan 2 kohdan a alakohdan perusteella tai 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla tehdyn sopimuksen perusteella. Rekisteröidyillä on myös oikeus saada henkilötiedot siirrettyä suoraan rekisterinpitäjältä toiselle, mutta vain silloin, kun se on teknisesti mahdollista. Asetuksen (EU) 2016/679 20 artiklassa täsmennetään, että se koskee rekisteröidyn toimittamaa dataa, mutta siinä ei täsmennetä, edellytetäänkö tässä yhteydessä rekisteröidyn aktiivista toimintaa tai sovelletaanko sitä myös tilanteisiin, joissa verkkoon liitetty tuote tai siihen liittyvä palvelu on suunniteltu siten, että se havainnoi rekisteröidyn käyttäytymistä tai muuta rekisteröityyn liittyvää tietoa passiivisesti. Tässä asetuksessa säädetty oikeudet täydentävät usealla tavalla asetuksen (EU) 2016/679 20 artiklassa säädettyä oikeutta saada ja siirtää henkilötietoja. Tässä asetuksessa annetaan käyttäjille oikeus saada ja asettaa kolmannen osapuolen saataville tuotteen tai siihen liittyvän palvelun dataa riippumatta siitä, ovatko ne henkilötietoja ja ovatko ne aktiivisesti toimitettua vai passiivisesti havainnoitua dataa ja riippumatta käsittelyn oikeusperusteesta. Toisin kuin asetuksen (EU) 2016/679 20 artiklassa, tällä asetuksella tehdään pakolliseksi ja varmistetaan tekninen toteutettavuus kolmansien osapuolten pääsulle kaikenlaanlaiseen asetuksen soveltamisalaan kuuluvaan dataan, sekä henkilötietoihin että muuhun dataan kuin henkilötietoihin, ja varmistetaan näin se, että tekniset seikat eivät enää haittaa tai estä pääsyä tällaiseen dataan. Siinä myös annetaan datan haltijoille mahdollisuus määrittää kolmansien osapuolten, mutta ei käyttäjän, maksettavaksi tulevan kohtuullisen korvauksen kustannuksista, joita aiheutuu suoran pääsyn tarjoamisesta käyttäjän verkkoon liitetyn tuotteen tuottamaan dataan. Jos datan haltija ja kolmas osapuoli eivät pysty sopimaan tällaista suoraa pääsyä koskevista ehdoista, rekisteröityä ei saisi millään tavoin estää käyttämästä asetuksessa (EU) 2016/679 säädettyjä oikeuksia, kuten oikeutta siirtää tietoja järjestelmästä toiseen, käyttämällä mainitun asetuksen mukaisia oikeussuojakeinoja. Tässä yhteydessä on ymmärrettävä, että asetuksen (EU) 2016/679 mukaisesti ei voida sallia, että datan haltija tai kolmas osapuoli käsittelee henkilötietojen erityisryhmiä sopimuksen perusteella.

- (36) Päätelaitteelle tallennettuun ja sieltä saatavaan dataan pääsyyn sovelletaan direktiiviä 2002/58/EY ja se edellyttää mainitussa direktiivissä tarkoitettua tilaajan tai käyttäjän suostumusta, paitsi jos se on ehdottoman välttämätöntä sellaisen tietoyhteiskuntapalvelun tarjoamiseksi, jota tilaaja tai käyttäjä on erityisesti pyytänyt tai jos ainoana tarkoituksena on toteuttaa viestinnän välittäminen. Direktiivillä 2002/58/EY suojataan käyttäjän päätelaitteen eheyttä käsittely- ja tallennustoimintojen käytön ja tiedonkeruun osalta. Esineiden internetiin liittyvät laitteet katsotaan päätelaitteiksi, jos ne on liitetty suoraan tai välillisesti yleiseen viestintäverkkoon.
- (37) Käyttäjien hyväksikäytön estämiseksi kolmansien osapuolien, joiden saataville data on asetettu käyttäjän pyynnöstä, olisi käsiteltävä kyseistä dataa vain käyttäjän kanssa sovittuihin tarkoituksiin ja jaettava sitä muun kolmannen osapuolen kanssa vain käyttäjän suostuessa tällaiseen datan jakamiseen.

- (38) Tietojen minimoinnin periaatteen mukaisesti kolmansilla osapuolilla olisi oltava pääsy ainoastaan sellaisiin tietoihin, jotka ovat tarpeen käyttäjän pyytämän palvelun tarjoamiseksi. Kun kolmas osapuoli on päässyt dataan, sen olisi käsiteltävä dataa käyttäjän kanssa sovittuihin tarkoituksiin ilman, että datan haltija puuttuu asiaan. Kolmannen osapuolen dataan pääsyn epäämisen tai keskeyttämisen olisi oltava käyttäjän kannalta yhtä helppoa kuin pääsyn salliminen. Kolmannet osapuolet ja datan haltijat eivät saisi tehdä käyttäjien oikeuksien tai valintojen hyödyntämisestä kohtuuttoman vaikeaa esimerkiksi tarjoamalla käyttäjille valintoja ei-neutraalisti tai pakottamalla, harhauttamalla tai manipuloimalla käyttäjää taikka horjuttamalla tai heikentämällä käyttäjän itsenäisyyttä, päätöksentekoa tai valinnan mahdollisuuksia, esimerkiksi digitaalisen käyttöliittymän tai sen osan kautta. Tässä yhteydessä kolmannet osapuolet tai datan haltijat eivät saisi turvautua niin kutsuttuihin pimeisiin kaavoihin digitaalisten käyttöliittymiensä suunnittelussa. Pimeät kaavat ovat suunnittelutekniikkoja, joilla painostetaan tai harhautetaan kuluttajia tekemään päätöksiä, joilla on heille kielteisiä seurauksia. Kyseisiä manipulointitekniikkoja saatetaan käyttää taivuttelemaan käyttäjiä, etenkin heikossa asemassa olevia kuluttajia, haitallisiin käyttäytymismalleihin, harhauttamaan käyttäjiä ohjaamalla heitä tekemään datan luovutusta koskevia päätöksiä tai vaikuttamaan kohtuuttomasti palvelun käyttäjien päätöksentekoon tavalla, joka horjuttaa tai heikentää heidän itsenäisyyttään, päätöksentekoaan ja valinnan mahdollisuuksiaan. Yleisiä ja lainmukaisia kaupallisia menettelyjä, jotka ovat unionin lainsäädännön mukaisia, ei sinänsä pitäisi katsoa pimeiksi kaavoiksi. Kolmansien osapuolten ja datan haltijoiden olisi noudatettava asiaa koskevan unionin lainsäädännön mukaisia velvoitteitaan ja erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveissä 98/6/EY¹ ja 2000/31/EY² sekä direktiiveissä 2005/29/EY ja 2011/83/EU säädettyjä vaatimuksia.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/6/EY, annettu 16 päivänä helmikuuta 1998, kuluttajansuojasta kuluttajille tarjottavien tuotteiden hintojen ilmoittamisesta (EYVL L 80, 18.3.1998, s. 27).

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY, annettu 8 päivänä kesäkuuta 2000, tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista ("Direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä") (EYVL L 178, 17.7.2000, s. 1).

- (39) Kolmansien osapuolten olisi myös pidättäydyttävä käyttämästä tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvaa dataa yksittäisten henkilöiden profilointiin, paitsi jos tällaiset käsittelytoimet ovat ehdottoman välttämättömiä käyttäjän pyytämän palvelun tarjoamiseksi, myös automaattisessa päätöksenteossa. Vaatimus, jonka mukaan data on poistettava, kun sitä ei enää tarvita käyttäjän kanssa sovittuun tarkoitukseen, ellei toisin ole sovittu muun datan kuin henkilötietojen osalta, täydentää asetuksen (EU) 2016/679 17 artiklan mukaista rekisteröidyn oikeutta datan poistamiseen. Jos kolmas osapuoli on datan välityspalvelun tarjoaja, sovelletaan asetuksessa (EU) 2022/868 säädettyjä rekisteröityä koskevia suojatoimia. Kolmas osapuoli voi käyttää dataa kehittääkseen uuden ja innovatiivisen verkkoon liitetyn tuotteen tai tuotteeseen liittyvän palvelun mutta ei kehittääkseen kilpailevaa verkkoon liitettyä tuotetta.

- (40) Startup-yritysten, pienten yritysten ja keskisuurten yritysten, joita voidaan pitää keskisuurina yrityksinä suosituksen 2003/361/EY liitteessä olevan 2 artiklan nojalla, sekä perinteisillä aloilla toimivien yritysten, joiden digitaaliset valmiudet ovat vähemmän kehittyneet, on vaikea saada pääsy asiaankuuluvaan dataan. Tämän asetuksen tavoitteena on helpottaa kyseisten yhteisöjen pääsyä dataan ja samalla varmistaa, että vastaavia velvoitteita sovelletaan mahdollisimman oikeasuhteisesti, jotta voidaan välttää ylilyönnit. Samaan aikaan on muodostunut pieni määrä hyvin suuria yrityksiä, joilla on huomattavan paljon taloudellista valtaa digitaaltalouden alalla; ne ovat kasvaneet keräämällä ja koostamalla valtavia datamääriä, joiden kaupallistamiseen niillä on teknologista infrastruktuuria. Kyseisiin hyvin suuriin yrityksiin kuuluu ydinalustapalveluja tarjoavia yrityksiä, joilla on määräysvallassaan kokonaisia digitaaltalouden alustaeкосysteemejä, eivätkä nykyiset tai uudet markkinatoimijat pysty haastamaan niitä tai kilpailemaan niiden kanssa. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2022/1925¹ pyritään korjaamaan tämä tehottomuus ja epätasapaino antamalla komissiolle mahdollisuus nimetä yritys 'portinvartijaksi', ja siinä asetetaan tällaisille portinvartijoille tiettyjä velvoitteita, kuten kielto yhdistää tiettyä dataa ilman suostumusta ja velvoite varmistaa tosiasialliset oikeudet datan siirrettävyyteen asetuksen (EU) 2016/679 20 artiklan nojalla. Asetuksen (EU) 2022/1925 mukaisesti, ja kun otetaan huomioon kyseisten yritysten kilpailijoihin nähden ylivoimainen kyky hankkia dataa, tämän asetuksen tavoitteen saavuttamiseksi ei ole tarpeen eikä tällaisten velvoitteiden soveltamisalaan kuuluvien datan haltijoiden kannalta sen vuoksi olisi oikeasuhteista antaa portinvartijoille mahdollisuutta hyötyä dataan pääsyä koskevasta oikeudesta.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2022/1925, annettu 14 päivänä syyskuuta 2022, kilpailullisista ja oikeudenmukaisista markkinoista digitaaltaloudella ja direktiivien (EU) 2019/1937 ja (EU) 2020/1828 muuttamisesta (digimarkkinasäädös) (EUVL L 265, 12.10.2022, s. 1).

Tällainen sisällyttäminen rajoittaisi todennäköisesti myös tästä asetuksesta pk-yrityksille koituvia hyötyjä, jotka liittyvät datan arvon oikeudenmukaiseen jakautumiseen markkinatoimijoiden kesken. Tämä tarkoittaa, että ydinalustapalveluja tarjoava yritys, joka on nimetty portinvartijaksi, ei tämän asetuksen nojalla voi pyytää eikä sille voida myöntää pääsyä käyttäjien dataan, joka on tuotettu verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käytön tuloksena tai jonka on tuottanut virtuaaliavustaja. Kolmannet osapuolet, joiden saataville data asetetaan käyttäjän pyynnöstä, eivät myöskään saa asettaa dataa portinvartijan saataville. Kolmas osapuoli ei esimerkiksi saa teettää palvelun tarjoamista alihankintana portinvartijalla. Tämä ei kuitenkaan estä kolmansia osapuolia käyttämästä portinvartijan tarjoamia datankäsittelypalveluja. Se ei myöskään estä kyseisiä yrityksiä saamasta ja käyttämästä samaa dataa muilla laillisilla keinoilla. Tässä asetuksessa säädetyt dataan pääsyä koskevat oikeudet lisäävät osaltaan kuluttajien palveluvalikoimaa. Koska portinvartijoiden ja datan haltijoiden väliset vapaaehtoiset sopimukset pysyvät ennallaan, portinvartijoiden pääsyä koskeva rajoitus ei estäisi niitä pääsemästä markkinoille tai tarjoamasta palvelujaan.

- (41) Kun otetaan huomioon teknologian nykytila, mikroyrityksille ja pienille yrityksille aiheutuisi liiallinen rasite, jos niiden valmistamille tai suunnitteleuille verkkoon liitetyille tuotteille tai niiden tarjoamille näihin tuotteisiin liittyville palveluille asetettaisiin uusia suunnitteluvuorokuitteita. Näin ei kuitenkaan ole silloin, kun mikroyrityksellä tai pienellä yrityksellä on suosituksen 2003/361/EC liitteessä olevassa 3 artiklassa tarkoitettu omistusyhteisyritys tai sidosyritys, jota ei katsota mikroyritykseksi tai pieneksi yritykseksi, ja kun verkkoon liitetyn tuotteen valmistaminen tai suunnittelu taikka siihen liittyvän palvelun tarjoaminen teetetään sillä alihankintana. Tällaisissa tilanteissa yritys, joka on teettänyt tuotteen valmistamisen tai suunnittelun alihankintana mikroyrityksellä tai pienellä yrityksellä, pystyy suorittamaan alihankkijalle asianmukaisen korvauksen. Mikroyritykseen tai pieneen yritykseen voidaan datan haltijana kuitenkin soveltaa tässä asetuksessa säädettyjä vaatimuksia, jos se ei ole verkkoon liitetyn tuotteen valmistaja tai siihen liittyvien palvelujen tarjoaja. Yritykseen, joka on ollut katsottava keskisuureksi yritykseksi alle vuoden ajan, ja verkkoon liitettyihin tuotteisiin vuoden ajan sen päivämäärän jälkeen, kun keskisuuri yritys saattoi kyseiset tuotteet markkinoille, olisi sovellettava siirtymäaikaa. Tällaisella vuoden ajanjaksolla annetaan tällaiselle keskisuurelle yritykselle mahdollisuus sopeutua ja valmistautua ennen kuin se joutuu kilpailemaan valmistamiinsa verkkoon liitettyihin tuotteisiin liittyvien palvelujen markkinoilla tässä asetuksessa säädettyjen dataan pääsyä koskevien oikeuksien perusteella. Tällaista siirtymäaikaa ei sovelleta, jos tällaisella keskisuurella yrityksellä on omistusyhteisyritys tai sidosyritys, jota ei katsota mikroyritykseksi tai pieneksi yritykseksi, tai jos tällainen keskisuuri yritys valmistaa tai suunnittelee verkkoon liitetyn tuotteen tai tarjoa tuotteeseen liittyvää palvelua alihankintana.

- (42) Kun otetaan huomioon erilaiset verkkoon liitetyt tuotteet, jotka tuottavat luonteeltaan, määrältään ja tiheydeltään erilaista dataa, tuovat esille erilaisia dataa ja kyberturvallisuuteen liittyviä riskejä, tarjoavat erilaisia taloudellisia mahdollisuuksia, ja jotta voidaan varmistaa datan jakamiskäytäntöjen johdonmukaisuus sisämarkkinoilla, myös eri alojen välillä, sekä kannustaa ja edistää datan oikeudenmukaisia jakamiskäytäntöjä myös aloilla, joilla tällaista oikeutta dataan pääsyyn ei ole, tässä asetuksessa säädetään datan saatavuuteen liittyviä järjestelyjä koskevista horisontaalisista säännöistä, joita sovelletaan, kun datan haltijalla on unionin oikeuden tai unionin oikeuden mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön nojalla velvollisuus asettaa dataa datan vastaanottajan saataville. Tällaisen dataan pääsyn olisi perustuttava oikeudenmukaisiin, kohtuullisiin, syrjimättömiin ja avoimiin ehtoihin. Kyseisiä yleisiä datan saatavuutta koskevia sääntöjä ei sovelleta asetuksen (EU) 2016/679 mukaisiin datan saataville asettamista koskeviin velvoitteisiin. Kyseiset säännöt eivät vaikuta datan vapaaehtoiseen jakamiseen. Komission laatimat ja suosittelemat ei-sitovat mallisopimusehdot yritysten välistä datan jakamista varten voivat auttaa osapuolia tekemään sopimuksia, jotka sisältävät oikeudenmukaiset, kohtuulliset ja syrjimättömät ehdot ja jotka pannaan täytäntöön avoimella tavalla. Sopimusten, joihin voi sisältyä ei-sitovia mallisopimuksen ehtoja, tekeminen ei kuitenkaan saisi merkitä sitä, että oikeus jakaa dataa kolmansien osapuolten kanssa olisi millään tavoin riippuvainen tällaisen sopimuksen olemassaolosta. Jos osapuolet eivät pysty tekemään sopimusta tietojen jakamisesta, myöskään riidanratkaisuelinten tuella, oikeus jakaa tietoja kolmansien osapuolten kanssa on täytäntöönpanokelpoinen kansallisissa tuomioistuimissa.

- (43) Sopimusvapauden periaatteen perusteella osapuolten olisi voitava vapaasti neuvotella niiden sopimukseen sisällytettävistä datan saataville asettamista koskevista tarkoista edellytyksistä datan asettamista saataville koskevien yleisten dataan pääsyä koskevien sääntöjen puitteissa. Tällaisten sopimusten ehtoihin voisi sisältyä teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä, myös tietoturvan osalta.
- (44) Sen varmistamiseksi, että pakollisen dataan pääsyn edellytykset ovat oikeudenmukaiset sopimuksen kummankin sopimuspuolen kannalta, dataan pääsyä koskevia oikeuksia koskevissa yleisissä säännöissä olisi viitattava kohtuuttomien sopimusehtojen välttämistä koskevaan sääntöön.
- (45) Yritysten välisissä suhteissa tehtyjen sopimusten datan saataville asettamisesta olisi myös oltava syrjimättömiä keskenään vertailukelpoisten datan vastaanottajien ryhmien välillä, riippumatta siitä, ovatko osapuolet suuryrityksiä, mikroyrityksiä vai pk-yrityksiä. Jos eri sopimukseen sisältyviä ehtoja koskevissa tiedoissa on puutteita, joiden vuoksi datan vastaanottajan on vaikea arvioida, ovatko datan saataville asettamista koskevat edellytykset syrjimättömiä, datan haltijoiden vastuulla olisi oltava sen osoittaminen, että sopimusehto ei ole syrjivä. Kyseessä ei ole laitton syrjintä, kun datan haltija käyttää eri sopimusehtoja datan saataville asettamiseen, jos kyseiset erot ovat objektiivisista syistä perusteltuja. Kyseiset velvoitteet eivät rajoita asetuksen (EU) 2016/679 soveltamista.

- (46) Jotta voitaisiin kannustaa jatkamaan investointeja arvokkaan datan tuottamiseen ja saataville asettamiseen, mukaan lukien investoinnit asianmukaisiin teknisiin välineisiin, ja samalla välttää sellainen liiallinen taakka dataan pääsyssä ja sen käytössä, jonka vuoksi datan jakaminen ei ole enää kaupallisesti kannattavaa, tähän asetukseen sisältyy periaate, jonka mukaan datan haltijat voivat yritysten välisissä suhteissa pyytää kohtuullista korvausta, jos niillä on unionin oikeuden tai unionin oikeuden mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön nojalla velvollisuus asettaa dataa datan vastaanottajan saataville. Tällaista korvausta ei olisi pidettävä maksuna itse datasta. Komission olisi hyväksyttävä suuntaviivat kohtuullisen korvauksen laskemisesta datataloudessa.

- (47) Ensinnäkin kohtuullinen korvaus tietojen saataville asettamista koskevan pyynnön noudattamista koskevan unionin oikeuden tai unionin oikeuden mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön mukaisen velvoitteen täyttämistä voi sisältää korvauksen datan saataville asettamisesta aiheutuneista kustannuksista. Kyseiset kustannukset voivat olla teknisiä kustannuksia, kuten kustannukset, jotka aiheutuvat datan jäljentämisestä, sähköisestä levittämisestä ja tallentamisesta, mutta niitä eivät ole datan keräämisestä tai tuottamisesta aiheutuvat kustannukset. Tällaisiin teknisiin kustannuksiin voisivat kuulua myös tietojen saataville asettamisen edellyttämät käsittelykustannukset, kuten tietojen formatointiin liittyvät kustannukset. Datan saataville asettamiseen liittyviä kustannuksia voivat olla myös kustannukset, jotka aiheutuvat konkreettisten datan jakamispyyntöjen helpottamisesta. Ne voivat myös vaihdella tietojen määrän ja tietojen saataville asettamiseksi toteutettujen järjestelyjen mukaan. Datan haltijoiden ja datan vastaanottajien välisillä, esimerkiksi tilausmallin mukaisilla tai älysopimusten käyttöön perustuvilla pitkäaikaisilla järjestelyillä voitaisiin vähentää kustannuksia liikesuhteeseen kuuluvissa säännöllisissä tai toistuvissa liiketoimissa. Datan saataville asettamiseen liittyvät kustannukset ovat joko tiettyä pyyntöä koskevia tai yhteisiä muiden pyyntöjen kanssa. Viimeksi mainitussa tapauksessa yksittäisen datan vastaanottajan ei pitäisi joutua maksamaan täysimääräisiä kustannuksia datan saataville asettamisesta. Toiseksi kohtuullinen korvaus voi sisältää myös marginaalin, paitsi jos kyse on pk-yrityksistä ja voittoa tavoittelemattomista tutkimusorganisaatioista. Marginaali voi vaihdella itse dataan liittyvien tekijöiden, kuten datan määrän, muodon tai luonteen, mukaan. Siinä voidaan ottaa huomioon datan keräämisestä aiheutuvat kustannukset. Marginaali voi sen vuoksi olla pienempi, jos datan haltija on kerännyt datan omaan liiketoimintaansa ilman merkittäviä investointeja, tai suurempi, jos datan keräämiseen datan haltijan liiketoiminnan tarkoituksia varten tehdyt investoinnit ovat suuret. Sitä voidaan rajoittaa tai se voidaan jopa sulkea pois tilanteissa, joissa datan vastaanottajan suorittama datan käyttö ei vaikuta datan haltijan omaan toimintaan. Myös se, että data yhteistuetetaan verkkoon liitetyllä laitteella, jonka käyttäjä omistaa, vuokraa tai liisaa, voisi alentaa korvauksen määrää verrattuna muihin tilanteisiin, joissa datan haltija tuottaa datan esimerkiksi tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoamisen aikana.

- (48) Suurten yritysten väliseen datan jakamiseen ei ole tarpeen puuttua eikä myöskään tapauksiin, joissa datan haltija on pieni yritys tai keskisuuri yritys ja datan vastaanottaja on suuri yritys. Tällaisissa tapauksissa yritysten katsotaan pystyvän neuvottelemaan korvauksesta kohtuullisissa ja syrjimättömissä rajoissa.
- (49) Pk-yritysten suojelemiseksi liialliselta taloudelliselta rasitukselta, jonka vuoksi niiden olisi kaupallisessa mielessä liian vaikea kehittää ja ylläpitää innovatiivisia liiketoimintamalleja, niiden maksettavaksi tuleva kohtuullinen korvaus datan saataville asettamisesta ei saisi olla suurempi kuin datan saataville asettamiseen välittömästi liittyvät kustannukset. Datan saataville asettamiseen välittömästi liittyvät kustannukset ovat kustannuksia, jotka johtuvat yksittäisistä pyynnöistä ottaen huomioon, että datan haltijan on perustettava tarvittavat tekniset rajapinnat tai niihin liittyvät ohjelmistot ja yhteydet pysyvästi. Samaa järjestelyä olisi sovellettava voittoa tavoittelemattomiin tutkimusorganisaatioihin.
- (50) Unionin oikeudessa tai unionin oikeuden mukaisesti annetussa kansallisessa lainsäädännössä voidaan säätää säännelystä korvauksesta tiettyjen datatyypin saataville asettamisesta asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa, muun muassa silloin, kun on tarve turvata kuluttajien osallistuminen ja kilpailu tai edistää innovointia tietyillä markkinoilla.

- (51) Avoimuus on tärkeä periaate varmistettaessa, että datan haltijan pyytämä korvaus on kohtuullinen tai, jos datan vastaanottaja on mikroyritys tai pk-yritys tai voittoa tavoittelematon tutkimusorganisaatio, että korvaus ei ole suurempi kuin datan asettamisesta datan vastaanottajan saataville aiheutuvat välittömät kustannukset ja että korvaus voidaan kohdentaa kyseiseen yksittäiseen pyyntöön. Jotta datan vastaanottajat voisivat arvioida ja todentaa, että korvaus on tämän asetuksen vaatimusten mukainen, datan haltijan olisi annettava datan vastaanottajalle riittävän yksityiskohtaiset tiedot korvauksen laskemista varten.
- (52) Sen varmistaminen, että kotimaiset ja rajatylittävät datan saataville asettamiseen liittyvät riidat voidaan ratkaista vaihtoehtoisilla tavoilla, hyödyttäisi datan haltijoita ja datan vastaanottajia ja vahvistaisi siten luottamusta datan jakamiseen. Jos osapuolet eivät pääse yksimielisyyteen datan saataville asettamista koskevista oikeudenmukaisista, kohtuullisista ja syrjimättömistä ehdoista, riidanratkaisuelinten olisi tarjottava osapuolille yksinkertainen, nopea ja edullinen ratkaisu. Vaikka tässä asetuksessa säädetään ainoastaan edellytyksistä, jotka riidanratkaisuelinten on täytettävä saadakseen sertifiointin, jäsenvaltiot voivat vapaasti hyväksyä sertifiointimenettelyä koskevia erityissääntöjä, mukaan lukien sertifiointin voimassaolon päättymisen tai peruuttaminen. Tämän asetuksen riidanratkaisua koskevissa säännöksissä ei pitäisi edellyttää, että jäsenvaltiot perustavat riidanratkaisuelimiä.
- (53) Tämän asetuksen mukainen riidanratkaisumenettely on vapaaehtoinen menettely, jonka avulla käyttäjät, datan haltijat ja datan vastaanottajat voivat sopia riidan saattamisesta riidanratkaisuelinten käsiteltäväksi. Sen vuoksi osapuolten olisi voitava vapaasti kääntyä valitsemansa riidanratkaisuelimen puoleen riippumatta siitä, sijaitseeko se niissä jäsenvaltioissa, joihin kyseiset osapuolet ovat sijoittautuneet, tai niiden ulkopuolella.

- (54) Jotta voidaan välttää tapaukset, joissa samaa riita-asiaa käsitellään kahdessa tai useammassa riidanratkaisuelimessä, erityisesti rajatylittävissä tapauksissa, riidanratkaisuelimen olisi voitava kieltäytyä käsittelemästä pyyntöä, joka koskee sellaisen riidan ratkaisemista, joka on jo saatettu toisen riidanratkaisuelimen tai jonkin jäsenvaltion tuomioistuimen käsiteltäväksi.
- (55) Jotta voidaan varmistaa tämän asetuksen yhdenmukainen soveltaminen, riidanratkaisuelinten olisi otettava huomioon ei-sitovat mallisopimusehdot, joiden laatiminen ja suosittaminen on komission tehtävänä, sekä unionin oikeus tai kansallinen lainsäädäntö, joissa täsmennetään datan jakamista koskevat velvoitteet, tai alakohtaisten viranomaisten tällaisen lainsäädännön soveltamiseksi antamat ohjeet.
- (56) Riidanratkaisumenettelyn osapuolia ei saisi estää käyttämästä perusoikeuttaan tehokkaisiin oikeussuojakeinoin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Päätös saattaa riita riidanratkaisuelimen käsiteltäväksi ei sen vuoksi saisi viedä kyseisiltä osapuolilta oikeutta oikeussuojakeinoin jäsenvaltion tuomioistuimessa. Riidanratkaisuelinten olisi julkistettava vuotuiset toimintakertomukset.

- (57) Datan haltijat voivat soveltaa asianmukaisia teknisiä suojatoimenpiteitä estääkseen datan laittoman luovuttamisen tai siihen pääsyn. Kyseisillä toimenpiteillä ei kuitenkaan saisi syrjiä datan vastaanottajia eikä estää käyttäjien tai datan vastaanottajien pääsyä dataan tai sen käyttöä. Jos datan vastaanottaja on syyllistynyt väärinkäytöksiin, kuten datan haltijan harhaanjohtamiseen antamalla vääriä tietoja aikomuksesta käyttää dataa laittomiin tarkoituksiin, mukaan lukien kilpailevan verkkoon liitetyn tuotteen kehittäminen datan perusteella, datan haltija ja tapauksen mukaan, kun kyse ei ole samasta henkilöstä, liikesalaisuuden haltija tai käyttäjä voi pyytää kolmatta osapuolta tai datan vastaanottajaa toteuttamaan oikaisevia tai korjaavia toimenpiteitä ilman aiheetonta viivytystä. Tällaisia pyyntöjä ja erityisesti pyyntöjä, jotka koskevat tavaroiden taikka johdannaisdatan tai palvelujen tuotannon, tarjoamisen tai markkinoille saattamisen lopettamista sekä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden tuonnin, viennin tai varastoinnin lopettamista taikka niiden hävittämistä, olisi arvioitava suhteessa datan haltijan, liikesalaisuuden haltijan tai käyttäjän etuihin.
- (58) Jos yhdellä osapuolella on vahvempi neuvotteluasema, riskinä on, että kyseinen osapuoli voisi hyödyntää tällaista asemaa toisen sopimuspuolen vahingoksi neuvotellessaan dataan pääsystä, jolloin tuloksena on se, että dataan pääsy on kaupallisesti vähemmän kannattavaa ja jopa taloudellisesti kohtuutonta. Tällainen sopimussuhteiden epätasapaino haittaa kaikkia yrityksiä, joilla ei ole merkittäviä valmiuksia neuvotella dataan pääsyn edellytyksistä ja joilla ei välttämättä ole muuta vaihtoehtoa kuin hyväksyä ”ota tai jätä” -tyyppiset sopimusehdot. Kohtuuttomat sopimusehdot, joilla säännellään dataan pääsyä ja sen käyttöä tai vastuuta ja oikeussuojakeinoja dataan liittyvien velvoitteiden rikkomisen tai lakkauttamisen osalta, eivät sen vuoksi saisi olla yrityksiä sitovia, jos kyseiset ehdot on asetettu kyseisille osapuolille yksipuolisesti.

- (59) Sopimusehtoja koskevissa säännöissä olisi otettava huomioon sopimusvapauden periaate, joka on olennainen käsite yritysten välisissä suhteissa. Kohtuuttomuuden arviointia koskevaa testiä ei näin ollen pitäisi tehdä kaikille sopimusehdoille vaan ainoastaan yksipuolisesti asetetuille ehdoille. Tämä koskee ”ota tai jätä” -tilanteita, joissa yksi osapuoli laatii tietyn sopimusehdon eikä toinen yritys voi vaikuttaa kyseisen ehdon sisältöön, vaikka se yrittää neuvotella siitä. Sopimusehtoa, jonka yksi osapuoli yksinkertaisesti antaa ja toinen yritys hyväksyy, tai ehtoa, josta neuvotellaan ja sittemmin sovitaan muutetussa muodossa sopimuspuolten välillä, ei saisi pitää yksipuolisesti asetettuna.
- (60) Kohtuuttomia sopimusehtoja koskevia sääntöjä pitäisi lisäksi soveltaa vain niihin sopimuksen osiin, jotka liittyvät datan saataville asettamiseen, eli sopimusehtoihin, jotka koskevat dataan pääsyä ja sen käyttöä sekä vastuuta tai oikeussuojakeinoja dataan liittyvien velvoitteiden rikkomisen ja lakkauttamisen varalta. Muille saman sopimuksen osille, jotka eivät liity datan saataville asettamiseen, ei pitäisi tehdä tässä asetuksessa säädettyä kohtuuttomuustestiä.

- (61) Kohtuuttomien sopimusehtojen tunnistamisperusteita olisi sovellettava vain tavattomiin sopimusehtoihin, joissa on käytetty väärin vahvempaa neuvotteluasemaa. Sopimusehdot, jotka ovat yhdelle osapuolelle kaupallisesti edullisempia kuin toiselle, mukaan lukien sopimusehdot, jotka ovat tavanomaisia yritysten välisissä sopimuksissa, ovat suurimmaksi osaksi sopimusvapauden periaatteen normaali ilmenemismuoto ja niitä olisi sovellettava edelleen. Tätä asetusta sovellettaessa selvä poikkeaminen hyvästä kauppatastavasta muun muassa heikentäisi objektiivisesti katsottuna sen osapuolen, jolle ehto on yksipuolisesti asetettu, kykyä suojata oikeutettuja kaupallisia etujaan kyseisen datan osalta.
- (62) Oikeusvarmuuden takaamiseksi tässä asetuksessa vahvistetaan luettelo lausekkeista, jotka katsotaan aina kohtuuttomiksi, ja luettelo lausekkeista, joiden oletetaan olevan kohtuuttomia. Jälkimmäisessä tapauksessa sopimusehdon asettavan yrityksen olisi voitava kumota kohtuuttomuusolettama osoittamalla, että tässä asetuksessa olevassa luettelossa mainittu sopimusehto ei ole kohtuuton kyseisessä tapauksessa. Jos sopimusehto ei sisälly niiden ehtojen luetteloon, jotka katsotaan aina kohtuuttomiksi tai joiden oletetaan olevan kohtuuttomia, sovelletaan yleistä kohtuuttomuussäännöstä. Tältä osin tämän asetuksessa kohtuuttomien sopimusehtojen luettelossa olevia ehtoja olisi käytettävä mittapuuna tulkittaessa yleistä kohtuuttomuussäännöstä. Myös komission laatimat ja suosittamat ei-sitovat mallisopimusehdot yritysten välisille datan jakamista koskeville sopimuksille voivat olla hyödyllisiä kaupallisille osapuolille sopimuksista neuvoteltaessa. Jos sopimusehto todetaan kohtuuttomaksi, asianomaista sopimusta olisi sovellettava edelleen ilman kyseistä ehtoa, paitsi jos kohtuuton sopimusehto ei ole erotettavissa muista sopimusehdoista.

- (63) Poikkeuksellisen tarpeen tilanteissa voi olla tarpeen, että julkisen sektorin elimet, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elimet käyttävät yleisen edun mukaisia lakisääteisiä tehtäviään hoitaessaan olemassa olevaa dataa, mukaan lukien tarvittaessa siihen liittyvää metadataa, reagoidakseen yleisiin hätätilanteisiin tai muissa poikkeuksellisissa tapauksissa. Poikkeukselliset tarpeet ovat olosuhteita, jotka ovat ennalta arvaamattomia ja ajallisesti rajoitettuja, toisin kuin muut mahdollisesti suunnitellut, aikataulutetut, jaksoittaiset tai usein toistuvat olosuhteet. Vaikka 'datan haltijan' käsite ei yleensä kata julkisen sektorin elimiä, se voi sisältää julkisia yrityksiä. Tutkimusta harjoittavat organisaatiot ja tutkimusta rahoittavat organisaatiot voisivat lisäksi järjestäytyä julkisen sektorin elimiksi tai julkisoikeudellisiksi laitoksiksi. Yrityksille aiheutuvan rasitteen keventämiseksi mikroyritykset ja pienet yritykset olisi velvoitettava toimittamaan dataa julkisen sektorin elimille, komissiolle, Euroopan keskuspankille tai unionin elimille ainoastaan poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa tällaista dataa edellytetään yleiseen hätätilaan reagoimista varten ja julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin ei voi saada tällaista tietoa vaihtoehtoisella keinolla oikea-aikaisesti ja tehokkaasti ja vastaavin edellytyksin.

- (64) Kun on kyse yleisistä hätätiloista, kuten kansanterveysuhista, luonnonkatastrofeista johtuvista hätätiloista, myös ilmastonmuutoksen ja ympäristön tilan heikentymisen pahentamista luonnonkatastrofeista sekä ihmisen toiminnan aiheuttamista suurista katastrofeista, kuten vakavista kyberturvallisuuspoikkeamista, datan käytöstä saatava yleinen etu on tärkeämpi kuin datan haltijoiden intressi määrätä vapaasti hallussaan olevasta datasta. Tällaisessa tapauksessa datan haltijat olisi velvoitettava asettamaan dataa julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elinten saataville näiden pyynnöstä. Se, onko kyseessä yleinen hätätila, olisi määritettävä tai julistettava unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja asiaankuuluvien menettelyjen perusteella, mukaan lukien asiaankuuluvien kansainvälisten järjestöjen menettelyt. Tällaisissa tapauksissa julkisen sektorin elimen olisi osoitettava, että pyynnön kohteena olevaa dataa ei muutoin voitaisi saada oikea-aikaisesti ja tehokkaasti ja vastaavin edellytyksin, esimerkiksi siten, että toinen yritys toimittaa tietoja vapaaehtoisesti tai tekemällä hakuja julkiseen tietokantaan.

- (65) Poikkeuksellinen tarve voi johtua myös muista kuin hätätilanteista. Tällaisissa tapauksissa julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen olisi saatava pyytää ainoastaan muita kuin henkilötietoja. Julkisen sektorin elimen olisi osoitettava, että data on tarpeen sellaisen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi, josta on nimenomaisesti säädetty laissa, kuten virallisten tilastojen tuottamiseen taikka yleisen hätätilan lievittämiseksi tai siitä elpymiseksi. Lisäksi tällainen pyyntö voidaan esittää vain, jos julkisen sektorin elin, komissio Euroopan keskuspankki tai unionin elin on yksilöinyt tiettyä dataa, jota ei muutoin olisi voitu saada oikea-aikaisesti ja tehokkaasti ja vastaavin edellytyksin, ja ainoastaan, jos se on käyttänyt kaikki muut käytettävissään olevat keinot tällaisen datan saamiseksi, kuten hankkinut dataa vapaaehtoisilla sopimuksilla, mukaan lukien muun datan kuin henkilötietojen ostaminen markkinoilta tarjoamalla markkinahintoja, tai tukeutunut olemassa oleviin datan saataville asettamista koskeviin velvoitteisiin tai hyväksynyt uusia lainsäädäntötoimenpiteitä, joilla voitaisiin taata datan oikea-aikainen saatavuus. Myös sellaisiin pyyntöihin sovellettavia edellytyksiä ja periaatteita olisi sovellettava, jotka liittyvät esimerkiksi käyttötarkoituksen rajoittamiseen, oikeasuhteisuuteen, avoimuuteen ja aikarajoituksiin. Pyydetessä virallisten tilastojen tuottamiseen tarvittavia tietoja pyynnön esittäneen julkisen sektorin elimen olisi myös osoitettava, sallitaanko kansallisessa lainsäädännössä muun datan kuin henkilötietojen ostaminen markkinoilta.

- (66) Tätä asetusta ei pitäisi soveltaa yksityisten ja julkisten yhteisöjen välistä datan vaihtoa koskeviin vapaaehtoiisiin järjestelyihin eikä datan toimittamiseen pk-yritysten toimesta eikä niitä pitäisi sulkea pois tällä asetuksella, eikä se saisi vaikuttaa sellaisten unionin säädösten soveltamiseen, joissa säädetään pakollisista tietopyynnöistä, joita julkisyhteisöt esittävät yksityisille yhteisöille. Tämä asetus ei saisi vaikuttaa datan haltijoille asetettuihin datan toimittamista koskeviin velvoitteisiin, jotka perustuvat muihin kuin poikkeuksellisiin tarpeisiin, etenkin, jos datan laajuus ja datan haltijoiden määrä ovat tiedossa tai jos datan käyttö voi tapahtua säännöllisesti, kuten raportointivelvoitteiden ja sisämarkkinoita koskevien velvoitteiden tapauksessa. Tämä asetus ei myöskään saisi vaikuttaa vaatimuksiin, jotka koskevat pääsyä dataan sovellettavien sääntöjen noudattamisen tarkastamiseksi, myös silloin kun julkisen sektorin elimet antavat sääntöjen noudattamisen tarkastamistehtävän muille yksiköille kuin julkisen sektorin elimille.
- (67) Tämä asetus täydentää unionin lainsäädäntöä ja kansallista oikeutta, jossa säädetään pääsystä dataan ja mahdollistetaan datan käyttö tilastollisiin tarkoituksiin, erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 223/2009¹ sekä virallisiin tilastoihin liittyviä kansallisia säädöksiä, eikä sillä rajoiteta niiden soveltamista.
- (68) Julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elinten, virastojen ja elinten olisi niiden tehtävien hoitamiseksi, jotka liittyvät rikosten ja hallinnollisten rikkomusten torjumiseen, tutkimiseen, selvittämiseen ja syytteenpanoon, rikosoikeudellisten tai hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanoon taikka datan keräämiseen verotuksen tai tullitoiminnan tarkoituksiin, käytettävä unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisia valtuuksiaan. Tämä asetus ei näin ollen vaikuta säädöksiin, jotka koskevat datan jakamista, saatavuutta ja käyttöä kyseisillä aloilla.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 223/2009, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2009, Euroopan tilastoista sekä salassapidettävien tilastotietojen luovuttamisesta Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1101/2008, yhteisön tilastoista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 322/97 ja Euroopan yhteisöjen tilasto-ohjelmakomitean perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen 89/382/ETY, Euratom kumoamisesta (EUVL L 87, 31.3.2009, s. 164).

- (69) Asetuksen (EU) 2016/679 6 artiklan 1 ja 3 kohdan mukaisesti unionin tasolla tarvitaan oikeasuhteinen, rajattu ja ennakoitavissa oleva kehys sellaisen oikeusperustan määrittämiseksi, jonka mukaisesti datan haltijat asettavat datan julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elinten saataville poikkeuksellisen tarpeen vaatiessa, jotta oikeusvarmuus voidaan taata sekä minimoida yrityksille aiheutuvat hallinnolliset rasitteet. Tätä varten julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elinten datan haltijoille osoittamien datapyyntöjen olisi oltava yksilöityjä, avoimia ja oikeasuhteisia sisältönsä laajuuden ja tarkkuutensa suhteen. Pyynnön tarkoitus ja pyydetyn datan aiottu käyttötarkoitus olisi määriteltävä yksityiskohtaisesti ja selitettävä selkeästi niin, että pyynnön esittävä taholle annetaan samalla asianmukainen joustovara tiettyjen yleisen edun mukaisten tehtävien suorittamiseksi. Pyynnössä olisi myös otettava huomioon niiden datan haltijoiden oikeutetut edut, joille pyyntö esitetään. Datan haltijoille aiheutuva rasite olisi minimoitava velvoittamalla pyyntöjä esittävät tahot noudattamaan yhden kerran periaatetta, jolla estetään se, että useampi kuin yksi julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin pyytää samaa dataa useammin kuin kerran. Avoimuuden varmistamiseksi komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elinten esittämät datapyynnot olisi ilman aiheutonta viivytystä julkistettava dataa pyytävän tahon toimesta. Euroopan keskuspankin ja unionin elinten olisi ilmoitettava pyynnöistään komissiolle. Jos datapyynnön esittää julkisen sektorin elin, kyseisen elimen olisi ilmoitettava asiasta myös sen jäsenvaltion datakoordinaattorille, johon julkisen sektorin elin on sijoittautunut. Kaikkien pyyntöjen julkinen saatavuus verkossa olisi varmistettava. Datapyyntöä koskevan ilmoituksen saatuaan toimivaltainen viranomainen voi päättää pyynnön lainmukaisuuden arvioinnista ja hoitaa tämän asetuksen täytäntöönpanoon ja soveltamiseen liittyvät tehtävänsä. Datakoordinaattorin olisi varmistettava, että kaikki julkisen sektorin elimen esittämät pyynnot ovat julkisesti saatavilla verkossa.

- (70) Datan toimittamista koskevan velvoitteen tavoitteena on varmistaa, että julkisen sektorin elimillä, komissiolla, Euroopan keskuspankilla tai unionin elimillä on tarvittava tietämys, jotta ne voivat reagoida yleisiin hätätiloihin, ehkäistä niitä tai elpyä niistä tai pitää yllä valmiuksia suorittaa laissa nimenomaisesti säädettyjä erityistehtäviä. Näiden yhteisöjen saama data voi olla kaupallisesti arkaluonteista. Tämän asetuksen mukaisesti saataville asetettuun dataan ei sen vuoksi pitäisi soveltaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2022/868 eikä direktiiviä (EU) 2019/1024¹ eikä mainittua dataa pitäisi katsoa kolmansien osapuolten uudelleenkäyttöä varten saatavilla olevaksi avoimeksi dataksi. Tämä ei kuitenkaan saisi vaikuttaa direktiivin (EU) 2019/1024 soveltamiseen sellaisten virallisten tilastojen uudelleenkäyttöön, joiden tuottamiseen on käytetty tämän asetuksen mukaisesti saatua dataa edellyttäen, että uudelleenkäyttö ei kata pohjatietoja. Jos tässä asetuksessa säädetyt edellytykset täyttyvät, sen ei myöskään pitäisi vaikuttaa mahdollisuuteen datan jakamiseen tutkimustyön tekemistä tai virallisten tilastojen kehittämistä, tuottamista ja jakelua varten. Julkisen sektorin elinten olisi myös voitava vaihtaa tämän asetuksen nojalla saatua dataa muiden julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elinten kanssa vastatakseen poikkeuksellisiin tarpeisiin, joita varten dataa on pyydetty.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1024, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä (EUVL L 172, 26.6.2019, s. 56).

- (71) Datan haltijoilla olisi oltava mahdollisuus joko evätä julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen esittämä pyyntö tai pyytää sen muuttamista ilman aiheetonta viivytystä ja joka tapauksessa viimeistään viiden tai 30 työpäivän kuluessa riippuen pyynnössä esitetyn poikkeuksellisen tarpeen luonteesta. Datan haltijalla olisi tarvittaessa oltava tämä mahdollisuus, jos sillä ei ole määräysvaltaa pyydettyyn dataan, eli jos sillä ei ole välitöntä pääsyä dataan eikä se voi päättää sen saatavuudesta. Jos voidaan osoittaa, että pyyntö on samankaltainen kuin jonkin muun julkisen sektorin elimen tai komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen samaa tarkoitusta varten aiemmin esittämä pyyntö ja datan haltijalle ei ole ilmoitettu kyseisen datan poistamisesta tämän asetuksen nojalla, datan saataville asettamatta jättämiselle olisi oltava perusteltu syy. Pynnön epäävän tai sen muuttamista pyytävän datan haltijan olisi ilmoitettava perustelut dataa pyytäneelle julkisen sektorin elimelle, komissiolle, Euroopan keskuspankille tai unionin elimelle. Kun pyydettyihin tietojoukkoihin sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/9/EY¹ mukaisia tietokantoja koskevia *sui generis* -oikeuksia, datan haltijoiden olisi käytettävä oikeuksiaan tavalla, joka ei estä julkisen sektorin elintä, komissiota, Euroopan keskuspankkia tai unionin elintä saamasta dataa tai jakamasta sitä tämän asetuksen mukaisesti.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY, annettu 11 päivänä maaliskuuta 1996, tietokantojen oikeudellisesta suojasta (EYVL L 77, 27.3.1996, s. 20).

- (72) Yleiseen hätätilaan reagoimiseen liittyvän poikkeuksellisen tarpeen ilmetessä julkisen sektorin elinten olisi käytettävä muita kuin henkilötietoja, jos se on mahdollista. Tapauksissa, joissa pyyntö perustuu sellaiseen poikkeukselliseen tarpeeseen, joka ei liity yleiseen hätätilaan, henkilötietoja ei voida pyytää. Jos datapyyntö kattaa henkilötietoja, datan haltijan olisi anonymisoitava data. Jos on ehdottoman tarpeellista sisällyttää henkilötietoja julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen saataville asetettavan dataan tai jos anonymisointi osoittautuu mahdottomaksi, dataa pyytävän yksikön olisi osoitettava käsittelyn ehdoton tarpeellisuus ja käsittelyn erityiset ja rajatut tarkoitukset. Henkilötietojen suojaan sovellettavia sääntöjä olisi noudatettava. Datan saataville asettamiseen ja myöhempään käyttöön olisi liitettävä suojatoimet, jotka koskevat niiden henkilöiden oikeuksia ja etuja, joita kyseinen data koskee.
- (73) Julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elinten saataville poikkeuksellisen tarpeen perusteella asetettua dataa olisi käytettävä ainoastaan niihin tarkoituksiin, joihin sitä pyydettiin, paitsi jos datan saataville asettanut datan haltija on nimenomaisesti suostunut siihen, että dataa käytetään muihin tarkoituksiin. Data olisi poistettava heti, kun sitä ei enää tarvita pyynnössä ilmoitettuihin tarkoituksiin, ellei toisin sovita, ja datan haltijalle olisi ilmoitettava asiasta. Tämä asetus perustuu unionin ja jäsenvaltioiden nykyisiin asiakirjoihin tutustumista koskeviin järjestelmiin, eikä sillä muuteta asiakirjojen julkisuutta koskevaa kansallista lainsäädäntöä avoimuusvelvoitteiden yhteydessä. Data olisi poistettava, kun sitä ei enää tarvita tällaisten avoimuusvelvoitteiden täyttämiseen.

- (74) Kun datan haltijoiden toimittamaa dataa käytetään uudelleen, julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elinten olisi noudatettava sekä voimassa olevaa sovellettavaa unionin oikeutta tai kansallista lainsäädäntöä että datan haltijaan sovellettavia sopimusvelvoitteita. Niiden olisi pidättäydyttävä kehittämästä tai parantamasta verkkoon liitettyä tuotetta tai siihen liittyvää palvelua, joka kilpailee datan haltijan verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun kanssa, sekä jakamasta dataa kolmannen osapuolen kanssa näitä tarkoituksia varten. Niiden olisi myös annettava datan haltijoille näiden pyynnöstä julkista tunnustusta, ja niiden olisi vastattava vastaanotetun datan turvallisuuden ylläpitämisestä. Jos datan haltijan liikesalaisuuksien paljastaminen julkisen sektorin elimille, komissiolle, Euroopan keskuspankille tai unionin elimille on ehdottoman tarpeellista sen tarkoituksen täyttämiseksi, johon dataa on pyydetty, luovutettavan datan luottamuksellisuus olisi taattava ennen datan luovutusta.

- (75) Kun on kyse merkittävän yleisen edun turvaamisesta, kuten silloin, kun reagoidaan yleisiin hätätiloihin, asianomaisen julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen ei pitäisi odottaa maksavan yrityksille korvausta saamastaan datasta. Yleiset hätätilat ovat harvinaisia, eikä kaikissa niissä vaadita yritysten hallussa olevan datan käyttöä. Samalla datan toimittamista koskeva velvoite voi aiheuttaa huomattavan rasitteen mikroyrityksille ja pienille yrityksille. Sen vuoksi niiden olisi voitava hakea korvausta myös yleisen hätätilan yhteydessä. Datan haltijan liiketoimintaan ei sen vuoksi todennäköisesti kohdistu kielteisiä seurauksia tämän asetuksen käytöstä julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elinten toimesta. Koska muut poikkeuksellisen tarpeen tapaukset kuin yleiseen hätätilaan reagoiminen voivat kuitenkin olla yleisempiä, datan haltijoilla olisi näissä tapauksissa oltava oikeus sellaiseen kohtuulliseen korvaukseen datan asettamisesta julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen saataville, joka ei saisi olla suurempi kuin pyynnön täyttämisestä aiheutuneet tekniset ja organisatoriset kustannukset sekä kohtuullinen marginaali. Korvausta ei saisi pitää itse datasta maksettavana tai pakollisena. Datan haltijoiden ei pitäisi voida vaatia korvausta, jos kansallinen oikeus estää kansallisia tilastolaitoksia tai muita tilastojen tuottamisesta vastaavia kansallisia viranomaisia maksamasta datan haltijoille korvausta datan saataville asettamisesta. Julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen olisi voitava riitauttaa datan haltijan pyytämän korvauksen tason saattamalla asian sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi, johon datan haltija on sijoittautunut.

- (76) Julkisen sektorin elin, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen olisi voitava jakaa pyynnön perusteella saamansa datan muiden yhteisöjen tai henkilöiden kanssa, kun tämä on tarpeen sellaisen tieteellisen tutkimustoiminnan tai analyttisen toiminnan toteuttamiseksi, jota se ei voi itse suorittaa, edellyttäen, että tämä toiminta vastaa tarkoitusta, johon dataa on pyydetty. Sen olisi ilmoitettava datan haltijalle tällaisesta jakamisesta hyvissä ajoin. Tällaista dataa voidaan jakaa samoin edellytyksin myös kansallisten tilastolaitosten ja Eurostatin kanssa virallisten tilastojen kehittämistä, tuottamista ja jakelua varten. Tällaisen tutkimustoiminnan olisi kuitenkin oltava sen tarkoituksen mukaista, jota varten dataa pyydettiin, ja datan haltijalle olisi ilmoitettava sen toimittaman datan edelleen jakamisesta. Tutkimusta tekevien henkilöiden tai tutkimusorganisaatioiden, joiden kanssa kyseistä data voidaan jakaa, olisi toimittava joko voittoa tavoittelematta tai valtion tunnustaman yleisen edun mukaisen tehtävän puitteissa. Tässä asetuksessa tarkoitetuiksi tutkimusorganisaatioina ei olisi pidettävä organisaatioita, joissa kaupallisilla yrityksillä on merkittävä vaikutusvalta, jonka ansiosta tällaiset yritykset voivat käyttää niissä määräysvaltaa rakenteellisista syistä ja niillä voi olla etuoikeus tutkimustuloksiin.

- (77) Rajatylittävän yleisen hätätilan tai muun poikkeuksellisen tarpeen hoitamiseksi datapyyntöjä voidaan osoittaa datan haltijoille muissa jäsenvaltioissa kuin pyynnön esittäneen julkisen sektorin elimen jäsenvaltiossa. Tällaisessa tapauksessa pyynnön esittäneen julkisen sektorin elimen olisi ilmoitettava pyyntö sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, johon datan haltija on sijoittautunut, jotta tämä voi tutkia pyynnön tässä asetuksessa vahvistettujen kriteerien perusteella. Saman tulisi koskea komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen esittämiä pyyntöjä. Jos pyyntö koskee henkilötietoja, julkisen sektorin elimen olisi ilmoitettava pyyntö asetuksen (EU) 2016/679 soveltamisen valvonnasta siinä jäsenvaltiossa, johon julkisen sektorin elin on sijoittautunut, vastaavalle valvontaviranomaiselle. Asianomaisella toimivaltaisella viranomaisella olisi oltava oikeus neuvoa julkisen sektorin elintä, komissiota, Euroopan keskuspankkia tai unionin elintä tekemään yhteistyötä sen jäsenvaltion julkisen sektorin elinten kanssa, jonne datan haltija on sijoittautunut, jotta voidaan varmistaa datan haltijalle aiheutuvan hallinnollisen rasitteen minimointi. Jos toimivaltaisella viranomaisella on perusteltuja vastaväitteitä sen osalta, onko pyyntö sopusoinnussa tämän asetuksen kanssa, sen olisi evättävä julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen pyyntö ja näiden olisi otettava kyseiset vastaväitteet huomioon ennen jatkotoimiin, mukaan lukien pyynnön uudelleen toimittaminen.

- (78) Datankäsittelypalvelujen, myös pilvi- ja reunapalvelujen, asiakkaiden kyky vaihtaa datankäsittelypalvelusta toiseen säilyttäen samalla palvelun vähimmäistoiminnot ilman palvelujen käyttökatkoksia, tai käyttää useiden palveluntarjoajien palveluja samanaikaisesti ilman aiheettomia esteitä ja datansiirtokustannuksia on keskeinen edellytys kilpailullisemmille markkinoille, joille pääsyn esteet uusille datankäsittelypalvelun tarjoajille ovat matalammat, sekä paremman häiriönsietokyvyn varmistamiselle näiden palvelujen käyttäjille. Ilmaistarjonnasta hyötyvien asiakkaiden olisi myös voitava hyötyä tähän asetukseen sisältyvistä vaihtoa koskevista säännöksistä, jotta kyseinen tarjonta ei johtaisi asiakkaiden kannalta lukkotilanteeseen.
- (79) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2018/1807¹ kannustetaan datankäsittelypalvelujen tarjoajia kehittämään ja panemaan tehokkaasti täytäntöön itsesääntelyyn perustuvia käytännesääntöjä, jotka kattavat parhaita käytäntöjä muun muassa datankäsittelypalvelujen tarjoajien vaihtamisen ja datan siirtämisen helpottamiseksi. Kun otetaan huomioon tämän tuloksena kehitettyjen itsesääntelykehysten rajallinen käyttöönotto sekä se, ettei avoimia standardeja ja rajapintoja ole yleensä saatavilla, datankäsittelypalvelujen tarjoajille on tarpeen vahvistaa vähimmäistason sääntelyvelvoitteet, jotta voidaan poistaa esikaupalliset, kaupalliset, tekniset, sopimuserusteiset ja organisatoriset esteet, jotka eivät rajoitu datansiirron jarruttamiseen asiakkaan irtautumisen yhteydessä ja jotka haittaavat datankäsittelypalvelujen tehokasta vaihtamista.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1807, annettu 14 päivänä marraskuuta 2018, muiden kuin henkilötietojen vapaan liikkuvuuden kehyksestä Euroopan unionissa (EUVL L 303, 28.11.2018, s. 59).

- (80) Datankäsittelypalvelujen olisi katettava palvelut, jotka mahdollistavat kaikkialla käytettävissä olevan tarveperusteisen pääsyn konfiguroitavissa olevaan, skaalattavaan ja joustavaan jaettuun joukkoon hajautettuja tietoteknisiä palveluja. Näihin tietoteknisiin resursseihin kuuluvat muun muassa verkot, palvelimet tai muu virtuaalinen tai fyysinen infrastruktuuri, ohjelmistot, mukaan lukien ohjelmistojen kehitystyökalut, tallennus, sovellukset ja palvelut. Datankäsittelypalvelun asiakkaan kykyä tuottaa itse yksipuolisesti tietoteknisiä valmiuksia, kuten palvelinaikaa tai verkkotallennustilaa, ilman minkäänlaista datankäsittelypalvelujen tarjoajan inhimillistä vuorovaikutusta voitaisiin kuvata siten, että se edellyttää minimaalista hallinnointivaivaa ja siihen liittyy minimaalinen vuorovaikutus palveluntarjoajan ja asiakkaan välillä. Ilmaisulla 'kaikkialla käytettävissä oleva' tarkoitetaan sitä, että datankäsittelyresursseja tarjotaan verkossa ja niitä voidaan käyttää menetelmillä, jotka sallivat erilaisten prosessointivalmiuksiltaan kevyiden tai raskaiden päätelaitteiden käytön (verkkoselaimista mobiililaitteisiin ja työasemiin). Ilmaisui 'skaalattava' viittaa tietoteknisiin resursseihin, joita datankäsittelypalvelujen tarjoaja jakaa muuntuvasti resurssien maantieteellisestä sijainnista riippumatta kysynnän vaihtelun mukaan. Ilmaisua 'joustava' käytetään kuvaamaan tietoteknisiä resursseja, joita tarjotaan ja vapautetaan käyttöön kysynnän mukaan niin, että resursseja voidaan nopeasti lisätä tai vähentää kuormituksen mukaisesti. Ilmaisua 'jaettu joukko' käytetään kuvaamaan tietoteknisiä resursseja, joita tarjotaan useille käyttäjille, joilla on yhteinen pääsy palveluun, jossa prosessointi kuitenkin tapahtuu käyttäjäkohtaisesti, vaikka palvelua tarjotaan saman sähköisen laitteiston kautta. Ilmaisua 'hajautettu' käytetään kuvaamaan tietoteknisiä resursseja, jotka sijaitsevat erillisissä verkotetuissa tietokoneissa tai laitteissa ja jotka viestivät ja koordinoivat toimintaansa keskenään rakenteisella viestinvaihdolla. Ilmaisua 'erittäin hajautettu' käytetään kuvaamaan datankäsittelypalveluja, joihin liittyy datankäsittelyä entistä lähempänä paikkaa, jossa dataa tuotetaan tai kerätään, esimerkiksi verkkoon liitetyllä datankäsittelylaitteella. Reunalaskennan, joka on yksi tällaisen erittäin hajautetun datankäsittelyn muoto, odotetaan luovan uusia liiketoimintamalleja ja pilvipalvelujen tarjoamismalleja, joiden olisi alusta alkaen oltava avoimia ja yhteentoimivia.

- (81) Yleinen käsite 'datankäsittelypalvelut' kattaa huomattavan määrän palveluja, joihin kuuluu hyvin laaja valikoima eri tarkoituksia, toimintoja ja teknisiä järjestelyjä. Palveluntarjoajien ja käyttäjien yleisen ymmärryksen ja yleisesti käytettyjen standardien mukaisesti datankäsittelypalvelut kuuluvat yhteen tai useampaan seuraavista kolmesta datankäsittelypalvelujen toimitusmallista: infrastruktuuri palveluna (infrastructure-as-a-service, IaaS), alusta palveluna (platform-as-a-service, PaaS) ja ohjelmisto palveluna (software-as-a-service, SaaS). Kyseiset palvelun toteutusmallit edustavat erityistä, valmiiksi paketoitua datankäsittelypalvelun tarjoajan tarjoamien tieto- ja viestintätekniisten resurssien yhdistelmää. Kyseistä kolmea tietojenkäsittelyn perustoteutusmallia täydentävät vielä kehittyvät muunnelmat, joista kukin koostuu tietynlaisesta tieto- ja viestintätekniisten resurssien yhdistelmästä, kuten tallennustila palveluna (Storage-as-a-Service) ja tietokanta palveluna (Database-as-a-Service). Datankäsittelypalveluja voidaan luokitella yksityiskohtaisemmin ja ne voidaan jakaa ei-tyhjentäväksi luetteloksi sellaisista datankäsittelypalvelujen kokonaisuuksista, joilla on sama ensisijainen tavoite ja samat päätoiminnot sekä samantyyppiset datankäsittelymallit, jotka eivät liity palvelun toiminnallisiin ominaisuuksiin (samantyyppinen palvelu). Samantyyppiseen palveluun kuuluvilla palveluilla voi olla sama datankäsittelypalvelumalli, mutta kahdella tietokannalla saattaa näennäisesti olla sama ensisijainen tavoite, mutta kun otetaan huomioon niiden tietojenkäsittelymalli, jakelumalli ja käyttötapaukset, joihin ne kohdistuvat, tällaiset tietokannat voisivat kuulua samankaltaisten palvelujen yksityiskohtaisempaan alaluokkaan. Samantyyppisillä palveluilla voi olla erilaisia ja kilpailevia ominaisuuksia, kuten suorituskyky, suojaus, häiriönsietokyky ja palvelun laatu.

- (82) Asiakkaalle kuuluvan siirrettävissä olevan datan poimimisen estäminen lähteenä olevalta datankäsittelypalvelujen tarjoajalta voi estää palvelun toimintojen palauttamisen kohteena olevan datankäsittelypalvelujen tarjoajan infrastruktuuriin. Jotta asiakkaan irtautumisstrategiaa voitaisiin helpottaa, välttää tarpeettomat ja raskaat tehtävät sekä varmistaa, ettei asiakas menetä mitään dataansa vaihtoprosessin seurauksena, lähteenä olevan datankäsittelypalvelujen tarjoajan olisi tiedotettava asiakkaalle etukäteen sen datan laajuudesta, joka voidaan siirtää, kun kyseinen asiakas päättää vaihtaa eri datankäsittelypalvelujen tarjoajan tarjoamaan eri palveluun tai siirtyä omissa tiloissa sijaitsevaan tieto- ja viestintätekniiseen infrastruktuuriin. Siirrettävissä olevan datan alaan olisi sisällyttävä vähintään syöte- ja tuotosdataa, mukaan lukien metadata, joka on suoraan tai välillisesti tuotettu tai yhteistuotettu asiakkaan datankäsittelypalvelun käytöllä, lukuun ottamatta datankäsittelypalvelujen tarjoajien tai kolmannen osapuolen omaisuutta tai dataa. Siirrettävissä olevan datan ulkopuolelle olisi jätettävä datankäsittelypalvelujen tarjoajan tai kolmannen osapuolen omaisuus tai data, joka on suojattu teollis- ja tekijänoikeuksilla tai jota on pidettävä kyseisen palveluntarjoajan tai kyseisen kolmannen osapuolen liikesalaisuuksina tai palvelun eheyteen ja turvallisuuteen liittyvää dataa, jonka vienti tekee datankäsittelypalvelujen tarjoajien kyberturvallisuudesta haavoittuvan. Kyseiset poikkeukset eivät saisi estää tai viivästyttää vaihtoprosessia.

- (83) Digitaalisella omaisuudella tarkoitetaan digitaalisessa muodossa olevia elementtejä, joihin asiakkaalla on käyttöoikeus, mukaan lukien sovellukset ja metadata, jotka liittyvät asetusten konfiguraatioon, turvallisuuteen sekä valvontaoikeuksien hallintaan, sekä muita elementtejä, kuten virtualisointiteknologian ilmentymät, mukaan lukien virtuaalikoneet ja säiliöt. Digitaalinen omaisuus voidaan siirtää, kun asiakkaalla on käyttöoikeus, joka ei ole riippuvainen sopimussuhteesta siihen datankäsittelypalveluun, jonka asiakas aikoo vaihtaa toiseen. Nämä muut elementit ovat olennaisia asiakkaan tietojen ja sovellusten tehokkaan käytön kannalta kohteena olevan datankäsittelypalvelujen tarjoajan ympäristössä.
- (84) Tällä asetuksella pyritään helpottamaan datankäsittelypalvelujen vaihtamista, joka kattaa ehdot ja toimet, jotka ovat tarpeen, jotta asiakas voi irtisanoa datankäsittelypalvelua koskevan sopimuksen, tehdä yhden tai useamman uuden sopimuksen eri datankäsittelypalvelujen tarjoajien kanssa, siirtää siirrettävissä olevan datansa ja digitaalisen omaisuutensa ja tapauksen mukaan hyötyä toiminnallisesta vastaavuudesta.

- (85) Vaihtaminen on asiakaslähtöinen operaatio, jossa on useita vaiheita, kuten muun muassa datan poimiminen, joka viittaa datan lataamiseen lähteenä olevan datankäsittelypalvelun tarjoajan ekosysteemistä; muuntaminen, jossa data on jäsennelty tavalla, joka ei vastaa kohdesijainnin skeemaa; ja datan lataaminen johonkin uuteen kohdesijaintiin. Tässä asetuksessa kuvatussa erityistilanteessa tietyn palvelun eriyttämistä sopimuksesta ja sen siirtämistä eri palveluntarjoajalle olisi myös pidettävä vaihtamisena. Joskus vaihtoprosessia hallinnoi asiakkaan puolesta ulkopuolinen yhteisö. Kaikkien tällä asetuksella vahvistettujen asiakkaan oikeuksien ja velvoitteiden, mukaan lukien velvoite tehdä yhteistyötä vilpittömässä mielessä, olisi vastaavasti katsottava koskevan tällaista ulkopuolista yhteisöä näissä olosuhteissa. Datankäsittelypalvelujen tarjoajilla ja asiakkailla on eritasoisia vastuuta sen mukaan, mistä prosessin vaiheesta on kyse. Esimerkiksi lähteenä oleva datankäsittelypalvelujen tarjoaja vastaa datan poimimisesta koneellisesti luettavaan muotoon, mutta datan lataaminen uuteen ympäristöön on asiakkaan ja kohteena olevan datankäsittelypalvelujen tarjoajan tehtävä, ellei siihen ole hankittu erityistä ammattimaista siirtymäpalvelua. Asiakkaan, joka aikoo käyttää vaihtamiseen liittyviä oikeuksia, joista säädetään tässä asetuksessa, olisi ilmoitettava lähteenä olevalle datankäsittelypalvelujen tarjoajalle päätöksestä joko vaihtaa eri datankäsittelypalvelujen tarjoajaan, siirtyä käyttämään omissa tiloissa sijaitsevaa tieto- ja viestintäteknistä infrastruktuuria tai poistaa kyseisen asiakkaan omaisuus ja siirrettävissä oleva data.

- (86) Toiminnallisella vastaavuudella tarkoitetaan palvelun toiminnallisuuden vähimmäistason palauttamista asiakkaan siirrettävissä olevan datan ja digitaalisen omaisuuden pohjalta saman palvelutyyppin uuden datankäsittelypalvelun ympäristössä vaihdon jälkeen, jolloin kohteena oleva datankäsittelypalvelu tuottaa materiaalisesti vertailukelpoisen tuloksen vastauksena samaan syötteeseen asiakkaalle sopimuksen nojalla toimitettujen yhteisten ominaisuuksien osalta. Datankäsittelypalvelujen tarjoajien voidaan odottaa helpottavan toiminnallista vastaavuutta ainoastaan niiden ominaisuuksien osalta, joita sekä lähteenä että kohteena oleva datankäsittelypalvelut tarjoavat itsenäisesti. Tässä asetuksessa ei velvoiteta helpottamaan muiden kuin IaaS-toimitusmallin palveluja tarjoavien datankäsittelypalvelujen tarjoajien toiminnallista vastaavuutta.
- (87) Datankäsittelypalveluja käytetään eri aloilla, ja ne ovat monimutkaisuudeltaan ja palvelutyyppiltään vaihtelevia. Tämä on siirtämisprosessin ja aikataulujen kannalta tärkeä näkökohta. Siirtymäaikaa voidaan kuitenkin pidentää vain asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa, kun vaihtoprosessi on teknisesti mahdotonta saattaa päätökseen annetussa määräajassa. Todistustaakan olisi tässä tapauksessa oltava kokonaan asianomaisen datankäsittelypalvelun tarjoajalla. Tämä ei rajoita asiakkaan yksinoikeutta pidentää siirtymäaikaa kerran ajaksi, jonka asiakas katsoo asianmukaisemmaksi omiin tarpeisiinsa. Asiakas voi vedota kyseiseen oikeuteen saada pidennystä ennen siirtymäaikaa tai sen aikana ottaen huomioon, että sopimus on voimassa siirtymäajan aikana.

- (88) Vaihtomaksut ovat maksuja, joita datankäsittelypalvelujen tarjoajat perivät asiakkailtaan vaihtoprosessista. Tyypillisesti näillä maksuilla on tarkoitus siirtää kustannukset, joita lähteenä olevalle datankäsittelypalvelujen tarjoajalle voi vaihtoprosessista aiheutua, edelleen asiakkaalle, joka haluaa vaihtaa palvelua. Yleisiä esimerkkejä vaihtomaksuista ovat kustannukset, jotka liittyvät datan siirtoon yhdeltä datankäsittelypalvelujen tarjoajalta toiselle tai asiakkaan omissa tiloissa sijaitsevaan järjestelmään, jäljempänä 'datan poistomaksut', tai erityisistä tukitoimista vaihtoprosessin aikana aiheutuvat kustannukset. Tarpeettoman korkeat datan poistomaksut ja muut perusteettomat maksut, jotka eivät liity todellisiin vaihtokustannuksiin, estävät asiakkaita vaihtamasta palvelua, rajoittavat datan vapaata liikkuvuutta, voivat rajoittaa kilpailua ja aiheuttavat lukkiutumisvaikutuksia datankäsittelypalvelujen asiakkaille vähentämällä kannustimia valita eri tai täydentävä palveluntarjoaja. Vaihtomaksut olisi näin ollen poistettava kolmen vuoden kuluttua tämän asetuksen voimaantulopäivästä. Datankäsittelypalvelujen tarjoajien olisi voitava periä tähän saakka alennuttuja vaihtomaksuja.

- (89) Lähteenä olevan datankäsittelypalvelujen tarjoajan olisi voitava ulkoistaa tiettyjä tehtäviä ja maksaa korvauksia kolmansille osapuolille tässä asetuksessa säädettyjen velvoitteiden noudattamiseksi. Asiakkaan ei tulisi vastata kustannuksista, jotka aiheutuvat lähteenä olevan datankäsittelypalvelujen tarjoajan suorittamasta palvelujen ulkoistamisesta vaihtoprosessin aikana, ja tällaisia kustannuksia olisi pidettävä perusteettomina, elleivät ne kata sitä työtä, jonka datankäsittelypalvelujen tarjoaja tekee asiakkaan pyynnöstä vaihtoprosessissa ja joka ylittää tässä asetuksessa nimenomaisesti säädettyt palveluntarjoajan vaihtovelvoitteet. Mikään tässä asetuksessa ei estä asiakasta maksamasta kolmansille osapuolille palkkiota siirtymäprosessissa annettavasta tuesta tai osapuolia sopimasta datankäsittelypalveluja koskevista määräaikaaisista sopimuksista, kuten unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisista oikeasuhteisista ennenaikaisesta päättämisestä aiheutuvista seuraamusmaksuista tällaisten sopimusten ennenaikaisen päättämisen kattamiseksi. Kilpailun edistämiseksi eri datankäsittelypalvelujen tarjoajien vaihtamiseen liittyvien maksujen asteittaiseen poistamiseen olisi sisällyttävä erityisesti datankäsittelypalvelujen tarjoajan asiakkaalta perimien datan poistomaksujen poistaminen. Itse datankäsittelypalvelujen tarjoamisesta perittävät vakiopalvelumaksut eivät ole vaihtomaksuja. Kyseisiä vakionuottoisia palvelumaksuja ei peruuteta, ja niitä sovelletaan, kunnes asiaan liittyvien palvelujen tarjoamista koskevaa sopimusta ei enää sovelleta. Tämä asetus antaa asiakkaalle mahdollisuuden pyytää sellaisten lisäpalvelujen tarjoamista, jotka menevät pidemmälle kuin tämän asetuksen mukaiset palveluntarjoajan vaihtovelvoitteet. Palveluntarjoaja voi suorittaa kyseiset lisäpalvelut ja veloittaa niistä, kun ne suoritetaan asiakkaan pyynnöstä ja asiakas hyväksyy niiden hinnan etukäteen.

- (90) Tarvitaan kunnianhimoinen ja innovointiin innostava sääntelyyn perustuva lähestymistapa yhteentoimivuuteen, jotta kilpailua ja uusien palvelujen kehittämistä heikentävä toimittajalukkiutuminen voidaan ratkaista. Yhteentoimivuus datankäsittelypalvelujen välillä kattaa useita infrastruktuuri- ja ohjelmistorajapintoja ja -kerroksia, ja se on vain harvoin pelkkä binäärinen testi sen suhteen, onko jokin saavutettavissa vai ei. Sen sijaan tällaisen yhteentoimivuuden rakentaminen edellyttää kustannus-hyötyanalyysia, joka on tarpeen sen selvittämiseksi, kannattaako ennakoitavissa olevia tuloksia tavoitella kohtuudella. ISO/IEC 19941:2017 -standardi on tärkeä kansainvälinen standardi, joka on vertailukohta arvioitaessa tämän asetuksen tavoitteiden saavuttamista, sillä se sisältää teknisiä näkökohtia, joilla selvennetään tällaisen prosessin monimutkaisuutta.
- (91) Jos datankäsittelypalvelujen tarjoajat puolestaan ovat kolmannen osapuolen tarjoamien datankäsittelypalvelujen asiakkaita, ne hyötyvät itsekkin tehokkaammasta vaihtamisesta samalla, kun tämän asetuksen velvoitteet sitovat niitä edelleen niiden omien palvelujen tarjoamisen osalta.

- (92) Olisi edellytettävä, että datankäsittelypalvelujen tarjoajat tarjoavat kapasiteettinsa puitteissa ja oikeassa suhteessa velvoitteisiinsa nähden kaiken avun ja tuen, joita tarvitaan, jotta prosessi palvelujen vaihtamiseksi eri datankäsittelypalvelujen tarjoajalle olisi onnistunut, tehokas ja turvallinen. Tässä asetuksessa ei edellytetä, että datankäsittelypalvelujen tarjoajat kehittävät uusia datankäsittelypalvelujen luokkia, ei myöskään eri datankäsittelypalvelujen tarjoajien tietoteknisen infrastruktuurin sisällä tai sen perusteella, jotta voitaisiin taata toiminnallinen vastaavuus muussa ympäristössä kuin niiden omissa järjestelmissä. Lähteenä olevalla datankäsittelypalvelujen tarjoajalla ei ole pääsyä kohteena olevan datankäsittelypalvelujen tarjoajan ympäristöön eikä näkemyksiä siitä. Toiminnallisen vastaavuuden ei pitäisi katsoa velvoittavan lähteenä olevaa datankäsittelypalvelun tarjoajaa rakentamaan kyseinen palvelu uudelleen kohteena olevan datankäsittelypalvelujen tarjoajan infrastruktuuriin. Sen sijaan lähteenä olevan datankäsittelypalvelujen tarjoajan olisi toteutettava valtuuksiensa puitteissa kaikki kohtuulliset toimenpiteet helpottaakseen toiminnallisen vastaavuuden saavuttamisprosessia tarjoamalla valmiuksia, asianmukaista tietoa, dokumentaatiota, teknistä tukea ja tapauksen mukaan tarvittavat työkalut.

- (93) Olisi myös edellytettävä, että datankäsittelypalvelujen tarjoajat poistavat olemassa olevia esteitä eivätkä aseta uusia esteitä, mukaan lukien asiakkaille, jotka haluavat siirtyä käyttämään omissa tiloissa olevaa tieto- ja viestintätekniistä infrastruktuuria. Esteet voivat olla muun muassa esikaupallisia, kaupallisia, teknisiä, sopimusperusteisia tai organisatorisia. Datankäsittelypalvelujen tarjoajia olisi myös vaadittava poistamaan esteet tietyn yksittäisen palvelun eriyttämiseltä muista sopimuksen nojalla tarjottavista datankäsittelypalveluista ja asettamaan asiaan liittyvä palvelu saataville vaihtamista varten, jos tällaista eriyttämistä estäviä merkittäviä ja osoitettuja teknisiä esteitä ei ole.
- (94) Turvallisuuden korkea taso olisi säilytettävä koko vaihtoprosessin ajan. Tämä tarkoittaa sitä, että lähteenä olevan tietojenkäsittelypalvelujen tarjoajan olisi laajennettava turvallisuustaso, johon se on palvelun osalta sitoutunut, kaikkiin teknisiin järjestelyihin, joista kyseinen palveluntarjoaja on vastuussa vaihtoprosessin aikana, kuten verkkoyhteyksiin tai fyysisiin laitteisiin. Tämä ei saisi vaikuttaa sopimusten irtisanomista koskeviin olemassa oleviin oikeuksiin, mukaan lukien asetuksella (EU) 2016/679 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2019/770¹ käyttöön otetut oikeudet. Tätä asetusta ei pitäisi ymmärtää niin, että sillä estettäisiin datankäsittelypalvelujen tarjoajaa tuottamasta asiakkailleen uusia ja parannettuja palveluja, ominaisuuksia ja toimintoja tai kilpailemasta muiden datankäsittelypalvelujen tarjoajien kanssa tällä perusteella.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/770, annettu 20 päivänä toukokuuta 2019, tietyistä digitaalisen sisällön ja digitaalisten palvelujen toimittamista koskeviin sopimuksiin liittyvistä seikoista (EUVL L 136, 22.5.2019, s. 1).

- (95) Datankäsittelypalvelujen tarjoajien asiakkaalle toimittamalla tiedoilla voitaisiin tukea asiakkaan irtautumisstrategiaa. Kyseisiin tietoihin olisi sisällyttävä menettelyt, joilla käynnistetään datan siirtäminen datankäsittelypalvelusta; koneellisesti luettavat datamuodot, joihin käyttäjän data voidaan siirtää; työvälineet datan siirtämiseen, mukaan lukien avoimet rajapinnat sekä tiedot yhteensopivuudesta yhdenmukaistettujen standardien tai avoimiin yhteentoimivuuden eritelmiin perustuvien yhteisten eritelmien kanssa; tiedot tunnetuista teknisistä rajoituksista ja rajoitteista, jotka saattaisivat vaikuttaa vaihtoprosessiin; ja arvioitu aika, joka on tarpeen vaihtoprosessin päätökseen saattamiseksi.
- (96) Datankäsittelypalvelujen käyttäjien ja tarjoajien olisi datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuuden ja vaihtamisen helpottamiseksi harkittava täytäntöönpanon ja noudattamisen apuvälineiden käyttöä ja etenkin niiden apuvälineiden, jotka sisältyvät komission julkaisemaan EU:n pilvipalvelujen sääntökirjaan ja tietojenkäsittelypalvelujen hankintoja koskevissa ohjeissa. Varsinkin vakiosopimuslausekkeet ovat hyödyllisiä, kun halutaan lisätä luottamusta datankäsittelypalveluihin, luoda tasapainoisempi suhde käyttäjien ja datankäsittelypalvelujen tarjoajien välille ja parantaa oikeusvarmuutta niiden edellytysten osalta, joita sovelletaan vaihdettaessa muihin datankäsittelypalveluihin. Tässä yhteydessä datankäsittelypalvelujen käyttäjien ja tarjoajien olisi harkittava unionin oikeuden mukaisesti perustettujen asiaankuuluvien elinten tai asiantuntijaryhmien laatimien vakiosopimuslausekkeiden tai muiden itsesääntelyvälineiden käyttöä edellyttäen, että ne ovat tämän asetuksen mukaisia.

- (97) Datankäsittelypalvelujen vaihtamisen helpottamiseksi kaikkien mukana olevien osapuolten, mukaan lukien sekä lähteenä että kohteena olevat datankäsittelypalvelujen tarjoajat, olisi tehtävä yhteistyötä vilpittömässä mielessä, jotta vaihtoprosessista tulee tehokas ja jotta mahdollistetaan tarvittavan datan suojattu ja oikea-aikainen siirto yleisesti käytetyssä, koneellisesti luettavassa muodossa ja avoimien rajapintojen avulla siten, että vältetään palveluhäiriöt ja säilyttäen palvelun jatkuvuus.
- (98) Datankäsittelypalvelut, jotka koskevat palveluja, joiden pääpiirteistä suurin osa on räätälöity vastaamaan yksittäisen asiakkaan erityistarpeisiin tai joiden kaikki komponentit on kehitetty yksittäistä asiakasta varten, olisi vapautettava joistakin datankäsittelypalvelun vaihtamiseen sovellettavista velvoitteista. Tähän ei pitäisi sisältyä palveluja, joita datankäsittelypalvelujen tarjoaja tarjoaa laajassa kaupallisessa laajuudessa palveluluettelonsa kautta. Ennen sopimuksen tekemistä datankäsittelypalvelujen tarjoajan velvollisuutena on tiedottaa tällaisten palvelujen mahdollisille asiakkaille asianmukaisesti niistä tässä asetuksessa vahvistetuista velvollisuuksista, joita ei sovelleta asianomaisiin palveluihin. Mikään ei estä datankäsittelypalvelujen tarjoajaa ottamasta tällaisia palveluja käyttöön laajemmassa mittakaavassa, jolloin kyseisen palveluntarjoajan olisi noudatettava kaikkia tässä asetuksessa vahvistettuja vaihtamista koskevia velvollisuuksia.

- (99) Datankäsittelypalvelujen tarjoajan vaihtamisen sallimista koskevan vähimmäisvaatimuksen mukaisesti tällä asetuksella pyritään myös parantamaan yhteentoimivuutta sellaisten eri datankäsittelypalvelujen rinnakkaiskäytössä, joissa on toisiaan täydentäviä toimintoja. Tämä koskee tilanteita, joissa asiakkaat eivät irtisano sopimusta vaihtaakseen eri datankäsittelypalvelujen tarjoajaan mutta joissa useita eri palveluntarjoajien palveluja käytetään samanaikaisesti yhteentoimivalla tavalla asiakkaan järjestelmän eri palvelujen täydentävien toimintojen hyödyntämiseksi. On kuitenkin tunnustettu, että datan poistaminen yhdeltä datankäsittelypalvelujen tarjoajalta toiselle palvelujen rinnakkaiskäytön helpottamiseksi voi olla jatkuvaa toimintaa, toisin kuin vaihtoprosessin yhteydessä vaadittava kertaluonteinen poisto. Sen vuoksi datankäsittelypalvelujen tarjoajien olisi voitava edelleen periä maksuja, jotka eivät ylitä aiheutuneita kustannuksia, datan poistamisesta rinnakkaiskäyttöä varten kolme vuotta tämän asetuksen voimaantulosta kestävän siirtymäajan jälkeen. Tämä on tärkeää muun muassa monipilvistrategioiden onnistuneen käyttöönoton kannalta, sillä niiden avulla asiakkaat voivat panna täytäntöön tulevaisuuden vaatimukset täyttäviä tieto- ja viestintätekniisiä strategioita ja vähentää riippuvuuttaan yksittäisistä datankäsittelypalvelujen tarjoajista. Monipilvimallin helpottaminen datankäsittelypalvelujen asiakkaille voi myös auttaa lisäämään niiden digitaalista häiriönsietokykyä, kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2022/2554¹ todetaan rahoituspalvelulaitosten osalta.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2554, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, finanssialan digitaalisesta häiriönsietokyvystä ja asetusten (EY) N:o 1060/2009, (EU) N:o 648/2012, (EU) N:o 600/2014, (EU) N:o 909/2014 ja (EU) 2016/1011 muuttamisesta (EUVL L 333, 27.12.2022, s. 1).

- (100) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012¹ liitteen II mukaisesti yhteentoimivuuden ja siirrettävyyden osalta laadittujen avointen yhteentoimivuuden ja siirrettävyyden eritelmien ja standardien odotetaan mahdollistavan pilvipalvelujen monitoimittajaympäristön, joka on olennainen vaatimus avoimelle innovoinnille Euroopan datataloudessa. Koska vuonna 2016 päätökseen saatetussa pilvipalvelujen standardoinnin koordinoitua koskevassa aloitteessa hyväksytyjen standardien käyttöönotto markkinoilla on ollut vähäistä, komission tarvitsee myös tukeutua siihen, että markkinoiden osapuolet kehittävät asiaankuuluvia yhteentoimivuutta koskevia avoimia eritelmiä alan nopean teknologisen kehityksen tahdissa pysymiseksi. Komissio voi sitten hyväksyä tällaiset avoimet yhteentoimivuutta koskevat eritelmät yhteisten eritelmien muodossa. Lisäksi silloin, kun markkinalähtöisillä prosesseilla ei ole todettu olevan edellytyksiä synnyttää yhteisiä eritelmiä tai standardeja, joilla helpotettaisiin tehokasta pilvipalvelujen yhteentoimivuutta PaaS- ja SaaS-tasolla, komission olisi voitava tämän asetuksen perusteella ja asetuksen (EU) N:o 1025/2012 mukaisesti pyytää eurooppalaisia standardointiorganisaatioita laatimaan tällaisia standardeja erityisesti tietyille palvelutyypeille, joilta ne vielä puuttuvat. Tämän lisäksi komissio kannustaa markkinaosapuolia laatimaan asiaankuuluvia yhteentoimivuutta koskevia avoimia eritelmiä.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1025/2012, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, eurooppalaisesta standardoinnista, neuvoston direktiivien 89/686/ETY ja 93/15/ETY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/9/EY, 94/25/EY, 95/16/EY, 97/23/EY, 98/34/EY, 2004/22/EY, 2007/23/EY, 2009/23/EY ja 2009/105/EY muuttamisesta ja neuvoston päätöksen 87/95/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 1673/2006/EY kumoamisesta (EUVL L 316, 14.11.2012, s. 12).

Komission olisi sidosryhmiä kuultuaan voitava määrätä täytäntöönpanosäädösten avulla yhteentoimivuutta koskevien yhdenmukaistettujen standardien tai yhteisten eritelmien käytöstä tiettyjen palvelutyyppeiden osalta viittaamalla unionin datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuutta koskevien standardien keskusrekisteriin. Datankäsittelypalvelujen tarjoajien olisi varmistettava yhteensopivuus kyseisten yhdenmukaistettujen standardien ja avoimiin yhteentoimivuuden eritelmiin perustuvien yhteisten eritelmien kanssa, mikä ei saisi vaikuttaa haitallisesti datan turvallisuuteen tai eheyteen. Datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuutta koskeviin yhdenmukaistettuihin standardeihin ja avoimiin yhteentoimivuuden eritelmiin perustuviin yhteisiin eritelmiin viitataan vain, jos ne täyttävät tässä asetuksessa täsmennetyt kriteerit, joilla on sama merkitys kuin asetuksen (EU) N:o 1025/2012 liitteessä II esitetyillä vaatimuksilla ja kansainvälisessä standardissa ISO/IEC 19941:2017 määritellyillä yhteentoimivuuden osa-alueilla. Lisäksi standardoinnissa olisi otettava huomioon pk-yritysten tarpeet.

- (101) Kolmannet maat voivat hyväksyä lakeja, asetuksia ja muita säädöksiä, joiden tarkoituksena on siirtää suoraan niiden rajojen ulkopuolella, myös unionissa, olevaa muuta dataa kuin henkilötietoja tai antaa viranomaisille pääsy niihin. Kolmansien maiden tuomioistuinten tai muiden oikeus- tai hallintoviranomaisten, kuten lainvalvontaviranomaisten, päätösten, joissa vaaditaan tällaista muun datan kuin henkilötietojen siirtämistä tai niihin pääsyä, olisi oltava täytäntöönpanokelpoisia, jos ne perustuvat pyynnön esittäneen kolmannen maan ja unionin tai sen jäsenvaltion väliseen voimassa olevaan kansainväliseen sopimukseen, kuten keskinäiseen oikeusapusopimukseen. Muissa tapauksissa voi syntyä tilanteita, joissa kolmannen maan lainsäädäntöön perustuva pyyntö, joka koskee muun datan kuin henkilötietojen siirtämistä tai niihin pääsyä, on ristiriidassa sellaisen velvoitteen kanssa, joka koskee tällaisen datan suojaamista unionin oikeuden tai asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön nojalla. Tämä voi olla tilanne erityisesti, jos on kyse henkilön perusoikeuksien suojasta, kuten oikeudesta turvallisuuteen ja oikeudesta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, tai kansalliseen turvallisuuteen tai puolustukseen liittyvistä jäsenvaltion peruseduista, myös kaupallisesti arkaluonteisen datan, kuten liikesalaisuuksien suojaamisesta sekä teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamisesta, mukaan lukien kyseisen oikeuden mukaiset luottamuksellisuutta koskevat sopimusvelvoitteet. Jos tällaisia asioita säänteleviä kansainvälisiä sopimuksia ei ole, siirto tai pääsy muuhun dataan kuin henkilötietoihin olisi sallittava vain, jos on varmistettu, että kolmannen maan oikeusjärjestelmässä vaaditaan päätöksen perustelujen ja oikeasuhteisuuden esittämistä, että tuomioistuimen määräys tai päätös on luonteeltaan erityinen ja että vastaanottajan perusteltu vastalause voidaan saattaa käsiteltäväksi kolmannen maan toimivaltaiseen tuomioistuimeen, jolla on valtuudet ottaa asianmukaisesti huomioon tällaisen datan toimittajan asiaankuuluvat oikeudelliset edut. Ennen kuin pääsy kyseiseen dataan sallitaan, datankäsittelypalvelujen tarjoajan olisi voitava ilmoittaa tällaisesta pyynnöstä asiakkaalle, jonka dataa pyydetään, jos se on mahdollista kolmannen maan viranomaisen dataan pääsyä koskevan pyynnön ehtojen mukaisesti, jotta voidaan tunnistaa, onko tällainen dataan pääsy mahdollisesti ristiriidassa sellaisen unionin oikeuden tai kansallisten lainsäädännön kanssa, joka koskee esimerkiksi kaupallisesti arkaluonteisen datan, kuten liikesalaisuuksien, suojaamista, sekä teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamista, mukaan lukien luottamuksellisuutta koskevat sopimusvelvoitteet.

- (102) Luottamuksen parantamiseksi dataa kohtaan on tärkeää toteuttaa mahdollisimman laajalti suojatoimia, jotka koskevat unionin kansalaisia, julkista sektoria ja yrityksiä, jotta voidaan varmistaa niiden mahdollisuudet valvoa omaa dataansa. Lisäksi olisi noudatettava unionin oikeutta, arvoja ja normeja muun muassa turvallisuuden, tietosuojan ja yksityisyyden suojan sekä kuluttajansuojan osalta. Jotta voidaan estää kolmannen maan viranomaisten laiton pääsy muuhun dataan kuin henkilötietoihin, tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvien datankäsittelypalvelujen, kuten pilvi- ja reunapalvelujen, tarjoajien olisi toteutettava kaikki kohtuulliset toimenpiteet estääkseen pääsyn järjestelmiin, joissa säilytetään muuta dataa kuin henkilötietoja, mukaan lukien tarvittaessa datan salaaminen, tarkastusten säännöllinen toimittaminen, asiaankuuluvien turvallisuuden varmistamista koskevien sertifiointijärjestelmien todennettu noudattaminen ja yritysten toimintaperiaatteiden muuttaminen.

- (103) Standardoinnilla ja semanttisella yhteentoimivuudella olisi oltava keskeinen rooli yhteentoimivuuden varmistamiseen tähtäävien teknisten ratkaisujen tarjoamisessa niiden yhteisten eurooppalaisten data-avaruuksien sisällä ja kesken, jotka ovat yhteisten standardien ja käytäntöjen käyttötarkoituksia koskevia, alakohtaisia tai monialaisia yhteentoimivia puitteita datan jakamiseksi tai yhdessä käsittelemiseksi muun muassa uusien tuotteiden ja palvelujen, tieteellisen tutkimuksen tai kansalaisyhteiskunnan aloitteiden kehittämistä varten. Tässä asetuksessa vahvistetaan tietyt yhteentoimivuutta koskevat olennaiset vaatimukset. Data-avaruuksien osallistujien, jotka tarjoavat dataa tai datapalveluja muille osallistujille, jotka ovat datan jakamista helpottavia tai siihen osallistuvia tahoja, mukaan lukien datan haltijat, olisi noudatettava kyseisiä vaatimuksia valvonnassaan olevien elementtien osalta. Kyseisten sääntöjen noudattaminen voidaan varmistaa noudattamalla tässä asetuksessa säädettyjä olennaisia vaatimuksia tai mahdollisesti noudattamalla yhdenmukaistettuja standardeja tai yhteisiä eritelmiä vaatimustenmukaisuusolettaman kautta. Jotta olisi helpompaa arvioida yhteentoimivuutta koskevien vaatimusten mukaisuutta, on tarpeen säätää vaatimustenmukaisuusolettamasta yhteentoimivuusratkaisuille, jotka vastaavat yhdenmukaistettuja standardeja tai niiden osia asetuksen (EU) N:o 1025/2012 mukaisesti, joka tarjoaa oletusarvoisen kehyksen tällaiset oletamat tarjoavien standardien laatimiseksi. Komission olisi arvioitava yhteentoimivuuden esteitä ja asetettava etusijalle standardointitarpeet, joiden perusteella se voi pyytää yhtä tai useampaa eurooppalaista standardointiorganisaatiota asetuksen (EU) N:o 1025/2012 mukaisesti laatimaan yhdenmukaistettuja standardeja, jotka täyttävät tässä asetuksessa säädetyt olennaiset vaatimukset.

Jos tällaiset pyynnöt eivät johda yhdenmukaistettuihin standardeihin tai jos tällaiset yhdenmukaistetut standardit eivät riitä varmistamaan yhdenmukaisuutta tämän asetuksen olennaisten vaatimusten kanssa, komission olisi voitava hyväksyä yhteisiä eritelmiä kyseisillä aloilla edellyttäen, että se tässä yhteydessä kunnioittaa asianmukaisesti standardointiorganisaatioiden roolia ja toimintoja. Yhteisiä eritelmiä olisi hyväksyttävä ainoastaan poikkeuksellisenä vararatkaisuna, jolla helpotetaan tämän asetuksen olennaisten vaatimusten noudattamista, kun standardointiprosessi on pysähtynyt tai asianmukaisten yhdenmukaistettujen standardien laatiminen viivästyy. Jos tällainen viive johtuu kyseessä olevan standardin teknisestä monimutkaisuudesta, komission olisi otettava tämä huomioon ennen kuin se harkitsee yhteisten eritelmien vahvistamista. Yhteiset eritelmät olisi laadittava avoimella ja osallistavalla tavalla, ja niissä olisi tarvittaessa otettava huomioon asetuksella (EU) 2022/868 perustetun Euroopan datainnovaatiolautakunnan antama neuvonta. Lisäksi eri aloilla voitaisiin antaa alojen erityistarpeisiin perustuvia yhteisiä eritelmiä unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Lisäksi komission olisi voitava antaa toimeksianto datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuutta koskevien yhdenmukaistettujen standardien laatimista varten.

- (104) Datan jakamista koskevien sopimusten automaattisen täytäntöönpanon välineiden yhteentoimivuuden edistämiseksi on säädettävä vaatimuksista sellaisia älysopimuksia varten, joita ammattihenkilöt laativat muiden puolesta tai sisällyttävät sovelluksiin, joilla tuetaan datan jakamista koskevien sopimusten täytäntöönpanoa. Jotta voidaan helpottaa tällaisten älysopimusten yhdenmukaisuutta kyseisten olennaisten vaatimusten kanssa, on tarpeen säätää vaatimustenmukaisuusolettamasta sellaisille älysopimuksille, jotka täyttävät yhdenmukaistetut standardit tai niiden osat asetuksen (EU) N:o 1025/2012 mukaisesti. Tässä asetuksessa käytetty käsite 'älysopimus' on teknologianeutraali. Älysopimukset voidaan esimerkiksi liittää sähköiseen tilikirjaan. Olennaisia vaatimuksia olisi sovellettava ainoastaan älysopimusten myyjiin, mutta ei silloin, kun ne kehittävät älysopimuksia sisäisesti yksinomaan sisäiseen käyttöön. Olennainen vaatimus varmistaa, että älysopimukset voidaan keskeyttää ja irtisanoa, edellyttää datan jakamista koskevan sopimuksen osapuolten yhteistä suostumusta. Siviili-, sopimus- ja kuluttajansuojalainsäädännön asiaankuuluvien sääntöjen sovellettavuus datan jakamista koskeviin sopimuksiin säilyy tai älysopimusten automaattisen täytäntöönpanon ei pitäisi vaikuttaa tällaisiin sopimuksiin.

- (105) Sen osoittamiseksi, että tämän asetuksen olennaiset vaatimukset täyttyvät, älysopimuksen myyjän tai, jos sellaista ei ole, henkilön, jonka elinkeino-, liike- tai ammattitoimintaan liittyy älysopimusten käyttöönotto toisten puolesta datan saataville asettamista tämän asetuksen asiayhteydessä koskevan sopimuksen tai sen osan täytäntöönpanon yhteydessä, olisi suoritettava vaatimustenmukaisuuden arviointi ja annettava EU-vaatimustenmukaisuusvakuutus. Tällaiseen vaatimustenmukaisuuden arviointiin olisi sovellettava Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 765/2008¹ ja Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä N:o 768/2008/EY² vahvistettuja yleisiä periaatteita.
- (106) Sen lisäksi, että älysopimusten ammattimaiset kehittäjät veloitetaan noudattamaan olennaisia vaatimuksia, on myös tärkeää kannustaa niitä data-avaruuksien osallistujia, jotka tarjoavat dataa tai datapohjaisia palveluja muille osallistujille yhteisissä eurooppalaisissa data-avaruuksissa ja niiden välillä, tukemaan datan jakamiseen tarkoitettujen välineiden, myös älysopimusten, yhteentoimivuutta.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 765/2008, annettu 9 päivänä heinäkuuta 2008, tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta (EUVL L 218, 13.8.2008, s. 30).

² Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 768/2008/EY, tehty 9 päivänä heinäkuuta 2008, tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvistä yhteisistä puitteista ja päätöksen 93/465/ETY kumoamisesta (EUVL L 218, 13.8.2008, s. 82).

- (107) Jäsenvaltioiden olisi nimettävä yksi tai useampia toimivaltaisia viranomaisia tämän asetuksen soveltamisen ja täytäntöönpanon varmistamiseksi. Jos jäsenvaltio nimeää useamman kuin yhden toimivaltaisen viranomaisen, sen olisi nimettävä keskuudestaan myös datakoordinaattori. Toimivaltaisten viranomaisten olisi tehtävä yhteistyötä keskenään. Käyttäessään tutkintavaltuuksiaan sovellettavien kansallisten menettelyjen mukaisesti toimivaltaisten viranomaisten olisi voitava etsiä ja hankkia tietoja, erityisesti yhteisöjen sellaisen toiminnan osalta, joka liittyy niiden toimivaltaan, sekä myös yhteisten tutkimusten yhteydessä, ottaen asianmukaisesti huomioon, että toisen jäsenvaltion toimivallan alaista yhteisöä koskeva valvonta ja lainvalvontatoimet edellyttävät kyseisen toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntää tarvittaessa rajatylittävään yhteistyöhön liittyvien menettelyjen mukaisesti. Toimivaltaisten viranomaisten olisi avustettava toisiaan oikea-aikaisesti erityisesti silloin, kun jäsenvaltion toimivaltaisella viranomaisella on hallussaan merkityksellisiä tietoja sellaista tutkimusta varten, jonka suorittavat muiden jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset, tai se pystyy keräämään sellaisia tietoja, joihin yhteisön sijoittautumisjäsenvaltion toimivaltaisilla viranomaisilla ei ole pääsyä. Toimivaltaiset viranomaiset ja datakoordinaattorit olisi yksilöitävä komission ylläpitämässä julkisessa rekisterissä. Datakoordinaattori voisi olla lisäkeino helpottaa yhteistyötä rajatylittävissä tilanteissa, kuten silloin, kun tietyn jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ei tiedä, mitä viranomaista sen olisi lähestyttävä datakoordinaattorin jäsenvaltiossa, esimerkiksi jos tapaus koskee useampaa kuin yhtä toimivaltaista viranomaista tai toimialaa. Datakoordinaattorin olisi toimittava muun muassa keskitettynä yhteyspisteenä kaikissa tämän asetuksen täytäntöönpanoon liittyvissä kysymyksissä. Jos datakoordinaattoria ei ole nimetty, toimivaltaisen viranomaisen olisi hoidettava datakoordinaattorille tämän asetuksen nojalla annetut tehtävät. Tietosuojalainsäädännön noudattamisen valvonnasta vastaavien viranomaisten ja unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten olisi vastattava tämän asetuksen soveltamisesta toimivaltaansa kuuluvilla aloilla. Eturistiriitojen välttämiseksi tämän asetuksen soveltamisesta ja täytäntöönpanosta vastaavilla toimivaltaisilla viranomaisilla, jotka vastaavat tietojen asettamisesta saataville poikkeukselliseen tarpeeseen perustuvan pyynnön perusteella, ei pitäisi olla oikeutta tehdä tällaista pyyntöä.

- (108) Luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä olisi tämän asetuksen mukaisten oikeuksiensa käyttämiseksi oltava oikeus hakea oikeussuojaa esittämällä valituksia, jos niiden tämän asetuksen mukaisia oikeuksia loukataan. Datakoordinaattorin olisi pyynnöstä annettava luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille kaikki tarvittavat tiedot, jotta nämä voivat tehdä valituksensa asiaankuuluvalla toimivaltaisella viranomaisella. Nämä viranomaiset olisi velvoitettava tekemään yhteistyötä sen varmistamiseksi, että valitus käsitellään asianmukaisesti ja ratkaistaan tehokkaasti ja oikea-aikaisesti. Jotta voidaan hyödyntää kuluttajasuojan yhteistyöverkkomekanismia ja mahdollistaa edustajakanteet, tällä asetuksella muutetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2394¹ sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828² liitteitä.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/2394, annettu 12 päivänä joulukuuta 2017, | kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja asetuksen (EY) N:o 2006/2004 kumoamisesta (EUVL L 345, 27.12.2017, s. 1).

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/1828, annettu 25 päivänä marraskuuta 2020, kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavista edustajakanteista ja direktiivin 2009/22/EY kumoamisesta (EUVL L 409, 4.12.2020, s. 1).

- (109) Toimivaltaisten viranomaisten olisi varmistettava, että tässä asetuksessa säädettyjen velvoitteiden rikkomisesta määrätään seuraamuksia. Tällaisia seuraamuksia voisivat olla muun muassa taloudelliset seuraamukset, varoitukset, huomautukset tai määräykset liiketoimintakäytäntöjen saattamiseksi tässä asetuksessa asetettujen velvoitteiden mukaisiksi. Jäsenvaltioiden vahvistamien seuraamusten olisi oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja niissä olisi otettava huomioon Euroopan datainnovaatiolautakunnan suositukset, millä edistetään mahdollisimman suurta johdonmukaisuutta seuraamusten vahvistamisessa ja soveltamisessa. Toimivaltaisten viranomaisten olisi tarvittaessa sovellettava väliaikaisia toimenpiteitä väitetyn rikkomisen vaikutusten rajoittamiseksi, kun kyseisen rikkomisen tutkinta on käynnissä. Tällöin niiden olisi otettava huomioon velvoitteen rikkomisen luonne, vakavuus, toistuvuus ja kesto sekä kyseessä oleva yleinen etu, toteutettujen toimien laajuus ja luonne ja rikkomiseen syyllistyneen taloudellinen kapasiteetti. Niiden olisi otettava huomioon myös se, laiminlyökö rikkomiseen syyllistynyt järjestelmällisesti tai toistuvasti tämän asetuksen mukaisia velvoitteitaan. Jotta voitaisiin varmistaa, että *ne bis in idem* -periaatetta kunnioitetaan, ja erityisesti välttää se, että tässä asetuksessa säädettyjen velvoitteiden samasta rikkomisesta rangaistaan useamman kuin yhden kerran, jäsenvaltion, joka aikoo käyttää toimivaltaansa sellaisten rikkomiseen syyllistyneen osalta, joka ei ole sijoittautunut unioniin eikä ole nimennyt laillista edustajaa unionissa, olisi ilman aiheutonta viivytystä ilmoitettava tästä kaikille muille viranomaisille sekä komissiolle.

- (110) Euroopan datainnovaatiolautakunnan olisi neuvottava ja avustettava komissiota tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvia aiheita koskevien kansallisten käytäntöjen ja politiikkojen koordinoinnissa sekä teknistä standardointia koskevien tavoitteidensa saavuttamisessa yhteentoimivuuden parantamiseksi. Sillä olisi myös oltava keskeinen rooli toimivaltaisten viranomaisten välisten tämän asetuksen soveltamista ja valvontaa koskevien kattavien keskustelujen helpottamisessa. Tämän tietojenvaihdon tarkoituksena on parantaa oikeussuojan saatavuutta sekä täytäntöönpanon valvontaa ja oikeudellista yhteistyötä kaikkialla unionissa. Muiden tehtävien ohella toimivaltaisten viranomaisten olisi hyödynnettävä Euroopan datainnovaatiolautakuntaa foorumina, jolla arvioidaan, koordinoidaan ja annetaan tämän asetuksen rikkomisesta aiheutuvien seuraamusten määräämistä koskevia suosituksia. Sen olisi mahdollistettava se, että toimivaltaiset viranomaiset voivat komission avustuksella koordinoida optimaalista lähestymistapaa tällaisten seuraamusten määrittämiseen ja määräämiseen. Kyseisellä lähestymistavalla estetään hajanaisuus ja mahdollistetaan samalla jäsenvaltioiden joustavuus, ja sen olisi johdettava tehokkaisiin suosituksiin, jotka tukevat tämän asetuksen johdonmukaista soveltamista. Euroopan datainnovaatiolautakunnalla olisi myös oltava neuvoa-antava rooli standardointiprosesseissa ja yhteisten eritelmien hyväksymisessä täytäntöönpanosäädösillä, hyväksyttäessä delegoituja säädöksiä, joilla otetaan käyttöön datankäsittelypalvelujen tarjoajien määräämien poisto- ja vaihtomaksujen seurantamekanismi ja täsmennetään datan, datan jakamismekanismien ja -palvelujen sekä yhteisten eurooppalaisten data-avaruuksien yhteentoimivuutta koskevat olennaiset vaatimukset. Sen olisi myös neuvottava ja avustettava komissiota niiden suuntaviivojen hyväksymisessä, joissa vahvistetaan yhteentoimivuuden eritelvät yhteisten eurooppalaisten data-avaruuksien toimintaa varten.

- (111) Jotta yrityksiä voitaisiin auttaa sopimusten laatimisessa ja neuvottelemisessa, komission olisi laadittava ja suositeltava ei-sitovia mallisopimusehtoja yritysten välistä datan jakamista koskeville sopimuksille ottaen tarvittaessa huomioon tietyillä aloilla vallitsevat olosuhteet ja vapaaehtoisia datan jakamismekanismeja koskevat nykyiset käytännöt. Kyseisten mallisopimusehtojen olisi oltava ensisijaisesti käytännön väline, jolla autetaan erityisesti pieniä yrityksiä sopimuksen tekemisessä. Kyseisten mallisopimusehtojen laajan ja kokonaisvaltaisen käytön odotetaan myös vaikuttavan myönteisesti dataan pääsyä ja sen käyttöä koskevien sopimusten suunnitteluun, jolloin niiden avulla voitaisiin yleisemmin parantaa sopimussuhteiden oikeudenmukaisuutta dataan pääsyn ja datan jakamisen yhteydessä.
- (112) Jotta voidaan torjua riski siitä, että verkkoon liitetyn tuotteen ja siihen liittyvän palvelun tai muun koneellisesti tuotetun datan fyysisten komponenttien, kuten antureiden, avulla saadun tai tuotetun ja tietokantoihin sisältyvän datan haltijat vetoavat direktiivin 96/9/EY 7 artiklan mukaiseen *sui generis* -oikeuteen ja estävät siten erityisesti tämän asetuksen mukaista dataan pääsyä ja datan käyttöä koskevan oikeuden sekä datan jakamista kolmansien osapuolten kanssa koskevan oikeuden tosiasiallisen käytön, olisi selvennettävä, että *sui generis* -oikeutta ei sovelleta tällaisiin tietokantoihin. Tämä ei vaikuta direktiivin 96/9/EY 7 artiklan mukaisen *sui generis* -oikeuden mahdolliseen soveltamiseen tietokantoihin, jotka sisältävät dataa, joka ei kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan, edellyttäen, että mainitun artiklan 1 kohdan mukaista suojaa koskevat vaatimukset täyttyvät.

- (113) Jotta voidaan ottaa huomioon datankäsittelypalvelujen tekniset osatekijät, komissiolle olisi siirrettävä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 290 artiklan mukainen valta hyväksyä säädöksiä, joilla täydennetään tätä asetusta ja perustetaan markkinoilla toimivien datankäsittelypalvelujen tarjoajien perimiä vaihtomaksuja koskeva valvontamekanismi ja täsmennetään yhteentoimivuuden osalta olennaisia vaatimuksia, joita sovelletaan niihin data-avaruuksien osallistujiin, jotka tarjoavat dataa tai datapalveluja muille osallistujille. On erityisen tärkeää, että komissio asiaa valmistellessaan toteuttaa asianmukaiset kuulemiset, myös asiantuntijatasolla, ja että nämä kuulemiset toteutetaan paremmasta lainsäädännöstä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehdyssä toimielinten välisessä sopimuksessa¹ vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Jotta voitaisiin erityisesti varmistaa tasavertainen osallistuminen delegoitujen säädösten valmisteluun, Euroopan parlamentille ja neuvostolle toimitetaan kaikki asiakirjat samaan aikaan kuin jäsenvaltioiden asiantuntijoille, ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asiantuntijoilla on järjestelmällisesti oikeus osallistua komission asiantuntijaryhmien kokouksiin, joissa valmistellaan delegoituja säädöksiä.

¹ EUVL L 123, 12.5.2016, s. 1.

- (114) Jotta voidaan varmistaa tämän asetuksen yhdenmukainen täytäntöönpano, komissiolle olisi siirrettävä täytäntöönpanovaltaa hyväksyä yhteisiä eritelmiä, joilla varmistetaan datan, datan jakamismekanismien ja -palvelujen sekä yhteisten eurooppalaisten data-avaruuksien yhteentoimivuus, yhteisiä eritelmiä datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuudesta ja yhteisiä eritelmiä älysovimusten yhteentoimivuudesta. Komissiolle olisi myös siirrettävä täytäntöönpanovaltaa julkaista datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuutta koskevien yhdenmukaistettujen standardien ja yhteisten eritelmien viitetiedot unionin datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuutta koskevien standardien keskusrekisterissä. Tätä valtaa olisi käytettävä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 182/2011¹ mukaisesti.
- (115) Tämä asetus ei saisi rajoittaa sellaisten sääntöjen soveltamista, jotka koskevat yksittäisten alojen tai yleistä etua koskevien alojen erityistarpeita. Tällaisiin sääntöihin voi sisältyä lisävaatimuksia, jotka koskevat dataan pääsyn teknisiä näkökohtia, kuten rajapintoja dataan pääsyä varten tai dataan pääsyn toteutustapoja, esimerkiksi suoraan tuotteesta tai datan välityspalvelujen kautta. Tällaisiin sääntöihin voi sisältyä myös rajoituksia, jotka koskevat datan haltijoiden oikeuksia saada tai käyttää käyttäjän dataa tai jotka liittyvät muihin kuin datan saatavuutta ja käyttöä koskeviin näkökohtiin, kuten hallintonäkökohtiin tai turvallisuusvaatimuksiin, mukaan lukien kyberturvallisuusvaatimukset. Tämä asetus ei myöskään saisi rajoittaa yksityiskohtaisempien sääntöjen soveltamista yhteisten eurooppalaisten data-avaruuksien kehittämisen yhteydessä tai, lukuun ottamatta tässä asetuksessa säädettyjä poikkeuksia, unionin oikeutta ja kansallista lainsäädäntöä, jossa säädetään pääsystä dataan ja datan käytöstä tieteelliseen tutkimukseen.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 182/2011, annettu 16 päivänä helmikuuta 2011, yleisistä säännöistä ja periaatteista, joiden mukaisesti jäsenvaltiot valvovat komission täytäntöönpanovallan käyttöä (EUVL L 55, 28.2.2011, s. 13).

- (116) Tämä asetus ei saisi vaikuttaa kilpailusääntöjen eikä varsinkaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 ja 102 artiklan soveltamiseen. Tässä asetuksessa säädettyjä toimenpiteitä ei saisi käyttää kilpailun rajoittamiseen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen vastaisella tavalla.
- (117) Jotta tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvat toimijat voisivat mukautua tässä asetuksessa säädettyihin uusiin sääntöihin ja toteuttaa tarvittavat tekniset järjestelyt, kyseisiä sääntöjä olisi alettava soveltaa ... päivästä ...kuuta ... [20 kuukauden kuluttua tämän asetuksen voimaantulopäivästä].
- (118) Euroopan tietosuojavaltuutettua ja Euroopan tietosuojaneuvostoa on kuultu asetuksen (EU) 2018/1725 42 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti, ja ne ovat antaneet lausuntonsa 4 päivänä toukokuuta 2022.
- (119) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän asetuksen tavoitteita eli taata datasta saadun arvon oikeudenmukaista jakamista datatalouden toimijoiden kesken ja edistää oikeudenmukaista pääsyä dataan sekä datan oikeudenmukaista käyttöä todellisten datan sisämarkkinoiden luomiseksi, vaan ne voidaan toiminnan laajuuden tai vaikutusten ja datan rajatylittävän käytön vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN ASETUKSEN:

I luku

Yleiset säännökset

1 artikla

Kohde ja soveltamisala

1. Tässä asetuksessa vahvistetaan yhdenmukaiset säännöt, jotka koskevat muun muassa seuraavia:
 - a) verkkoon liitetyn tuotteen datan ja siihen liittyvän palvelun datan asettaminen verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käyttäjän saataville;
 - b) datan asettaminen datan haltijoilta datan vastaanottajien saataville;
 - c) datan asettaminen datan haltijoilta julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin ja unionin elinten saataville, jos kyseiseen dataan on poikkeuksellinen tarve tietyn yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi;
 - d) vaihdon helpottaminen datankäsittelypalvelujen välillä;
 - e) suojalausekkeiden käyttöönotto kolmansien osapuolten laittoman pääsyn muuhun dataan kuin henkilötietoihin estämiseksi; ja
 - f) yhteentoimivuutta koskevien standardien kehittäminen saataville annettavaa, siirrettävää ja käytettävää dataa varten.

2. Tämä asetus kattaa henkilötiedot ja muun datan kuin henkilötiedot, mukaan lukien seuraavat datatyypit, seuraavissa yhteyksissä:
- a) II lukua sovelletaan verkkoon liitettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palvelujen suorituskykyä, käyttöä ja ympäristöä koskevaan dataan, lukuun ottamatta datan sisältöä;
 - b) III lukua sovelletaan yksityisen sektorin dataan, jota koskevat lakisääteiset datan jakamista koskevat velvoitteet;
 - c) IV lukua sovelletaan yksityisen sektorin dataan, johon päästään ja jota käytetään yritysten välisten sopimusten perusteella;
 - d) V lukua sovelletaan yksityisen sektorin dataan, jossa painotetaan muita kuin henkilötietoja;
 - e) VI lukua sovelletaan datankäsittelypalvelujen tarjoajien käsittelemään dataan ja palveluihin;
 - f) VII lukua sovelletaan datankäsittelypalvelujen tarjoajien hallussa unionissa oleviin muihin kuin henkilötietoihin.
3. Tätä asetusta sovelletaan
- a) unionin markkinoille saatettujen verkkoon liitettyjen tuotteiden valmistajiin ja niihin liittyvien palvelujen tarjoajiin kyseisten valmistajien tai tarjoajien sijoittautumispaikasta riippumatta;

- b) a alakohdassa tarkoitettujen verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palvelujen käyttäjiin unionissa;
 - c) datan haltijoihin, jotka asettavat dataa datan vastaanottajien saataville unionissa, niiden sijoittautumispaikasta riippumatta;
 - d) unionissa oleviin datan vastaanottajiin, joiden saataville data asetetaan;
 - e) julkisen sektorin elimiin, komissioon, Euroopan keskuspankkiin ja unionin elimiin, jotka pyytävät datan haltijoita asettamaan dataa saataville, jos kyseiseen dataan on poikkeuksellinen tarve tietyn yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi, sekä datan haltijoihin, jotka toimittavat kyseistä dataa vastauksena tällaiseen pyyntöön;
 - f) datankäsittelypalvelujen tarjoajiin, jotka tarjoavat tällaisia palveluja asiakkaille unionissa, datankäsittelypalvelujen tarjoajien sijoittautumispaikasta riippumatta;
 - g) data-avaruuksien osallistujiin ja älysopimuksia käyttävien sovellusten myyjiin sekä henkilöihin, joiden elinkeino-, liike- tai ammattitoimintaan liittyy älysopimusten käyttöönotto toisten puolesta sopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä.
4. Kun tässä asetuksessa viitataan verkkoon liitettyihin tuotteisiin tai niihin liittyviin palveluihin, viittausten katsotaan kattavan myös virtuaaliavustajat siltä osin kuin ne ovat vuorovaikutuksessa verkkoon liitettyyn tuotteeseen tai siihen liittyvään palveluun.

5. Tämä asetus ei rajoita henkilötietojen suojaa, yksityisyyden suojaa ja viestinnän luottamuksellisuutta sekä päätelaitteiden eheyttä koskevaa unionin oikeutta ja kansallista lainsäädäntöä, jota sovelletaan tässä asetuksessa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien yhteydessä käsiteltäviin henkilötietoihin, etenään asetuksia (EU) 2016/679 ja (EU) 2018/1725 ja direktiiviä 2002/58/EY eikä myöskään valvontaviranomaisten valtuuksia ja toimivaltaa tai rekisteröityjen oikeuksia. Siltä osin kuin käyttäjät ovat rekisteröityjä, tämän asetuksen II luvussa säädetyt oikeudet täydentävät asetuksen (EU) 2016/679 15 ja 20 artiklan mukaisia rekisteröityjen oikeuksia saada pääsy tietoihin ja oikeuksia siirtää tiedot järjestelmästä toiseen. Jos tämän asetuksen säännökset ovat ristiriidassa henkilötietojen tai yksityisyyden suojaa koskevan unionin oikeuden tai unionin oikeuden mukaisesti hyväksytyn kansallisen lainsäädännön kanssa, on sovellettava asiaan kuuluvaa henkilötietojen tai yksityisyyden suojaa koskevaa unionin oikeutta tai kansallista lainsäädäntöä.
6. Tätä asetusta ei sovelleta yksityisten elinten ja julkisyhteisöjen välistä datan vaihtoa koskeviin vapaaehtoiisiin järjestelyihin, etenään datan jakamista koskeviin vapaaehtoiisiin järjestelyihin, eikä niitä pitäisi sulkea pois tällä asetuksella.

Tämä asetus ei vaikuta unionin tai kansallisiin säädöksiin, joissa säädetään datan jakamisesta sekä dataan pääsystä ja sen käytöstä rikosten ennalta estämistä, tutkintaa, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia varten tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten tai tullitoiminnan tai verotuksen tarkoituksiin, eikä etenkin asetuksiin (EU) 2021/784, (EU) 2022/2065 ja (EU) 2023/1543 ja direktiiviin (EU) 2023/1544, eikä kyseisellä alalla tehtävään kansainväliseen yhteistyöhön. Tämä asetus ei vaikuta asetuksen (EU) 2015/847 ja direktiivin (EU) 2015/849 mukaiseen datan keräämiseen, jakamiseen, käyttöön tai saatavuuteen. Tätä asetusta ei sovelleta aloihin, jotka eivät kuulu unionin lainsäädännön soveltamisalaan, eikä se missään tapauksessa vaikuta jäsenvaltioiden yleistä turvallisuutta, puolustusta ja kansallista turvallisuutta koskevaan toimivaltaan riippumatta siitä, minkä tyyppisiä elimiä jäsenvaltiot ovat valtuuttaneet suorittamaan näihin toimivaltuuksiin liittyviä tehtäviä, tai niiden valtuuksista turvata muita keskeisiä valtion tehtäviä, mukaan lukien valtion alueellisen koskemattomuuden turvaaminen ja yleisen järjestyksen ylläpitäminen. Tämä asetus ei vaikuta tulli- ja verohallintoa eikä kansanterveyttä tai kansalaisten turvallisuutta koskevaan jäsenvaltioiden toimivaltaan.

7. Tällä asetuksella täydennetään asetuksen (EU) 2018/1807 itsesääntelyyn perustuvaa lähestymistapaa lisäämällä pilvipalvelujen vaihtamista koskevia yleisesti sovellettavia velvoitteita.
8. Tällä asetuksella ei rajoiteta sellaisten unionin tai kansallisten säädösten soveltamista, joissa säädetään teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamisesta, mukaan lukien direktiivi 2001/29/EY, direktiivi 2004/48/EY ja direktiivi (EU) 2019/790.

9. Tällä asetuksella täydennetään sen unionin lainsäädännön sovellettavuutta, jonka tarkoituksena on edistää kuluttajien etuja sekä varmistaa kuluttajansuojan korkea taso ja suojella heidän terveyttään, turvallisuuttaan ja taloudellisia etujaan, erityisesti direktiivejä 93/13/ETY, 2005/29/EY ja 2011/83/EU, eikä sillä rajoiteta tällaisen unionin lainsäädännön soveltamista.
10. Tämä asetus ei estä sellaisten vapaaehtoisten lainmukaisten datan jakamista koskevien sopimusten tekemistä, jotka täyttävät tässä asetuksessa vahvistetut vaatimukset, ei myöskään vastavuoroisia sopimuksia.

2 artikla
Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan

- 1) 'datalla' kaikkea toimenpiteiden, tosiseikkojen tai tietojen digitaalista esittämistä sekä kaikkia tällaisten toimenpiteiden, tosiseikkojen tai tietojen koosteita, myös ääni- tai kuvatallenteena tai audiovisuaalisena tallenteena;
- 2) 'metadatatalla' datan jäsenneltyä sisällön tai käytön kuvausta, joka helpottaa kyseisen datan hakemista tai käyttämistä;
- 3) 'henkilötiedoilla' asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 1 alakohdassa määriteltyjä henkilötietoja;
- 4) 'muulla datalla kuin henkilötiedoilla' muuta dataa kuin henkilötietoja;

- 5) 'verkkoon liitettyllä tuotteella' esinettä, joka saa, tuottaa tai kerää käytöstään ja ympäristöstään dataa, joka pystyy välittämään tuotteen dataa sähköisen viestintäpalvelun, fyysisen yhteyden tai laiteyhteyden kautta ja jonka pääasiallinen toiminto ei ole datan tallennus, käsittely tai siirto muun osapuolen kuin käyttäjän puolesta;
- 6) 'tuotteeseen liittyvällä palvelulla' muuta digitaalista palvelua kuin sähköistä viestintäpalvelua, mukaan lukien ohjelmistot, jotka on osto-, vuokraus- tai liisaushetkellä liitetty tuotteeseen siten, että verkkoon liitetty tuote ei pystyisi ilman sitä suorittamaan jotain sen toiminnoista, tai jotka valmistaja tai kolmas osapuoli myöhemmin liittää tuotteeseen lisätäkseen, päivittääkseen tai mukauttaakseen verkkoon liitetyn tuotteen toimintoja;
- 7) 'käsittelyllä' toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan dataan tai datajoukkoihin joko automaattista datankäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti, kuten datan keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, datan luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla se muutoin saataville, datan yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista;
- 8) 'datankäsittelypalvelulla' asiakkaalle tarjottavaa digitaalista palvelua, joka mahdollistaa kaikkialla käytössä olevaan ja tarveperusteiseen verkkokäyttöön jaetun joukon konfiguroitavissa olevia, skaalattavia ja joustavia, luonteeltaan keskitettyjä, hajautettuja tai pitkälle hajautettuja tietoteknisiä resursseja niin, että se voidaan ottaa käyttöön ja poistaa käytöstä nopeasti siten, että hallinnointivaiva tai palveluntarjoajan vuorovaikutus on minimaalinen;

- 9) 'samalla palvelutyypillä' datankäsittelypalvelujen kokonaisuutta, jossa palveluilla on sama ensisijainen tavoite, sama datankäsittelypalvelujen perusmalli ja samat päätoiminnot;
- 10) 'datan välityspalvelulla' asetuksen (EU) 2022/868 2 artiklan 11 alakohdassa määriteltä data välityspalvelua;
- 11) 'rekisteröidyllä' asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua rekisteröityä;
- 12) 'käyttäjällä' oikeushenkilöä tai luonnollista henkilöä, joka omistaa verkkoon liitetyn tuotteen tai jolle kyseisen verkkoon liitetyn tuotteen tilapäinen käyttöoikeus on sopimuksella siirretty taikka joka vastaanottaa tuotteeseen liittyviä palveluja;
- 13) 'datan haltijalla' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on tämän asetuksen, sovellettavan unionin oikeuden tai unionin oikeuden mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön mukaisesti oikeus tai velvollisuus käyttää ja asettaa saataville dataa, myös tuotteen dataa tai siihen liittyvän palvelun dataa, jonka datan haltija on hankkinut tai tuottanut tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoamisen aikana, kun tästä on sovittu sopimuksella;
- 14) 'datan vastaanottajalla' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka toimii omaan elinkeino-, liike-, käsiteollisuus- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa ja joka ei ole verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käyttäjä ja jonka saataville datan haltija asettaa dataa, myös kolmatta osapuolta käyttäjän datan haltijalle esittämän pyynnön perusteella tai unionin oikeuden mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön mukaisen oikeudellisen velvoitteen mukaisesti;

- 15) 'tuotteen datalla' verkkoon liitetyn tuotteen käytön tuloksena tuotettua dataa, jonka valmistaja on suunnitellut olevan käyttäjän, datan haltijan tai kolmannen osapuolen, tarvittaessa myös valmistajan, saatavilla tuotteesta sähköisen viestintäpalvelun, fyysisen yhteyden tai laiteyhteyden kautta;
- 16) 'tuotteeseen liittyvän palvelun datalla' dataa, joka edustaa verkkoon liitettyyn tuotteeseen liittyvien käyttäjän toimien tai tapahtumien digitointia, jonka käyttäjä on tallentanut tarkoituksella tai joka on tallentunut käyttäjän toiminnan sivutuotteena ja joka tuotetaan palveluntarjoajan tarjotessa tuotteeseen liittyvää palvelua;
- 17) 'helposti saatavilla olevalla datalla' tuotteen dataa ja siihen liittyvän palvelun dataa, jonka datan haltija laillisesti saa tai voi saada verkkoon liitetystä tuotteesta tai siihen liittyvästä palvelusta ilman kohtuutonta vaivaa ja jota ei voida toteuttaa yksinkertaisin toimenpitein;
- 18) 'liikesalaisuudella' direktiivin (EU) 2016/943 2 artiklan 1 alakohdassa määriteltyä liikesalaisuutta;
- 19) 'liikesalaisuuden haltijalla' direktiivin (EU) 2016/943 2 artiklan 2 alakohdassa määriteltyä liikesalaisuuden haltijaa;
- 20) 'profiloinnilla', asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 4 alakohdassa määriteltyä profilointia;
- 21) 'asettamisella saataville markkinoilla' verkkoon liitetyn tuotteen toimittamista liiketoiminnan yhteydessä unionin markkinoille jakelua, kulutusta tai käyttöä varten joko maksua vastaan tai maksutta;

- 22) 'markkinoille saattamisella' verkkoon liitetyn tuotteen asettamista ensimmäistä kertaa saataville unionin markkinoilla;
- 23) 'kuluttajalla' luonnollista henkilöä, joka toimii sellaisessa tarkoituksessa, joka ei liity hänen elinkeino- tai ammattitoimintaansa;
- 24) 'yrityksellä' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvien sopimusten ja käytäntöjen yhteydessä toimii omaan elinkeino-, liike-, käsiteollisuus- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa;
- 25) 'pienellä yrityksellä' suosituksen 2003/361/EY liitteessä olevan 2 artiklan 2 kohdassa määriteltyä pientä yritystä;
- 26) 'mikroyrityksellä' suosituksen 2003/361/EY liitteessä olevan 2 artiklan 3 kohdassa määriteltyä mikroyritystä;
- 27) 'unionin elimillä' Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen tai Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen nojalla perustettuja unionin elimiä ja laitoksia;
- 28) 'julkisen sektorin elimellä' jäsenvaltioiden kansallisia viranomaisia, alue- tai paikallisviranomaisia ja jäsenvaltioiden julkisoikeudellisia laitoksia tai yhden tai useamman tällaisen viranomaisen tai laitoksen muodostamia yhteenliittymiä;

- 29) 'yleisellä hätätilalla' poikkeustilannetta, joka on ajallisesti rajattu, kuten kansanterveysuhka, luonnonkatastrofeista johtuva hätätilanne, ihmisen aiheuttama suuri hätätila, mukaan lukien vakava kyberturvallisuuspoikkeama, joka vaikuttaa kielteisesti unionin tai jäsenvaltion tai sen osan väestöön ja johon liittyy riski vakavista ja pitkäaikaisista vaikutuksista elinoloihin tai taloudelliseen vakauteen tai rahoitusvakauteen taikka taloudellisten resurssien merkittävästä ja välittömästä heikkenemisestä unionissa tai asianomaisessa jäsenvaltiossa ja joka määritetään ja julistetaan virallisesti unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisten asiaankuuluvien menettelyjen mukaisesti;
- 30) 'asiakkaalla' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka on solminut sopimussuhteen datankäsittelypalvelujen tarjoajan kanssa tarkoituksenaan käyttää yhtä tai useampaa datankäsittelypalvelua;
- 31) 'virtuaaliavustajalla' ohjelmistoa, joka voi käsitellä pyyntöjä, tehtäviä tai kysymyksiä, mukaan lukien äänisignaalit, kirjoitus, eleet tai liikkeet, ja joka tarjoaa näiden pyyntöjen, tehtävien tai kysymysten perusteella pääsyn muihin palveluihin tai ohjaa verkkoon liitettyjen tuotteiden toimintoja;
- 32) 'digitaalisella omaisuudella' digitaalisessa muodossa olevia elementtejä, mukaan lukien sovellukset, joita asiakkaalla on oikeus käyttää, riippumatta sopimussuhteesta siihen datankäsittelypalveluun, jonka asiakas aikoo vaihtaa toiseen;
- 33) 'omissa tiloissa sijaitsevalla tieto- ja viestintäteknisellä infrastruktuurilla' tieto- ja viestintäteknistä infrastruktuuria ja tietoteknisiä resursseja, jotka asiakas omistaa, vuokraa tai liisaa, jotka sijaitsevat asiakkaan itsensä omassa datakeskuksessa ja joita asiakas tai kolmas osapuoli käyttää;

- 34) 'vaihtamisella' prosessia, johon osallistuu lähteenä oleva datankäsittelypalvelujen tarjoaja, datankäsittelypalvelun asiakas ja kohteena oleva datankäsittelypalvelujen tarjoaja ja jossa datankäsittelypalvelun asiakas vaihtaa yhden datankäsittelypalvelun käytöstä toisen saman palvelutyyppin datankäsittelypalvelun tai eri datankäsittelypalvelujen tarjoajan tarjoaman muun palvelun taikka omissa tiloissa sijaitsevan tieto- ja viestintätekni­sen infrastruktuuriin käyttöön, mukaan lukien datan poimiminen, muuntaminen ja lataaminen;
- 35) 'datan poistomaksuilla' datansiirtomaksuja, jotka veloitetaan datankäsittelypalvelujen tarjoajan asiakkailta niiden datan poimisesta verkon kautta datankäsittelypalvelujen tarjoajan tieto- ja viestintätekni­sestä infrastruktuurista eri palveluntarjoajan järjestelmiin tai asiakkaan omissa tiloissa sijaitsevaan tieto- ja viestintätekni­stä infrastruktuuriin;
- 36) 'vaihtomaksuilla' muita kuin tavanomaisia palvelumaksuja tai sopimuksen ennen­aikaisesta päättämisestä aiheutuvia seuraamusmaksuja, joita datankäsittelypalvelujen tarjoaja perii asiakkaalta toimista, jotka tässä asetuksessa on säädetty eri palveluntarjoajan järjestelmään tai omissa tiloissa sijaitsevaan tieto- ja viestintätekni­seen infrastruktuuriin vaihtamiseen kuuluviksi, mukaan lukien datan poistomaksut;
- 37) 'toiminnallisella vastaavuudella' sitä, että asiakkaan siirrettävissä olevan datan ja digitaalisen omaisuuden perusteella voidaan palauttaa toiminnallisuuden vähimmäistason samantyyppisen datankäsittelypalvelun ympäristössä vaihtoprosessin jälkeen, kun kohteena oleva datankäsittelypalvelu tuottaa olennaisilta osin vertailukelpoisen tuloksen reaktiona samaan syötteeseen asiakkaalle sopimuksen nojalla toimitettujen yhteisten ominaisuuksien osalta;

- 38) 'siirrettävissä olevalla datalla' 23–31 artiklaa ja 35 artiklaa sovellettaessa syöte- ja tuotosdataa, mukaan lukien metadata, joka on suoraan tai välillisesti tuotettu tai yhteistuotettu asiakkaan datankäsittelypalvelun käytöllä, lukuun ottamatta datankäsittelypalvelun tarjoajien tai kolmansien osapuolten omaisuutta tai teollis- ja tekijänoikeuksilla suojattua taikka liikesalaisuutena pidettävää dataa;
- 39) 'älysovimuksella' tietokoneohjelmaa, jota käytetään sopimuksen tai sen osan automaattiseen toteuttamiseen sähköisten tietueiden sarjan avulla ja siten, että niiden eheys ja niiden kronologisen järjestyksen oikeellisuus varmistetaan;
- 40) 'yhteentoimivuudella' kahden tai useamman data-avaruuden tai viestintäverkon, järjestelmän, verkkoon liitetyn tuotteen, sovelluksen, datankäsittelypalvelun tai komponentin kykyä vaihtaa ja käyttää dataa toimintojensa suorittamiseksi;
- 41) 'yhteentoimivuutta koskevilla avoimilla eritelmillä' tieto- ja viestintätekniikan teknisiä eritelmiä, jotka ovat käyttöominaisuuksiin painottuvia ja joiden tavoitteena on datankäsittelypalvelujen välinen yhteentoimivuus;
- 42) 'yhteisillä eritelmillä' sellaista muuta asiakirjaa kuin standardia, joka sisältää teknisiä ratkaisuja, joiden avulla voidaan täyttää tietyt tässä asetuksessa vahvistetut vaatimukset ja velvoitteet;
- 43) 'yhdenmukaistetulla standardilla' asetuksen (EU) N:o 1025/2012 2 artiklan 1 kohdan c alakohdassa määriteltyä yhdenmukaistettua standardia.

II luku

Yritysten ja kuluttajien välinen sekä yritysten välinen datan jakaminen

3 artikla

Velvoite saattaa tuotteen data ja siihen liittyvän palvelun data käyttäjän saataville

1. Verkkoon liitetyt tuotteet on suunniteltava ja valmistettava ja niihin liittyvät palvelut on suunniteltava ja tarjottava siten, että tuotteen data ja siihen liittyvän palvelun data, myös asiaankuuluva metadata, joka on tarpeen kyseisen datan tulkitsemiseksi ja käyttämiseksi, on oletusarvoisesti ja – tapauksen mukaan ja silloin, kun se on teknisesti mahdollista – suoraan käyttäjän saatavilla helposti, turvallisesti ja maksutta kattavassa, jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa.
2. Ennen sopimuksen tekemistä verkkoon liitetyn tuotteen ostamisesta, vuokraamisesta tai liisaamisesta, myyjän, vuokraajan tai liisaajan, joka voi olla valmistaja, on annettava käyttäjälle ainakin seuraavat tiedot selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla:
 - a) sen tuotteen datan tyyppi, muoto ja arvioitu määrä, jota verkkoon liitetty tuote pystyy tuottamaan;
 - b) tieto siitä, kykeneekö verkkoon liitetty tuote tuottamaan dataa jatkuvasti ja reaaliaikaisesti;
 - c) tieto siitä, kykeneekö verkkoon liitetty tuote tallentamaan dataa laitteeseen tai etäpalvelimelle, mukaan lukien tarvittaessa suunniteltu säilytysaika;

- d) tieto siitä, miten käyttäjä pääsee dataan, voi hakea tai tarvittaessa poistaa sitä, mukaan lukien tätä koskevat tekniset tiedot, käyttöehdot ja palvelu laatu.

3. Ennen sopimuksen tekemistä tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoamisesta tällaisen tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoajan on annettava käyttäjälle ainakin seuraavat tiedot selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla:

- a) sellaisen tuotteen datan luonne, arvioitu määrä ja keruutiheys, joka mahdollisen datan haltijan odotetaan saavan, ja tarvittaessa järjestelyt, joiden mukaisesti käyttäjä voi päästä tällaiseen dataan tai hakea sitä, mukaan lukien mahdollisen datan haltijan datan tallentamista koskevat järjestelyt ja säilyttämisaika;
- b) tuotettavan tuotteeseen liittyvän palvelun datan luonne ja arvioitu määrä sekä järjestelyt, joiden mukaisesti käyttäjä voi päästä tällaiseen dataan tai hakea sitä, mukaan lukien mahdollisen datan haltijan datan tallentamista koskevat järjestelyt ja säilyttämisaika;
- c) tieto siitä, aikooko mahdollinen datan haltija itse käyttää helposti saatavilla olevaa dataa, ja tarkoitukset, joihin kyseistä dataa on määrä käyttää, ja aikooko se sallia yhden tai useamman kolmannen osapuolen käyttää dataa käyttäjän kanssa sovittuihin tarkoituksiin;
- d) mahdollisen datan haltijan sekä tarvittaessa muiden dataa käsittelevien osapuolten henkilöllisyys, kuten niiden liikenimi ja maantieteellinen osoite, johon ne ovat sijoittautuneet;
- e) viestintävälineet, joiden avulla voidaan ottaa nopeasti yhteyttä mahdolliseen datan haltijaan ja viestiä tämän kanssa tehokkaasti;

- f) tieto siitä, miten käyttäjä voi pyytää datan jakamista kolmannen osapuolen kanssa ja tarvittaessa lopettaa datan jakamisen;
- g) käyttäjän oikeus valituksen esittämiseen 37 artiklan nojalla nimetyille toimivaltaiselle viranomaiselle tämän luvun säännösten rikkomisesta;
- h) tieto siitä, onko mahdollinen datan haltija sellaisten liikesalaisuuksien haltija, jotka sisältyvät dataan, johon on pääsy verkkoon liitetystä tuotteesta käsin tai joka tuotetaan siihen liittyvän palvelun tarjoamisen aikana, ja liikesalaisuuden haltijan henkilöllisyys, jos mahdollinen datan haltija ei ole liikesalaisuuden haltija;
- i) käyttäjän ja mahdollisen datan haltijan välisen sopimuksen kesto ja tällaisen sopimuksen irtisanomista koskevat järjestelyt.

4 artikla

Käyttäjien ja datan haltijoiden oikeudet ja velvollisuudet tuotteen dataan ja siihen liittyvän palvelun dataan pääsyn, niiden käytön ja saataville asettamisen osalta

1. Jos verkkoon liitetyn tuotteen käyttäjä ei voi saada dataa suoraan tuotteesta tai siihen liittyvästä palvelusta, datan haltijan on asetettava käyttäjän saataville helposti saatavilla oleva data ja asiaankuuluva metadata, joka on tarpeen kyseisen datan tulkitsemiseksi ja käyttämiseksi, ilman aiheetonta viivytystä samanlaatuksena kuin datan haltijan käytettävissä oleva data, helposti, turvallisesti ja käyttäjälle maksutta kattavassa, jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa sekä tarvittaessa ja kun se on teknisesti mahdollista, jatkuvasti ja reaaliaikaisesti. Tämä on tehtävä pelkän pyynnön perusteella, joka esitetään sähköisesti, jos se on teknisesti mahdollista.

2. Käyttäjät ja datan haltijat voivat tehdä sopimuksen dataan pääsyn, sen käytön tai edelleen jakamisen rajoittamisesta tai kieltämisestä, jos tällainen käsittely voisi heikentää unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä verkkoon liitetyn tuotteen turvallisuusvaatimuksia ja aiheuttaa vakavia haittavaikutuksia luonnollisten henkilöiden terveydelle tai turvallisuudelle. Alakohtaiset viranomaiset voivat tarjota käyttäjille ja datan haltijoille teknistä asiantuntemusta tässä yhteydessä. Jos datan haltija kieltäytyy jakamasta dataa tämän artiklan nojalla, sen on ilmoitettava asiasta 37 artiklan mukaisesti nimetylle toimivaltaiselle viranomaiselle.
3. Rajoittamatta käyttäjän oikeutta hakea muutosta missä tahansa vaiheessa jäsenvaltion tuomioistuimessa käyttäjä voi datan haltijan kanssa syntyvissä riidoissa, jotka koskevat 2 kohdassa tarkoitettuja sopimusperusteisia rajoituksia tai kieltoja,
 - a) tehdä 37 artiklan 5 kohdan b alakohdan mukaisesti valituksen toimivaltaiselle viranomaiselle; tai
 - b) sopia datan haltijan kanssa asian saattamisesta riidanratkaisuelimen käsiteltäväksi 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti.
4. Datan haltijat eivät saa tehdä tähän artiklaan perustuvien käyttäjien valintojen tai oikeuksien hyödyntämisestä kohtuuttoman vaikeaa, mukaan lukien esittämällä valintoja käyttäjille puolueellisesti tai heikentämällä käyttäjän itsemääräämisoikeutta, päätöksentekoa tai valinnanvapautta jonkin digitaalisen käyttöliittymän tai sen osan rakenteen, suunnittelun, toiminnon tai toimintatavan kautta.

5. Sen varmistamiseksi, onko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö katsottava käyttäjäksi 1 kohtaa sovellettaessa, datan haltija ei saa vaatia kyseistä käyttäjää antamaan enempää tietoja kuin on tarpeen. Datan haltijat eivät saa säilyttää enempää tietoja, erityisesti lokitietoja, käyttäjän pääsystä pyydettyyn dataan kuin on tarpeen käyttäjän datansaantipyynnön moitteetonta noudattamista ja datainfrastruktuurin turvallisuutta ja ylläpitoa varten.
6. Liikesalaisuudet on säilytettävä ja niitä saa ilmaista vain sillä edellytyksellä, että datan haltija ja käyttäjä toteuttavat ennen niiden ilmaisemista kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden luottamuksellisuuden säilyttämiseksi erityisesti suhteessa kolmansiin osapuoliin. Datan haltijan tai, kun kyse ei ole samasta henkilöstä, liikesalaisuuden haltijan on yksilöitävä data, joka on suojattu liikesalaisuuksina, mukaan lukien asiaankuuluva metadata, ja sovittava käyttäjän kanssa oikeasuhteisista teknisistä ja organisatorisista toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen jaettavan datan luottamuksellisuuden säilyttämiseksi erityisesti suhteessa kolmansiin osapuoliin, kuten mallisopimusehdot, salassapitosopimukset, tiukat pääsyprotokollat, tekniset standardit ja käytäntöjen soveltaminen.

7. Jos 6 kohdassa tarkoitetuista tarpeellisista toimenpiteistä ei päästä sopimukseen tai jos käyttäjä ei toteuta 6 kohdan nojalla sovittuja toimenpiteitä tai heikentää liikesalaisuuksien luottamuksellisuutta, datan haltija voi pidättäytyä liikesalaisuuksiksi määritetyn datan jakamisesta tai tapauksen mukaan keskeyttää sen. Datan haltijan päätös on perusteltava asianmukaisesti, ja se on toimitettava käyttäjälle kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä. Tällaisissa tapauksissa datan haltijan on ilmoitettava 37 artiklan mukaisesti nimetylle kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle, että se on pidättynyt datan jakamisesta tai keskeyttänyt sen, ja yksilöitävä, mitä toimenpiteitä ei ole sovittu tai pantu täytäntöön, sekä tapauksen mukaan minkä liikesalaisuuksien luottamuksellisuus on vaarantunut.
8. Jos datan haltija, joka on liikesalaisuuden haltija, voi poikkeuksellisissa olosuhteissa osoittaa, että sille aiheutuu erittäin todennäköisesti vakavaa taloudellista vahinkoa liikesalaisuuksien ilmaisemisesta käyttäjän tämän artiklan 6 kohdan mukaisesti toteuttamista teknisistä ja organisatorisista toimenpiteistä huolimatta, kyseinen datan haltija voi tapauskohtaisesti ja poikkeuksellisesti evätä pääsypyynnön kyseiseen dataan. Kyseinen osoittaminen on perusteltava asianmukaisesti objektiivisilla seikoilla, joita ovat erityisesti liikesalaisuuksien suojan täytäntöönpanokelpoisuus kolmansissa maissa, pyydetyn datan luonne ja luottamuksellisuuden taso sekä verkkoon liitetyn tuotteen ainutlaatuisuus ja uutuus, ja nämä tiedot on toimitettava käyttäjälle kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä. Jos datan haltija kieltäytyy jakamasta dataa tämän kohdan nojalla, sen on ilmoitettava asiasta 37 artiklan mukaisesti nimetylle kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle.

9. Rajoittamatta käyttäjän oikeutta hakea muutosta missä tahansa vaiheessa jäsenvaltion tuomioistuimessa käyttäjä, joka haluaa riitauttaa datan haltijan päätöksen datan jakamisen epäämisestä, siitä pidättymisestä tai sen keskeyttämisestä 7 ja 8 kohdan mukaisesti, voi
- a) tehdä 37 artiklan 5 kohdan b alakohdan mukaisesti valituksen toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka on ilman aiheetonta viivytystä päätettävä, aloitetaanko datan jakaminen tai jatketaanko sitä ja millä edellytyksillä; tai
 - b) sopia datan haltijan kanssa asian saattamisesta riidanratkaisuelimen käsiteltäväksi 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti.
10. Käyttäjä ei saa käyttää 1 kohdassa tarkoitetun pyynnön perusteella saatua dataa kehittääkseen verkkoon liitetyn tuotteen, joka kilpailee sen verkkoon liitetyn tuotteen kanssa, josta data on peräisin, eikä tässä tarkoituksessa jakaa tällaista dataa kolmannen osapuolen kanssa taikka käyttää sitä johtaakseen siitä tietämystä valmistajan tai tapauksen mukaan datan haltijan taloudellisesta tilanteesta, varallisuudesta ja tuotantomenetelmistä.
11. Käyttäjä ei saa käyttää pakottavia keinoja eikä käyttää väärin datan suojaamiseen suunnitellun datan haltijan teknisen infrastruktuurin puutteita saadakseen pääsyn dataan.
12. Jos käyttäjä ei ole rekisteröity, jonka henkilötietoja pyydetään, datan haltija saa asettaa verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käytön tuloksena tuotetut henkilötiedot käyttäjän saataville vain, jos käsittelylle on asetuksen (EU) 2016/679 6 artiklan mukainen pätevä oikeusperuste ja jos tarvittaessa kyseisen asetuksen 9 artiklan ja direktiivin 2002/58/EY 5 artiklan 3 kohdan edellytykset täyttyvät.

13. Datan haltija saa käyttää helposti saatavilla olevaa muuta dataa kuin henkilötietoja vain käyttäjän kanssa tehdyn sopimuksen perusteella. Datan haltija ei saa käyttää tällaista dataa sellaisten päätelmien tekemiseksi käyttäjän taloudellisesta tilanteesta, varoista ja tuotantomenetelmistä tai siitä, miten käyttäjä käyttää tuotetta tai siihen liittyvää palvelua, eikä käyttää tällaista dataa millä tahansa muulla tavalla, joka voisi heikentää käyttäjän kaupallista asemaa markkinoilla, joilla käyttäjä toimii.
14. Datan haltijat eivät saa asettaa tuotteen dataa, joka ei ole henkilötietoja, kolmansien osapuolten saataville kaupallisiin tai ei-kaupallisiin tarkoituksiin muutoin kuin käyttäjän kanssa tekemänsä sopimuksen täyttämiseksi. Tapauksen mukaan datan haltijoiden on sopimusteitse velvoitettava kolmannet osapuolet olemaan jakamatta edelleen niiltä vastaanotettua dataa.

5 artikla

Käyttäjän oikeus jakaa dataa kolmansien osapuolten kanssa

1. Datan haltijan on käyttäjän tai käyttäjän puolesta toimivan osapuolen pyynnöstä asetettava kolmannen osapuolen saataville helposti saatavilla oleva data ja asiaankuuluva metadata, joka on tarpeen kyseisen datan tulkitsemiseksi ja käyttämiseksi, ilman aiheutonta viivytystä, samanlaatuisena kuin datan haltijan käytettävissä oleva data, helposti, turvallisesti ja käyttäjälle maksutta kattavassa, jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa sekä tarvittaessa, ja kun se on teknisesti mahdollista, jatkuvasti ja reaaliaikaisesti. Datan haltijan on asetettava data kolmannen osapuolen saataville 8 ja 9 artiklan mukaisesti.

2. Edellä olevan 1 kohdan mukaista oikeutta ei sovelleta helposti saatavilla olevaan dataan testattaessa uusia verkkoon liitettyjä tuotteita, aineita tai prosesseja, joita ei ole vielä saatettu markkinoille, paitsi jos kolmannella osapuolella on sopimukseen perustuva lupa käyttää kyseistä dataa.
3. Yritys, joka on nimetty portinvartijaksi asetuksen (EU) 2022/1925 3 artiklan nojalla, ei ole tässä artiklassa tarkoitettu dataan pääsyyn edellytykset täyttävä kolmas osapuoli eikä se näin ollen saa
 - a) pyytää käyttäjää tai taivutella käyttäjää kaupallisin kannustimin millään tavalla, muun muassa tarjoamalla rahallista tai muuta korvausta, asettamaan jonkin sen palvelun saataville dataa, jonka käyttäjä on saanut 4 artiklan 1 kohdan mukaisen pyynnön perusteella;
 - b) pyytää käyttäjää tai taivutella käyttäjää kaupallisin kannustimin pyytämään datan haltijaa asettamaan dataa jonkin sen palvelun saataville tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti;
 - c) vastaanottaa käyttäjältä dataa, jonka käyttäjä on saanut 4 artiklan 1 kohdan mukaisen pyynnön perusteella.
4. Sen varmistamiseksi, onko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö katsottava käyttäjäksi tai kolmanneksi osapuoleksi 1 kohdan soveltamista varten, käyttäjän tai kolmannen osapuolen ei saa edellyttää antavan enempää tietoja kuin on tarpeen. Datan haltijat eivät saa säilyttää enempää tietoja kolmannen osapuolen pääsystä pyydettyyn dataan kuin on tarpeen kolmannen osapuolen datansaantipyynnön moitteetonta noudattamista ja datainfrastruktuurin turvallisuutta ja ylläpitoa varten.

5. Kolmas osapuoli ei saa käyttää pakottavia keinoja eikä käyttää väärin datan suojaamiseen suunnitellun datan haltijan teknisen infrastruktuurin puutteita saadakseen pääsyn dataan.
6. Datan haltija ei saa käyttää helposti saatavilla olevaa dataa sellaisten päätelmien tekemiseen kolmannen osapuolen taloudellisesta tilanteesta, varoista ja tuotantomenetelmistä tai siitä, miten kolmas osapuoli käyttää dataa, eikä käyttää tällaista dataa millään tahansa muulla tavalla, joka voisi heikentää kolmannen osapuolen kaupallista asemaa markkinoilla, joilla kolmas osapuoli toimii paitsi, jos kolmas osapuoli on antanut luvan tällaiseen käyttöön ja sillä on tekniset mahdollisuudet peruuttaa lupa helposti milloin tahansa.
7. Jos käyttäjä ei ole rekisteröity, jonka henkilötietoja pyydetään, datan haltija saa asettaa verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun käytön tuloksena tuotetut henkilötiedot, mukaan lukien data kyseisestä käytöstä, kolmannen osapuolen saataville vain, jos käsittelylle on asetuksen (EU) 2016/679 6 artiklan mukainen pätevä oikeusperuste ja jos tarvittaessa kyseisen asetuksen 9 artiklan ja direktiivin 2002/58/EY 5 artiklan 3 kohdan edellytykset täyttyvät.
8. Se, että datan haltija ja kolmas osapuoli eivät sovi datan siirtämistä koskevista järjestelyistä, ei saa vaikeuttaa, estää tai häiritä asetuksen (EU) 2016/679 mukaisten rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä eikä etenäkään mainitun asetuksen 20 artiklan mukaista oikeutta siirtää tietoja järjestelmästä toiseen.

9. Liikesalaisuudet on säilytettävä, ja niitä saa ilmaista kolmansille osapuolille vain siltä osin kuin tällainen ilmaiseminen on ehdottaman välttämätöntä käyttäjän ja kolmannen osapuolen välillä sovitun käyttötarkoituksen täyttämiseksi. Datan haltijan tai, kun kyse ei ole samasta henkilöstä, liikesalaisuuden haltijan on yksilöitävä data, joka on suojattu liikesalaisuuksina, mukaan lukien asiaankuuluva metadata, ja sovittava kolmannen osapuolen kanssa kaikista oikeasuhteisista teknisistä ja organisatorisista toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen jaettavan datan luottamuksellisuuden säilyttämiseksi, kuten mallisopimusehdot, salassapitosopimukset, tiukat pääsyprotokollat, tekniset standardit ja käytännesääntöjen soveltaminen.
10. Jos tämän artiklan 9 kohdassa tarkoitetuista tarpeellisista toimenpiteistä ei päästä sopimukseen tai jos kolmas osapuoli ei toteuta tämän artiklan 9 kohdan nojalla sovittuja toimenpiteitä tai heikentää liikesalaisuuksien luottamuksellisuutta, datan haltija voi pidättäytyä liikesalaisuuksiksi määritetyn datan jakamisesta tai tapauksen mukaan keskeyttää sen. Datan haltijan päätös on perusteltava asianmukaisesti, ja se on toimitettava kolmannelle osapuolelle kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä. Tällaisissa tapauksissa datan haltijan on ilmoitettava 37 artiklan mukaisesti nimetyille toimivaltaiselle viranomaiselle, että se on pidättynyt datan jakamisesta tai keskeyttänyt sen, ja yksilöitävä, mitä toimenpiteitä ei ole sovittu tai pantu täytäntöön, sekä tapauksen mukaan minkä liikesalaisuuksien luottamuksellisuus on vaarantunut.

11. Jos datan haltija, joka on liikesalaisuuden haltija, voi osoittaa, että sille aiheutuu erittäin todennäköisesti vakavaa taloudellista vahinkoa liikesalaisuuksien ilmaisemisesta kolmannen osapuolen tämän artiklan 9 kohdan mukaisesti toteuttamista teknisistä ja organisatorisista toimenpiteistä huolimatta, se datan haltija voi tapauskohtaisesti ja poikkeuksellisesti evätä pääsypyynnön kyseiseen dataan. Kyseinen osoittaminen on perusteltava asianmukaisesti objektiivisilla seikoilla, joita ovat erityisesti liikesalaisuuksien suojan täytäntöönpanokelpoisuus kolmansissa maissa, pyydetyn datan luonne ja luottamuksellisuuden taso sekä verkkoon liitetyn tuotteen ainutlaatuisuus ja uutuus, ja nämä tiedot on toimitettava kolmannelle osapuolelle kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä. Jos datan haltija kieltäytyy jakamasta dataa tämän kohdan nojalla, sen on ilmoitettava asiasta 37 artiklan mukaisesti nimetylle toimivaltaiselle viranomaiselle.
12. Rajoittamatta oikeutta hakea muutosta missä tahansa vaiheessa jäsenvaltion tuomioistuimessa kolmas osapuoli, joka haluaa riitauttaa datan haltijan päätöksen datan jakamisen epäämisestä, siitä pidättymisestä tai sen keskeyttämisestä 10 ja 11 kohdan mukaisesti, voi
- a) tehdä 37 artiklan 5 kohdan b alakohdan mukaisesti valituksen kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka on ilman aiheetonta viivytystä päätettävä, millä edellytyksillä datan jakaminen on määrä aloittaa tai millä edellytyksillä sitä on määrä jatkaa; tai
 - b) sopia datan haltijan kanssa asian saattamisesta riidanratkaisuelimen käsiteltäväksi 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti.
13. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu oikeus ei saa vaikuttaa haitallisesti sovellettavan henkilötietojen suojaa koskevan unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisiin muiden rekisteröityjen oikeuksiin.

6 artikla

Käyttäjän pyynnön perusteella dataa vastaanottavien kolmansien osapuolten velvoitteet

1. Kolmas osapuoli saa käsitellä sen saataville 5 artiklan mukaisesti asetettua dataa vain käyttäjän kanssa sovittuihin tarkoituksiin ja käyttäjän kanssa sovituin ehdoin edellyttäen, että henkilötietojen suojaa koskevaa unionin oikeutta ja kansallista lainsäädäntöä noudatetaan, sekä henkilötietojen osalta noudattaen rekisteröidyn oikeuksia. Kolmannen osapuolen on poistettava data, kun sitä ei enää tarvita sovittuun tarkoitukseen, ellei käyttäjän kanssa ole toisin sovittu muiden kuin henkilötietojen osalta.
2. Kolmas osapuoli ei saa
 - a) tehdä 5 artiklaan perustuvien käyttäjien valintojen tai oikeuksien hyödyntämisestä kohtuuttoman vaikeaa, mukaan lukien esittämällä valintoja käyttäjille puolueellisesti, tai pakottamalla, harhauttamalla tai manipuloimalla käyttäjää, tai heikentämällä käyttäjien itsemääräämisoikeutta, päätöksentekoa tai valinnanvapautta, mukaan lukien jonkin digitaalisen käyttöliittymän tai sen osan kautta;
 - b) sen estämättä, mitä asetuksen (EU) 2016/679 22 artiklan 2 kohdan a ja c alakohdassa säädetään, käyttää saamaansa dataa profilointiin, paitsi jos se on tarpeen käyttäjän pyytämän palvelun tarjoamiseksi;

- c) asettaa vastaanottamaansa dataa muun kolmannen osapuolen saataville, ellei dataa ole asetettu saataville käyttäjän kanssa tehdyn sopimuksen perusteella, ja edellyttäen, että kyseinen muu kolmas osapuoli toteuttaa kaikki datan haltijan ja kolmannen osapuolen välillä sovitut tarvittavat toimenpiteet liikesalaisuuksien luottamuksellisuuden säilyttämiseksi;
- d) asettaa vastaanottamaansa dataa sellaisen yrityksen saataville, joka on nimetty portinvartijaksi asetuksen (EU) 2022/1925 3 artiklan nojalla;
- e) käyttää saamansa dataa kehittääkseen tuotteen, joka kilpailee sen verkkoon liitetyn tuotteen kanssa, josta sen saama data on peräisin tai jakaa dataa muun kolmannen osapuolen kanssa tätä tarkoitusta varten; kolmannet osapuolet eivät myöskään saa käyttää niiden saataville asetettua tuotteen dataa tai siihen liittyvän palvelun dataa, jotka eivät ole henkilötietoja, saadakseen tietoa datan haltijan taloudellisesta tilanteesta, varoista ja tuotantomenetelmistä tai siitä, miten datan haltija käyttää dataa;
- f) käyttää vastaanottamaansa dataa tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun suojaukseen;
- g) jättää huomioimatta datan haltijan tai liikesalaisuuksien haltijan kanssa 5 artiklan 9 kohdan nojalla sovittuja erityistoimenpiteitä ja heikentää liikesalaisuuksien luottamuksellisuutta;
- h) estää käyttäjää, joka on kuluttaja, asettamasta vastaanottamaansa dataa muiden osapuolten saataville, myöskään sopimuksen perusteella.

7 artikla

Yritysten ja kuluttajien välistä sekä yritysten välistä datan jakamista koskevien velvoitteiden soveltamisala

1. Tämän luvun velvollisuuksia ei sovelleta dataan, joka tuotetaan sellaisten verkkoon liitettyjen tuotteiden käytön kautta, jotka on valmistanut tai suunnitellut mikroyritys tai pieni yritys, tai sellaisten niihin liittyvien palvelujen käytön kautta, jotka on tarjonnut tällainen yritys, edellyttäen että kyseisellä yrityksellä ei ole suosituksen 2003/361/EC liitteessä olevassa 3 artiklassa tarkoitettua omistusyhteisyristä tai sidosyritystä, jota ei katsota mikroyritykseksi tai pieneksi yritykseksi, ja jos mikroyritys tai pieni yritys ei valmista tai suunnittele verkkoon liitettyä tuotetta tai tarjoa tuotteeseen liittyvää palvelua alihankintana.

Sama koskee dataa, joka tuotetaan sellaisten verkkoon liitettyjen tuotteiden käytön kautta, jotka on valmistanut yritys, joka on katsottu alle vuoden ajan suosituksen 2003/361/EY liitteessä olevan 2 artiklan mukaiseksi keskisuureksi yritykseksi, tai sellaisten niihin liittyvien palvelujen käytön kautta, jotka on tarjonnut tällainen yritys, ja verkkoon liitettyjä tuotteita vuoden ajan sen päivämäärän jälkeen, kun keskisuuri yritys saattoi kyseiset tuotteet markkinoille.

2. Sopimusehdot, jotka käyttäjän vahingoksi sulkevat pois tämän luvun mukaisten käyttäjän oikeuksien soveltamisen, poikkeavat niistä tai muuttavat niiden vaikutusta, eivät sido käyttäjää.

III luku

Datan saataville asettamiseen unionin oikeuden mukaisesti velvoitettujen datan haltijoiden velvoitteet

8 artikla

Edellytykset, joilla datan haltijat asettavat datan sen vastaanottajien saataville

1. Jos datan haltijalla on yritysten välisissä suhteissa velvollisuus asettaa data sen vastaanottajan saataville 5 artiklan tai muun sovellettavan unionin oikeuden tai unionin oikeuden mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön nojalla, sen on sovittava datan vastaanottajan kanssa datan saataville asettamista koskevista järjestelyistä ja täytettävä velvollisuus noudattaen oikeudenmukaisia, kohtuullisia ja syrjimättömiä ehtoja ja avoimella tavalla tämän luvun ja IV luvun mukaisesti.
2. Sopimusehto, joka koskee datan saatavuutta ja käyttöä tai vastuuta ja oikeussuojakeinoja dataan liittyvien velvoitteiden rikkomisen tai lakkauttamisen osalta, ei ole sitova, jos sitä on pidettävä 13 artiklassa tarkoitettuna kohtuuttomana sopimusehtona tai jos siinä käyttäjän vahingoksi suljetaan pois II luvun mukaisten käyttäjän oikeuksien soveltaminen tai poiketaan niistä tai muutetaan niiden vaikutuksia.

3. Datan haltija ei saa syrjiä datan saataville asettamista koskevien järjestelyjen osalta keskenään vertailukelpoisia datan vastaanottajaryhmiä, mukaan lukien datan haltijan omistusyhteisytykset tai sidosytykset, asettaessaan dataa saataville. Jos datan vastaanottaja katsoo, että edellytykset, joiden mukaan data on asetettu sen saataville, ovat syrjiviä, datan haltijan on ilman aiheutonta viivytystä toimitettava datan vastaanottajalle tämän perustellusta pyynnöstä tiedot, joilla se osoittaa, ettei syrjintää ole tapahtunut.
4. Datan haltija ei saa asettaa dataa datan vastaanottajan saataville, edes yksinoikeudella, jollei käyttäjä ole sitä pyytänyt II luvun mukaisesti.
5. Datan haltijoiden ja datan vastaanottajien ei tarvitse antaa enempää tietoja kuin on tarpeen, jotta voidaan varmistaa datan saataville asettamista koskevien sovittujen sopimusehtojen noudattaminen tai tämän asetuksen tai muun sovellettavan unionin oikeuden tai unionin oikeuden mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön nojalla niille asetettujen velvoitteiden noudattaminen.
6. Jollei unionin oikeudessa, mukaan lukien tämän asetuksen 4 artiklan 6 kohta tai 5 artiklan 9 kohta, tai unionin oikeuden mukaisesti annetussa kansallisessa lainsäädännössä muuta säädetä, velvoite, joka koskee datan asettamista datan vastaanottajan saataville, ei edellytä liikesalaisuuksien ilmaisemista.

9 artikla

Korvaus datan saataville asettamisesta

1. Datan haltijan ja datan vastaanottajan välillä sovittujen datan saataville asettamista koskevien korvausten on yritysten välisissä suhteissa oltava syrjimättömiä ja kohtuullisia, ja niihin voi sisältyä marginaali.

2. Sopiessaan korvauksesta datan haltijan ja datan vastaanottajan on otettava huomioon erityisesti seuraavat seikat:
 - a) datan saataville asettamisesta aiheutuvat kustannukset, mukaan lukien erityisesti datan muotoilusta, sähköisestä levittämisestä ja tallentamisesta aiheutuvat kustannukset;
 - b) investoinnit datan keräämiseen ja tuottamiseen, tarvittaessa ottaen huomioon, ovatko muut osapuolet osallistuneet kyseisen datan hankkimiseen, tuottamiseen tai keräämiseen.
3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu korvaus voi riippua myös datan määrästä, muodosta ja luonteesta.
4. Jos datan vastaanottaja on pk-yritys tai voittoa tavoittelematon tutkimusorganisaatio ja jos tällaisella datan vastaanottajalla ei ole omistusyhteysyrityksiä tai sidosyrityksiä, joita ei katsota pk-yrityksiksi, sovittu korvaus ei saa ylittää 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja kustannuksia.
5. Komissio hyväksyy kohtuullisen korvauksen laskentaa koskevat suuntaviivat ottaen huomioon 42 artiklassa tarkoitetun Euroopan datainnovaatiolautakunnan antaman neuvonnan.
6. Tämä artikla ei estä sitä, että muussa unionin oikeudessa tai unionin oikeuden mukaisesti annetussa kansallisessa lainsäädännössä suljetaan pois datan saataville asettamisesta maksettava korvaus tai säädetään pienemmästä korvauksesta.

7. Datan haltijan on myös annettava datan vastaanottajalle riittävän yksityiskohtaiset tiedot korvauksen laskemisen perusteista, jotta datan vastaanottaja voi arvioida, täyttyvätkö 1–4 kohdan vaatimukset.

10 artikla

Riidanratkaisu

1. Käyttäjien, datan haltijoiden ja datan vastaanottajien on voitava käyttää tämän artiklan 5 kohdan mukaisesti sertifioitua riidanratkaisuelintä ratkaisemaan riitoja 4 artiklan 3 ja 9 kohdan ja 5 artiklan 12 kohdan nojalla sekä ratkaisemaan riitoja, jotka liittyvät datan saataville asettamista koskeviin oikeudenmukaisiin, kohtuullisiin ja syrjimättömiin ehtoihin ja datan saataville asettamisen avoimuuteen tämän luvun ja IV luvun mukaisesti.
2. Riidanratkaisuelinten on ilmoitettava maksut tai maksujen määrittämiseen käytettävät mekanismit asianomaisille osapuolille ennen kuin nämä pyytävät päätöstä.
3. Jos 4 artiklan 3 ja 9 kohdan ja 5 artiklan 12 kohdan nojalla riidanratkaisuelimen käsiteltäväksi saatetuissa riidoissa riidanratkaisuelin ratkaisee riidan käyttäjän tai datan vastaanottajan eduksi, datan haltijan on vastattava kaikista riidanratkaisuelimen perimistä maksuista ja korvattava kyseiselle käyttäjälle tai kyseiselle datan vastaanottajalle aiheutuneet kaikki muut kohtuulliset kustannukset, joita sille on aiheutunut riidanratkaisusta. Jos riidanratkaisuelin ratkaisee riidan datan haltijan eduksi, käyttäjää tai datan vastaanottajaa ei vaadita korvaamaan riidanratkaisuun liittyviä maksuja tai muita kuluja, jotka datan haltija on maksanut tai jotka sen on maksettava, paitsi jos riidanratkaisuelin toteaa, että käyttäjä tai datan vastaanottaja on toiminut ilmeisen vilpillisessä mielessä.

4. Asiakkaiden ja datankäsittelypalvelun tarjoajien on voitava käyttää tämän artiklan 5 kohdan mukaisesti sertifioituja riidanratkaisuelimiä ratkaisemaan riitoja, jotka liittyvät 23–31 artiklan mukaisten asiakkaiden oikeuksien loukkauksiin ja datankäsittelypalvelujen tarjoajien velvoitteiden rikkomisiin.
5. Jäsenvaltion, johon riidanratkaisuelin on sijoittautunut, on kyseisen elimen pyynnöstä sertifioitava se, jos se on osoittanut täyttävänsä kaikki seuraavat edellytykset:
- a) se on puolueeton ja riippumaton ja sen on määrä tehdä päätöksensä selkeiden, syrjimättömien ja oikeudenmukaisten menettelysääntöjen mukaisesti;
 - b) sillä on tarvittava asiantuntemus, erityisesti datan saataville asettamista koskevia oikeudenmukaisia, kohtuullisia ja syrjimättömiä ehtoja, mukaan lukien korvaukset, sekä datan asettamista saataville avoimella tavalla koskevilta osin, minkä ansiosta se voi määritellä tehokkaasti kyseiset ehdot;
 - c) se on helposti käytettävissä sähköisen viestintäteknologian avulla;
 - d) se kykenee tekemään päätöksensä nopeasti, tehokkaasti ja kustannustehokkaasti vähintään yhdellä unionin virallisella kielellä.
6. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle 5 kohdan mukaisesti sertifioidut riidanratkaisuelimet. Komissio julkaisee luettelon näistä elimistä erityisellä verkkosivustolla ja pitää sen ajan tasalla.

7. Riidanratkaisuelimen on kieltädyttävä käsittelemästä pyyntöä sellaisen riidan ratkaisemiseksi, joka on jo aiemmin saatettu jonkin toisen riidanratkaisuelimen tai jäsenvaltion tuomioistuimen käsiteltäväksi.
8. Riidanratkaisuelimen on annettava osapuolille mahdollisuus ilmaista kohtuullisen ajan kuluessa näkemyksensä asioista, jotka ne ovat saattaneet kyseisen elimen käsiteltäviksi. Tässä yhteydessä kullekin riidan osapuolelle toimitetaan kyseisen riidan toisen osapuolen esittämät tiedot ja mahdolliset asiantuntijoiden lausunnot. Osapuolille on annettava mahdollisuus esittää huomautuksia kyseisistä tiedoista ja lausunnoista.
9. Riidanratkaisuelimen on tehtävä päätöksensä sen käsiteltäviksi saatetuista asioista 90 päivän kuluttua 1 ja 4 kohdassa tarkoitetun pyynnön vastaanottamisesta. Kyseiset päätökset on tehtävä kirjallisesti tai pysyvällä välineellä, ja ne on perusteltava.
10. Riidanratkaisuelinten on laadittava vuotuiset toimintakertomukset ja asetettava ne julkisesti saataville. Tällaisiin vuosikertomuksiin on sisällytettävä erityisesti seuraavat yleiset tiedot:
 - a) yhdistetyt tiedot riitojen lopputuloksista;
 - b) riitojen ratkaisemiseen kulunut keskimääräinen aika;
 - c) riitojen yleisimmät syyt.

11. Tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihdon helpottamiseksi riidanratkaisuelin voi päättää sisällyttää 10 kohdassa tarkoitettuun kertomukseen suosituksia siitä, miten ongelmia voidaan välttää tai ratkaista.
12. Riidanratkaisuelimen päätös sitoo osapuolia vain, jos osapuolet ovat nimenomaisesti hyväksyneet sen sitovan luonteen ennen riidanratkaisumenettelyn aloittamista.
13. Tämä artikla ei vaikuta osapuolten oikeuteen käyttää tehokkaita oikeussuojakeinoja jäsenvaltion tuomioistuimissa.

11 artikla

Tekniset suojatoimenpiteet ja datan luvaton käyttö tai luovuttaminen

1. Datan haltija voi soveltaa asianmukaisia teknisiä suojatoimenpiteitä, myös älysopimuksia ja salausta, estääkseen luvattoman pääsyn dataan, mukaan lukien metadata, ja varmistaakseen, että 4, 5, 6, 8 ja 9 artiklaa sekä sovittuja datan saataville asettamista koskevia sopimusehtoja noudatetaan. Tällaisilla teknisillä suojatoimenpiteillä ei saa syrjiä datan vastaanottajia, eivätkä ne saa estää käyttäjää käyttämästä 5 artiklan mukaista oikeuttaan saada kopiota datasta, hakea tai käyttää dataa, päästä siihen taikka toimittaa sitä kolmansille osapuolille tai mitään kolmannen osapuolen oikeutta, joka perustuu unionin oikeuteen tai unionin oikeuden mukaisesti annettuun kansalliseen lainsäädäntöön. Käyttäjät, kolmannet osapuolet ja datan vastaanottajat eivät saa muuttaa tai poistaa tällaisia teknisiä suojatoimenpiteitä, ellei datan haltijan kanssa niin sovita.

2. Jäljempänä 3 kohdassa tarkoitetuissa olosuhteissa kolmannen osapuolen tai datan vastaanottajan on ilman aiheetonta viivytystä noudatettava datan haltijan tai tapauksen mukaan, kun kyse ei ole samasta henkilöstä, liikesalaisuuden haltijan tai käyttäjän pyyntöjä
- a) poistaa ilman aiheetonta viivytystä datan haltijan saataville asettama data ja sen mahdolliset jäljennökset;
 - b) lopettaa tällaisesta datasta saadun tietämyksen perusteella tuotettujen tavaroiden, johdetun datan tai palvelujen tuotanto, tarjoaminen, markkinoille saattaminen tai käyttö tai tältä osin oikeuksia loukkaavien tavaroiden maahantuonti, vienti tai varastointi sekä tuhottava kaikki oikeuksia loukkaavat tavarat, jos on olemassa vakava riski, että kyseisen datan laitton käyttö aiheuttaa merkittävää haittaa datan haltijalle, liikesalaisuuden haltijalle tai käyttäjälle tai jos tällainen toimenpide ei olisi datan haltijan, liikesalaisuuden haltijan tai käyttäjän etuihin nähden suhteeton;
 - c) ilmoittaa käyttäjälle datan luvattomasta käytöstä tai luovuttamisesta sekä datan luvattoman käytön tai luovuttamisen lopettamiseksi toteutetuista toimenpiteistä;
 - d) maksaa korvausta osapuolelle, joka kärsii tällaisen laittomasti saadun tai käytetyn datan väärinkäytöstä tai luovuttamisesta.
3. Edellä olevaa 2 kohtaa sovelletaan, jos kolmas osapuoli tai datan vastaanottaja
- a) on datan saadakseen antanut datan haltijalle vääriä tietoja, käyttänyt harhauttavia tai pakottavia keinoja tai käyttänyt väärin datan suojaamiseen suunnitellun datan haltijan teknisen infrastruktuurin puutteita;

- b) on käyttänyt saataville asetettua dataa luvattomiin tarkoituksiin, mukaan lukien 6 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettun kilpailevan verkkoon liitetyn tuotteen kehittäminen;
 - c) on luovuttanut datan laittomasti toiselle osapuolelle;
 - d) ei ole pitänyt voimassa 5 artiklan 9 kohdan nojalla sovittuja teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä; tai
 - e) on muuttanut tai poistanut teknisiä suojatoimenpiteitä, joita datan haltija soveltaa tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti, ilman datan haltijan suostumusta.
4. Edellä olevaa 2 kohtaa sovelletaan myös, jos käyttäjä muuttaa tai poistaa datan haltijan soveltamia teknisiä suojatoimenpiteitä tai ei pidä voimassa teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä, jotka käyttäjä on liikesalaisuuksien säilyttämiseksi toteuttanut yhteisymmärryksessä datan haltijan tai, kun kyse ei ole samasta henkilöstä, liikesalaisuuksien haltijan kanssa, sekä kaikkien muiden sellaisten osapuolten osalta, jotka vastaanottavat dataa käyttäjältä tämän asetuksen vastaisesti.
5. Jos datan vastaanottaja rikkoo 6 artiklan 2 kohdan a tai b alakohtaa, käyttäjillä on oltava samat oikeudet kuin datan haltijoilla tämän artiklan 2 kohdan mukaisesti.

12 artikla

Datan saataville asettamiseen unionin lainsäädännön mukaisesti velvoitettujen datan haltijoiden velvoitteiden soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan, jos datan haltijalla on yritysten välisissä suhteissa 5 artiklan tai sovellettavan unionin oikeuden tai unionin oikeuden mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön nojalla velvollisuus asettaa dataa datan vastaanottajan saataville.

2. Datan jakamista koskevassa sopimuksessa oleva sopimusehto, jossa suljetaan pois tämän luvun soveltaminen, poiketaan siitä tai muutetaan sen vaikutusta yhden osapuolen vahingoksi tai tapauksen mukaan käyttäjän vahingoksi, ei sido kyseistä osapuolta.

IV luku

Datan saatavuutta ja käyttöä yritysten välillä koskevat kohtuuttomat sopimusehdot

13 artikla

Toiselle yritykselle yksipuolisesti asetetut kohtuuttomat sopimusehdot

1. Sopimusehto, joka koskee datan saatavuutta ja käyttöä tai vastuuta ja oikeussuojakeinoja dataan liittyvien velvoitteiden rikkomisen tai lakkauttamisen osalta ja jonka yritys on yksipuolisesti asettanut toiselle yritykselle, ei sido viimeksi mainittua yritystä, jos sitä on pidettävä kohtuuttomana.
2. Sopimusehtoa, joka on unionin oikeuden pakottavien säännösten tai unionin oikeuden sellaisten säännösten mukainen, joita sovellettaisiin, jos sopimusehdoilla ei säännellä asiaa, ei pidetä kohtuuttomana.
3. Sopimusehto on kohtuuton, jos se on luonteeltaan sellainen, että sen käyttö poikkeaa selvästi hyvästä kauppatastavasta datan saannissa ja käytössä kunniallisen ja vilpittömän menettelyn vaatimuksen vastaisesti.

4. Sopimusehto on 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla kohtuuton erityisesti, jos sillä on jokin seuraavista tarkoituksista tai vaikutuksista:
- a) sillä suljetaan pois sen osapuolen vastuu tai rajoittaa sen osapuolen vastuuta, joka on yksipuolisesti määrännyt ehdon tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta;
 - b) sillä suljetaan pois sen osapuolen käytettävissä olevat oikeussuojakeinot, jolle sopimusehto on asetettu yksipuolisesti, jos sopimusvelvoitteita ei täytetä, tai sulkea pois sen osapuolen vastuu, joka on yksipuolisesti määrännyt ehdon, jos kyseistä velvoitetta rikotaan;
 - c) sillä annetaan ehdon yksipuolisesti määränneelle osapuolelle yksinoikeus päättää, onko toimitettu data sopimuksen mukaista tai yksinoikeus tulkita mitä tahansa sopimusehtoa.
5. Sopimusehdon on oletettava olevan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla kohtuuton, jos sillä on jokin seuraavista tarkoituksista tai vaikutuksista:
- a) sillä rajoitetaan epäasianmukaisesti oikeussuojakeinoja, jos sopimusvelvoitteita ei täytetä, tai rajoitetaan vastuuta, jos velvoitteita rikotaan, taikka laajennetaan sen yrityksen vastuuta, jolle ehto on määrätty yksipuolisesti;

- b) sillä annetaan ehdon yksipuolisesti määränneelle osapuolelle mahdollisuus päästä toisen sopimuspuolen dataan ja käyttää sitä tavalla, joka haittaa huomattavasti toisen sopimuspuolen oikeutettuja etuja, erityisesti silloin, kun tällainen data sisältää kaupallisesti arkaluonteista dataa tai on suojattu liikesalaisuuksilla tai teollis- ja tekijänoikeuksilla;
- c) sillä estetään sopimuspuolta, jolle ehto on asetettu yksipuolisesti, käyttämästä toimittamaansa tai tuottamaansa dataa sopimuksen voimassaoloaikana tai rajoittaa mainitun datan käyttöä siinä määrin, että kyseisellä osapuolella ei ole oikeutta käyttää, kerätä, saada käyttöönsä tai valvoa tällaista dataa eikä hyödyntää tällaisen datan arvoa asianmukaisella tavalla;
- d) sillä estetään osapuolta, jolle ehto on asetettu yksipuolisesti, irtisanomasta palvelua kohtuullisessa ajassa;
- e) sillä estetään sopimuspuolta, jolle ehto on asetettu yksipuolisesti, saamasta jäljennöstä toimittamastaan tai tuottamastaan datasta sopimuksen voimassaoloaikana tai kohtuullisen ajan kuluessa sen irtisanomista;
- f) sillä annetaan ehdon yksipuolisesti määränneelle sopimuspuolelle mahdollisuus irtisanoa sopimus kohtuuttoman lyhyellä varoitusajalla ottaen huomioon toisen sopimuspuolen kohtuulliset mahdollisuudet vaihtaa vaihtoehtoiseen ja vertailukelpoiseen palveluun ja kyseisen irtisanomisen aiheuttamat taloudelliset haitat paitsi, jos näin tekemiselle on vahvat perusteet;

- g) sillä annetaan ehdon yksipuolisesti asettaneelle osapuolelle mahdollisuus muuttaa merkittävästi sopimuksessa määrättyä hintaa tai mitä tahansa muuta aineellista edellytystä, joka liittyy jaettavan datan luonteeseen, muotoon, laatuun tai määrään, ilman pätevää syytä ja ilman, että sopimuksessa määrätään toisen sopimuspuolen oikeudesta irtisanoa sopimus tällaisen muutoksen yhteydessä.

Ensimmäisen kohdan g alakohta ei vaikuta ehtoihin, joiden mukaan sopimusehdon yksipuolisesti määrännyt osapuoli varaa itselleen oikeuden muuttaa yksipuolisesti toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen ehtoja edellyttäen, että sopimuksessa määrätään perustellusta syystä tällaiselle sopimusehtojen yksipuoliselle muuttamiselle, että sopimusehdon yksipuolisesti asettaneen osapuolen on ilmoitettava asiasta toiselle sopimuspuolelle kohtuullisella varoitusajalla mahdollisista tällaisista suunnitelluista muutoksista ja että toinen sopimuspuoli voi vapaasti irtisanoa sopimuksen maksutta muutoksen tapauksessa.

6. Sopimusehto katsotaan tässä artiklassa tarkoitetulla tavalla yksipuolisesti määrätyksi, jos sen on antanut yksi sopimuspuoli eikä toinen sopimuspuoli ole pystynyt vaikuttamaan sen sisältöön siitä huolimatta, että se on yrittänyt neuvotella ehdosta. Sopimusehdon antaneella osapuolella on todistustaakka sen suhteen, että kyseistä ehtoa ei ole määrätty yksipuolisesti. Riidanalaisen ehdon toimittanut sopimuspuoli ei voi väittää, että ehto on kohtuuton sopimusehto.
7. Jos kohtuuton sopimusehto voidaan erottaa muista sopimusehdoista, muut ehdot pysyvät sitovina.

8. Tätä artiklaa ei sovelleta sopimuksen pääasiallisen kohteen määrittäviin sopimusehtoihin eikä hinnan asianmukaisuuteen sitä vastaan toimitettuun dataan nähden.
9. Edellä 1 kohdassa tarkoitettut sopimuksen osapuolet eivät saa sulkea pois tämän artiklan soveltamista, poiketa tästä artiklasta eivätkä muuttaa sen vaikutuksia.

V luku

Datan asettaminen julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin ja unionin elinten saataville poikkeuksellisen tarpeen perusteella

14 artikla

Velvollisuus asettaa dataa saataville poikkeuksellisen tarpeen perusteella

Jos julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin osoittaa 15 artiklassa säädetyn poikkeuksellisen tarpeen käyttää tiettyä dataa, mukaan lukien sen tulkintaan ja käyttöön tarvittava asiaankuuluva metadata, jotta se voi hoitaa yleisen edun mukaiset lakisääteiset tehtävänsä, datan haltijoiden, jotka ovat muita oikeushenkilöitä kuin julkisen sektorin elimiä ja joiden hallussa kyseinen data on, on asetettava tämä data saataville asianmukaisesti perustellusta pyynnöstä.

15 artikla

Poikkeuksellinen tarve käyttää dataa

1. Tässä luvussa tarkoitettun datan käyttöä koskeva poikkeuksellinen tarve on ajallisesti ja laajuudeltaan rajattu, ja sen katsotaan olevan olemassa ainoastaan seuraavissa olosuhteissa:
 - a) pyydetty data on tarpeen yleiseen hätätilaan reagoimiseksi ja julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin ei voi hankkia tällaista dataa vaihtoehtoisin keinoin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti vastaavin edellytyksin;
 - b) olosuhteet eivät kuulu a alakohdan soveltamisalaan ja ainoastaan muiden kuin henkilötietojen osalta, kun
 - i) julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin toimii unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön perusteella ja on yksilöinyt tietyn datan, jonka puuttuminen estää sitä hoitamasta sellaista tiettyä yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi, josta on nimenomaisesti säädetty laissa, kuten virallisten tilastojen tuottamista varten tai yleisen hätätilan lieventämiseksi tai siitä elpymiseksi; sekä

- ii) julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin on käyttänyt kaikki muut käytettävissään olevat keinot tällaisen datan saamiseksi, mukaan lukien muun datan kuin henkilötietojen ostaminen markkinoilta tarjoamalla markkinahintoja tai käyttämällä olemassa olevia datan saataville asettamista koskevia velvoitteita tai hyväksymällä uusia lainsäädäntötoimenpiteitä, joilla voitaisiin taata datan oikea-aikainen saatavuus.

- 2. Edellä olevan 1 kohdan b alakohtaa ei sovelleta mikroyrityksiin eikä pieniin yrityksiin.
- 3. Velvollisuutta osoittaa, että julkisen sektorin elin ei ole voinut hankkia muuta dataa kuin henkilötietoja ostamalla sitä markkinoilta, ei sovelleta, jos tietty yleistä etua koskeva tehtävä suoritetaan virallisten tilastojen tuottamiseksi ja jos tällaisen datan ostaminen ei ole sallittua kansallisessa oikeudessa.

16 artikla

Suhde muihin velvoitteisiin, jotka koskevat datan asettamista

julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin ja unionin elinten saataville

- 1. Tämä luku ei vaikuta unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä säädettyihin velvoitteisiin, jotka koskevat raportointia, tiedonsaantipyyntöjen noudattamista tai lakisääteisten velvoitteiden noudattamisen osoittamista tai todentamista.

2. Tätä lukua ei sovelleta julkisen sektorin elimiin, komissioon, Euroopan keskuspankkiin tai unionin elimiin, jotka suorittavat toimia rikosten tai hallinnollisten rikkomusten ennalta estämistä, tutkintaa, paljastamista tai rikokseen liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten tullitoiminnan tai verotuksen tarkoituksiin. Tämä luku ei vaikuta sovellettavaan unionin oikeuteen ja kansalliseen lainsäädäntöön, joka koskee rikosten tai hallinnollisten rikkomusten estämistä, tutkintaa, selvittämistä ja syytteesenpanoa tai rikosoikeudellisten tai hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanoa taikka tulli- tai verohallintoa.

17 artikla

Datan saataville asettamista koskevat pyynnot

1. Pyytäessään dataa 14 artiklan mukaisesti julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen on
- a) täsmennettävä, mitä dataa tarvitaan, mukaan lukien kyseisen datan tulkitsemiseksi ja käyttämiseksi tarvittava asiaankuuluva metadata;
 - b) osoitettava, että 15 artiklassa tarkoitetut sen poikkeuksellisen tarpeen olemassaolon edellytykset täyttyvät, jota varten dataa pyydetään;
 - c) selitettävä pyynnön tarkoitus, pyydetyn datan aiottu käyttötarkoitus, tarvittaessa myös kolmannen osapuolen toimesta tämän artiklan 4 kohdan mukaisesti, kyseisen käytön kesto ja tarvittaessa se, miten henkilötietojen käsittelyllä pyritään vastaamaan poikkeukselliseen tarpeeseen;

- d) täsmennettävä, jos mahdollista, milloin kaikkien niiden osapuolten, joilla on pääsy dataan, odotetaan poistavan sen;
- e) perusteltava sen datan haltijan valinta, jolle pyyntö osoitetaan;
- f) täsmennettävä muut julkisen sektorin elimet tai komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elimet ja kolmannet osapuolet, joiden kanssa pyydetty data on tarkoitus jakaa;
- g) jos pyyntö kohdistuu henkilötietoihin, täsmennettävä mahdolliset tarvittavat ja oikeasuhteiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet tietosuojaperiaatteiden ja tarvittavien tietosuojatakeiden täytäntöönpanemiseksi, kuten pseudonymisointi ja se, voiko datan haltija anonymisoida datan, ennen kuin se asetetaan saataville;
- h) mainittava säännös, jolla pyynnön esittäneelle julkisen sektorin elimelle, komissiolle, Euroopan keskuspankille tai unionin elimelle annetaan suoritettavaksi datan pyytämisen kannalta merkityksellinen tietty yleistä etua koskeva tehtävä;
- i) täsmennettävä määräaika, johon mennessä data on asetettava saataville, ja 18 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu määräaika, johon mennessä datan haltija voi pyytää pyynnön muuttamista tai peruuttamista;
- j) tehtävä parhaansa välttääkseen datapyynnön noudattamisen, jos tämä johtaisi siihen, että datan haltija joutuisi vastuuseen unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön rikkomisesta.

2. Tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti esitettävän datapyynnön on täytettävä seuraavat edellytykset:
- a) pyyntö on tehtävä kirjallisesti ja ilmaistava selkeällä, ytimekkäällä ja yksinkertaisella kielellä, jota datan haltija ymmärtää;
 - b) pyynnön on oltava pyydetyn datan tyypin osalta täsmällinen ja vastattava datan haltijan määräysvallassa pyyntöhetkellä olevaa dataa;
 - c) pyynnön on oltava oikeassa suhteessa poikkeukselliseen tarpeeseen ja perusteltu pyydetyn datan tarkkuuden ja määrän sekä pyydettyyn dataan pääsyn tiheyden osalta;
 - d) pyynnössä on noudatettava datan haltija oikeutettuja tavoitteita, sitouduttava varmistamaan liikesalaisuuksien suojaaminen 19 artiklan 3 kohdan mukaisesti sekä otettava huomioon datan saataville asettamiseen liittyvät kustannukset ja työmäärä;
 - e) pyynnön on koskettava muuta dataa kuin henkilötietoja ja ainoastaan, jos on osoitettu, että tämä ei riitä vastaamaan poikkeukselliseen tarpeeseen käyttää dataa 15 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti, voidaan pyytää henkilötietoja pseudonymisoidussa muodossa ja vahvistaa tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, jotka toteutetaan datan suojaamiseksi;
 - f) pyynnössä on ilmoitettava datan haltijalle seuraamuksista, jotka 40 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen määrää 37 artiklan nojalla, jos pyyntöä ei noudateta;

- g) jos pyynnön tekee julkisen sektorin elin, pyyntö on toimitettava 37 artiklassa tarkoitettulle sen jäsenvaltion datakoordinaattorille, johon pyynnön esittänyt julkisen sektorin elin on sijoittautunut, jonka on asetettava pyyntö julkisesti saataville verkossa ilman aiheetonta viivytystä, ellei datakoordinaattori katso, että tällainen julkistaminen aiheuttaisi riskin yleiselle turvallisuudelle;
- h) jos pyynnön tekee komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin, se on asetettava saataville verkossa ilman aiheetonta viivytystä ja ilmoittavat tästä komissiolle;
- i) jos henkilötietoja pyydetään, pyynnöstä on ilmoitettava ilman aiheetonta viivytystä valvontaviranomaiselle, joka vastaa asetuksen (EU) 2016/679 soveltamisen valvonnasta jäsenvaltiossa, johon julkisen sektorin elin on sijoittautunut.

Euroopan keskuspankki ja unioni elimet ilmoittavat pyyntönsä komissiolle.

- 3. Julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin ei saa asettaa tämän luvun nojalla saatua dataa saataville asetuksen (EU) 2022/868 2 artiklan 2 alakohdassa tai direktiivin (EU) 2019/1024 2 artiklan 11 alakohdassa tarkoitettua uudelleenkäyttöä varten. Asetusta (EU) 2022/868 eikä direktiiviä (EU) 2019/1024 sovelleta tämän luvun nojalla saatua julkisen sektorin elinten hallussa olevaan dataan.

4. Tämän artiklan 3 kohta ei estä julkisen sektorin elintä, komissiota, Euroopan keskuspankkia tai unionin elintä vaihtamasta tämän luvun nojalla saatua dataa toisen julkisen sektorin elimen tai komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen kanssa tämän artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisessa pyynnössä määriteltyjen 15 artiklassa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi tai datan asettamiseksi kolmannen osapuolen saataville silloin, kun se on delegoinut teknisiä tarkastuksia tai muita toimintoja kyseiselle kolmannelle osapuolelle julkisesti saatavilla olevalla sopimuksella. Julkisen sektorin elimille 19 artiklan nojalla kuuluvia velvoitteita, erityisesti liikesalaisuuksien luottamuksellisuuden säilyttämistä koskevia suoja-toimia, sovelletaan myös tällaisiin kolmansiin osapuoliin. Jos julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin siirtää tai asettaa saataville dataa tämän kohdan mukaisesti, sen on ilmoitettava asiasta ilman aiheetonta viivytystä sille datan haltijalle, jolta data on vastaanotettu.
5. Jos datan haltija katsoo, että sen tämän luvun mukaisia oikeuksia on loukattu siirtämällä tai asettamalla dataa saataville, se voi tehdä valituksen sen jäsenvaltion 37 artiklan mukaisesti nimetylle toimivaltaiselle viranomaiselle, johon datan haltija on sijoittautunut.
6. Komissio laatii tämän artiklan nojalla tehtäville pyynnöille mallipohjan.

18 artikla

Datapyyntöjen noudattaminen

1. Datan haltijan, joka saa tämän luvun mukaisesti datan saataville asettamista koskevan pyynnön, on asetettava data pyynnön esittäneen julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen saataville ilman aiheetonta viivytystä ottaen huomioon tarvittavat tekniset, organisatoriset ja oikeudelliset toimenpiteet.
2. Rajoittamatta unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä määriteltyjä datan saatavuutta koskevia erityistarpeita datan haltija voi evätä pyynnön asettaa data saataville tai pyytää sen muuttamista tämän luvun mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä ja joka tapauksessa viimeistään viiden työpäivän kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut yleiseen hätätilaan reagointia varten tarvittavaa dataa koskevan pyynnön ja ilman aiheetonta viivytystä ja joka tapauksessa viimeistään 30 työpäivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta muissa poikkeuksellisen tarpeen tapauksissa, minkä tahansa seuraavan syyn perusteella:
 - a) datan haltijalla ei ole määräysvaltaa pyydettyyn dataan;
 - b) toinen julkisen sektorin elin tai komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin on aiemmin esittänyt samanlaisen pyynnön samaa tarkoitusta varten, eikä datan haltijalle ole ilmoitettu datan poistamisesta 19 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla;
 - c) pyyntö ei täytä 17 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä.

3. Jos datan haltija päättää evätä pyynnön tai pyytää sen muuttamista 2 kohdan b alakohdan mukaisesti, sen on nimettävä se julkisen sektorin elin taikka komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin, joka on aiemmin esittänyt pyynnön samaa tarkoitusta varten.
4. Jos pyydetty datajoukko sisältää henkilötietoja, datan haltijan on anonymisoitava data asianmukaisesti, paitsi jos datan asettamista julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen saataville koskevan pyynnön noudattaminen edellyttää henkilötietojen luovuttamista. Tällaisissa tapauksissa datan haltijan on pseudonymisoitava data.
5. Jos julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin haluaa riitauttaa datan haltijan kieltäytymisen toimittamasta pyydettyä dataa tai jos datan haltija haluaa riitauttaa pyynnön eikä asiaa voida ratkaista muuttamalla pyyntöä asianmukaisesti, asia on saatettava sen jäsenvaltion 37 artiklan mukaisesti nimetyn toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi, johon datan haltija on sijoittautunut.

19 artikla

Julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin ja unionin elinten velvollisuudet

1. Julkisen sektorin elimillä, komissiolla, Euroopan keskuspankillä tai unionin elimillä, jotka vastaanottavat dataa 14 artiklan nojalla esitetyn pyynnön perusteella, on seuraavat velvoitteet:
 - a) ne eivät saa käyttää dataa tavalla, joka ei sovi yhteen sen tarkoituksen kanssa, johon sitä pyydetään;

- b) niiden on toteutettava teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä, joilla säilytetään pyydettyjen tietojen luottamuksellisuus ja eheys sekä tiedonsiirtojen turvallisuus, erityisesti henkilötietojen osalta, ja turvataan rekisteröityjen oikeudet ja vapaudet;
- c) niiden on poistettava data heti, kun sitä ei enää tarvita ilmoitettuun tarkoitukseen, ja ilmoitettava ilman aiheetonta viivytystä datan haltijalle ja 21 artiklan 1 kohdan mukaisesti dataa saaneille henkilöille tai organisaatioille, että data on poistettu, paitsi jos datan arkistointia vaaditaan yleisön oikeudesta tutustua asiakirjoihin avoimuusvelvoitteiden yhteydessä annetun unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

2. Julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki, unionin elin tai kolmas osapuoli, joka vastaanottaa dataa tämän luvun nojalla, ei saa

- a) käyttää dataa tai näkemyksiä datan haltijan taloudellisesta tilanteesta, varoista ja tuotanto- tai toimintamenetelmistä kehittääkseen tai parantaakseen verkkoon liitettyä tuotetta tai siihen liittyvää palvelua, joka kilpailee datan haltijan verkkoon liitetyn tuotteen tai siihen liittyvän palvelun kanssa;
- b) jakaa dataa muun kolmannen osapuolen kanssa mihinkään a alakohdassa tarkoitetuista tarkoituksista.

3. Liikesalaisuuksien ilmaisemista julkisen sektorin elimelle, komissiolle, Euroopan keskuspankille tai unionin elimelle voidaan vaatia vain siltä osin kuin se on ehdottoman välttämätöntä 15 artiklan mukaisen pyynnön tarkoituksen saavuttamiseksi. Tällaisessa tapauksessa datan haltijan tai liikesalaisuuden haltijan, jos nämä eivät ole sama henkilö, on yksilöitävä liikesalaisuuksina suojattu data, mukaan lukien asiaankuuluva metadata. Julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen on ennen liikesalaisuuksien julkistamista toteutettava kaikki tarvittavat ja asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet kyseisten liikesalaisuuksien luottamuksellisuuden säilyttämiseksi, myös tarvittaessa käyttämällä mallisopimusehtoja, teknisiä standardeja ja käytännesääntöjä.
4. Julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin on vastuussa vastaanottamansa datan turvallisuudesta.

20 artikla

Korvaus poikkeuksellisen tarpeen tapauksissa

1. Muiden datan haltijoiden kuin mikroyritysten ja pienten yritysten on asetettava maksutta saataville data, jota tarvitaan yleiseen hätätilaan reagoimiseksi 15 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti. Julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen, joka on vastaanottanut datan, on annettava julkista tunnustusta datan haltijalle, jos datan haltija sitä pyytää.

2. Datan haltijalla on oikeus kohtuulliseen korvaukseen datan saataville asettamisesta 15 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla tehdyn pyynnön mukaisesti. Tällaisen korvauksen määrän on katettava vähintään pyynnön täyttämisestä aiheutuneet tekniset ja organisatoriset kustannukset, mukaan lukien tapauksen mukaan anonymisoinnin, pseudonymisoinnin, yhdistämisen ja teknisen mukautuksen kustannukset sekä kohtuullinen marginaali. Datan haltijan on julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elimen pyynnöstä annettava tietoja kustannusten laskennan ja kohtuullisen marginaalin perusteista.
3. Edellä olevaa 2 kohtaa sovelletaan myös, kun mikroyritys tai pieni yritys vaatii korvausta datan saataville asettamisesta.
4. Datan haltijoilla ei ole oikeutta korvaukseen datan saataville asettamisesta 15 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla esitetyn pyynnön mukaisesti, jos tietty yleistä etua koskeva tehtävä on virallisten tilastojen tuottaminen ja jos datan ostaminen ei ole sallittua kansallisessa oikeudessa. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle, jos datan ostaminen virallisten tilastojen tuottamista varten ei ole sallittua kansallisessa oikeudessa.
5. Jos julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin on eri mieltä datan haltijan pyytämän korvauksen tasosta, se voi tehdä valituksen sen jäsenvaltion 37 artiklan mukaisesti nimetylle toimivaltaiselle viranomaiselle, johon datan haltija on sijoittautunut.

21 artikla

Poikkeuksellisen tarpeen vuoksi saadun datan jakaminen tutkimusorganisaatioiden tai tilastolaitosten kanssa

1. Julkisen sektorin elimillä, komissiolla, Euroopan keskuspankillä tai unionin elimillä on oikeus jakaa tämän luvun nojalla saatua dataa
 - a) yksityishenkilöiden tai organisaatioiden kanssa sellaisen tieteellisen tutkimuksen tai analyysien suorittamiseksi, jotka ovat sen tarkoituksen mukaisia, johon dataa pyydettiin; tai
 - b) kansallisten tilastolaitosten ja Eurostatin kanssa virallisten tilastojen tuottamista varten.
2. Yksityishenkilöiden tai organisaatioiden, jotka vastaanottavat dataa 1 kohdan nojalla, on toimittava voittoa tavoittelematta tai unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä tunnustetun yleisen edun mukaisen tehtävän puitteissa. Niihin eivät kuulu organisaatiot, joissa kaupallisilla yrityksillä on merkittävä vaikutusvalta, jonka perusteella nämä yritykset todennäköisesti saavat etuoikeutetun aseman tutkimustulosten saannissa.
3. Yksityishenkilöiden tai organisaatioiden, jotka vastaanottavat dataa tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti, on noudatettava samoja velvoitteita, joita sovelletaan julkisen sektorin elimiin, komissioon, Euroopan keskuspankkiin tai unionin elimiin 17 artiklan 3 kohdan ja 19 artiklan nojalla.

4. Sen estämättä, mitä 19 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään, tämän artiklan 1 kohdan nojalla dataa vastaanottavat yksityishenkilöt tai organisaatiot voivat säilyttää saamansa datan siihen tarkoitukseen, jota varten dataa pyydettiin, enintään kuuden kuukauden ajan siitä, kun julkisen sektorin elimet, komissio, Euroopan keskuspankki ja unionin elimet ovat poistaneet datan.
5. Jos julkisen sektorin elin, komissio, Euroopan keskuspankki tai unionin elin aikoo siirtää tai asettaa saataville dataa tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti, sen on ilman aiheutonta viivytystä ilmoitettava asiasta sille datan haltijalle, jolta data on vastaanotettu, ja mainittava datan vastaanottavan organisaation tai yksityishenkilön henkilöllisyys ja yhteystiedot, datan siirron tai saataville asettamisen tarkoitus, datan käyttöaika sekä toteutetut tekniset ja organisatoriset suojatoimenpiteet, myös henkilötietojen tai liikesalaisuuksien osalta. Jos datan haltija on eri mieltä datan siirtämisestä tai asettamisesta saataville, se voi tehdä valituksen sen jäsenvaltion 37 artiklan mukaisesti nimetylle toimivaltaiselle viranomaiselle, johon datan haltija on sijoittautunut.

22 artikla

Keskinäinen avunanto ja rajatylittävä yhteistyö

1. Julkisen sektorin elinten, komission, Euroopan keskuspankin ja unionin elinten on tehtävä yhteistyötä ja avustettava toisiaan tämän luvun johdonmukaisessa täytäntöönpanossa.
2. Dataa, joka vaihdetaan 1 kohdan nojalla pyydetyn ja annetun avun yhteydessä, ei saa käyttää tavalla, joka on ristiriidassa sen tarkoituksen kanssa, jota varten kyseistä dataa on pyydetty.

3. Jos julkisen sektorin elin aikoo pyytää dataa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelta datan haltijalta, sen on ensin ilmoitettava tästä aikomuksesta 37 artiklan mukaisesti kyseisessä jäsenvaltiossa nimetyille toimivaltaiselle viranomaiselle. Tätä vaatimusta sovelletaan myös komission, Euroopan keskuspankin ja unionin elinten esittämiin pyyntöihin. Sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen, johon datan haltija on sijoittautunut, on tutkittava pyyntö.
4. Kun asianomainen toimivaltainen viranomainen on tutkinut pyynnön 17 artiklassa säädettyjen vaatimusten perusteella, sen on ilman aiheetonta viivytystä toteutettava jokin seuraavista toimista:
 - a) toimitettava pyyntö datan haltijalle ja tarvittaessa ilmoitettava pyynnön esittäneelle julkisen sektorin elimelle, komissiolle, Euroopan keskuspankille tai unionin elimelle mahdollisesta tarpeesta tehdä yhteistyötä sen jäsenvaltion julkisen sektorin elinten kanssa, johon datan haltija on sijoittautunut, jotta voidaan vähentää datan haltijalle pyynnön noudattamisesta aiheutuvaa hallinnollista rasitetta;
 - b) hylättävä dataa pyytävän julkisen sektorin elimen pyynnön asianmukaisesti perustelluista syistä tämän luvun mukaisesti.

Pyynnön esittäneen julkisen sektorin elimen, komission, Euroopan keskuspankin ja unionin elimen on otettava huomioon asianomaisen toimivaltaisen viranomaisen ensimmäisen alakohdan mukaisesti antamat neuvot ja perustelut, ennen kuin se ryhtyy tarvittaessa muihin toimiin, kuten pyynnön toimittamiseen uudelleen.

VI luku

Datankäsittelypalvelujen vaihtaminen

23 artikla

Esteiden poistaminen tehokkaalta vaihtamiselta

Datankäsittelypalvelun tarjoajien on toteutettava 25, 26, 27, 29 ja 30 artiklassa säädetyt toimenpiteet, jotta asiakkaat voivat vaihtaa toiseen datankäsittelypalveluun, joka kattaa saman palvelutyyppin ja jota tarjoaa eri datankäsittelypalvelujen tarjoaja, tai omissa tiloissa sijaitsevaan tieto- ja viestintäteknisen infrastruktuuriin taikka tapauksen mukaan useiden datankäsittelypalvelujen tarjoajien käyttöön samanaikaisesti. Datankäsittelypalvelun tarjoajien on erityisesti oltava asettamatta ja poistettava esikaupallisia, kaupallisia, teknisiä, sopimusperusteisia ja organisatorisia esteitä, jotka estävät asiakkaita

- a) irtisanomasta datankäsittelypalvelua koskevaa sopimusta päättyväksi enimmäisirtisanomisajan ja 25 artiklan mukaisen vaihtoprosessin onnistuneen päätökseen saattamisen jälkeen;
- b) tekemästä saman palvelutyyppin kattavia uusia sopimuksia eri datankäsittelypalvelujen tarjoajan kanssa;

- c) siirtämistä asiakkaan siirrettävissä olevaa dataa ja digitaalista omaisuutta eri datankäsittelypalvelujen tarjoajalle tai asiakkaan omissa tiloissa sijaitsevaan tieto- ja viestintätekniiseen infrastruktuuriin, myös hyödyttyään laajamittaisesta ilmaistasotarjonnasta;
- d) saavuttamasta 24 artiklan mukaisesti uuden datankäsittelypalvelun käytössä toiminnallista vastaavuutta eri datankäsittelypalvelujen tarjoajan tieto- ja viestintätekniisessä ympäristössä, joka kattaa saman palvelutyypin.
- e) eriyttämistä 30 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja datankäsittelypalveluja, jos se on teknisesti mahdollista, muista datankäsittelypalvelujen tarjoajan tarjoamista datankäsittelypalveluista.

24 artikla

Teknisten velvoitteiden soveltamisala

Datankäsittelypalvelujen tarjoajien velvollisuuksia, joista säädetään 23, 25, 29, 30 ja 34 artiklassa, sovelletaan ainoastaan datankäsittelypalvelujen lähteen tarjoajan tarjoamiin palveluihin, sopimuksiin tai kaupallisiin menettelyihin.

25 artikla

Vaihtamista koskevat sopimusehdot

1. Datankäsittelypalveluiden asiakkaan oikeudet ja tarjoajan velvoitteet, jotka liittyvät tällaisten palvelujen tarjoajien vaihtamiseen tai tapauksen mukaan vaihtamiseen asiakkaan omissa tiloissa sijaitsevaan tieto- ja viestintätekniiseen infrastruktuuriin, on määritettävä selkeästi kirjallisessa sopimuksessa. Datankäsittelypalvelujen tarjoajan on asetettava kyseinen sopimus asiakkaan saataville ennen sopimuksen allekirjoittamista siten, että asiakkaan on mahdollista tallentaa sopimus ja toisintaa se.
2. Rajoittamatta direktiivin (EU) 2019/770 soveltamista, tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetun sopimuksen on sisällettävä vähintään seuraavat seikat:
 - a) lausekkeet, joiden nojalla asiakas voi pyynnöstä vaihtaa eri datankäsittelypalvelujen tarjoajan tarjoamaan datankäsittelypalveluun tai siirtää kaiken siirrettävissä olevan datan, sovellukset ja digitaalisen omaisuuden omissa tiloissaan sijaitsevaan tieto- ja viestintätekniiseen infrastruktuuriin ilman aiheetonta viivytystä ja joka tapauksessa viimeistään 30 kalenteripäivän pituisen pakollisen enimmäissiirtymäajan kuluessa, joka alkaa d alakohdassa tarkoitetun enimmäisirtisanomisajan jälkeen ja jonka aikana palvelusopimusta sovelletaan ja datankäsittelypalvelujen tarjoajan on
 - i) annettava asiakkaalle ja sen valtuuttamille kolmansille osapuolille kohtuullista apua vaihtoprosessissa;

- ii) toimittava asiaankuuluvaa huolellisuutta noudattaen toiminnan jatkuvuuden ylläpitämiseksi ja jatkettava asiaankuuluvien toimintojen tai palvelujen tarjoamista sopimuksen nojalla;
 - iii) annettava selkeää tietoa tiedossa olevista riskeistä toimintojen tai palvelujen tarjoamisen jatkuvuudelle lähteenä olevan datankäsittelypalvelujen tarjoajan taholta;
 - iv) varmistettava, että koko vaihtoprosessin ajan säilytetään korkea turvallisuuden taso, erityisesti datan turvallisuus siirron aikana ja tietojen jatkuva turvallisuus g alakohdassa täsmennetyn datan hakuajan aikana sovellettavan unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti;
- b) datankäsittelypalvelujen tarjoajan velvoite tukea asiakkaan irtautumisstrategiaa sopimuksen kohteena olevien palvelujen osalta, myös antamalla kaikki asiaan liittyvät tiedot;
 - c) lauseke, jossa täsmennetään, että sopimus katsotaan irtisanotuksi ja asiakkaalle ilmoitetaan irtisanomisesta jossakin seuraavista tapauksista:
 - i) tapauksen mukaan kun vaihtoprosessi on saatettu onnistuneesti päätökseen;
 - ii) edellä d alakohdassa tarkoitetun enimmäisirtisanomisajan päättyessä, jos asiakas ei halua palvelun päättyessä siirtää digitaalista omaisuuttaan vaan poistaa siirrettävissä olevan datansa ja digitaalisen omaisuutensa;
 - d) vaihtoprosessin aloittamista koskeva enimmäisirtisanomisaika, joka saa olla enintään kaksi kuukautta;

- e) kattava eritelmä kaikista dataluokista ja digitaalisen omaisuuden luokista, jotka voidaan siirtää vaihtoprosessin aikana, mukaan lukien vähintään kaikki siirrettävissä oleva data;
- f) tyhjentävä erittely palveluntarjoajan datankäsittelypalvelun sisäiseen toimintaan liittyvistä tietoluokista, jotka on erotettava tämän kohdan e alakohdan mukaisesta siirrettävissä olevasta datasta, jos on olemassa palveluntarjoajan liikesalaisuuksien paljastumisen riski, edellyttäen että tällaiset erottamiset eivät estä tai viivästyä 23 artiklassa säädettyä vaihtoprosessia;
- g) vähintään 30 kalenteripäivän pituinen datan hakemista koskeva vähimmäisaika, joka alkaa asiakkaan ja datankäsittelypalvelujen tarjoajan välillä tämän kohdan a alakohdan ja 4 kohdan mukaisesti sovitun siirtymäajan päätyttyä;
- h) lauseke, jolla taataan, että kaikki siirrettävissä oleva data ja digitaalinen omaisuus, jotka asiakas on tuottanut suoraan tai jotka liittyvät suoraan asiakkaaseen, poistetaan kokonaan g alakohdassa säädetyn datan hakuajan päättymisen jälkeen tai kun vaihtoehtoinen sovittu määräaika on päättynyt myöhemmin kuin g alakohdassa tarkoitetun datan hakuajan päättymispäivä, edellyttäen, että vaihtoprosessi on saatettu onnistuneesti päätökseen;
- i) vaihtomaksut, joita datankäsittelypalvelujen tarjoajat voivat periä 29 artiklan mukaisesti.

3. Edellä 1 kohdassa määriteltyn sopimukseen on sisällyttävä määräyksiä, joiden mukaan asiakas voi ilmoittaa datankäsittelypalvelujen tarjoajalle päätöksestään toteuttaa yksi tai useampi seuraavista toimista 2 kohdan d alakohdassa tarkoitetun enimmäisirtisanomisajan päätyttyä:
- a) vaihtaminen eri datankäsittelypalvelujen tarjoajaan, jolloin asiakkaan on annettava tarvittavat tiedot kyseisestä palveluntarjoajasta;
 - b) vaihtaminen asiakkaan omissa tiloissa sijaitsevaan tieto- ja viestintätekniiseen infrastruktuuriin;
 - c) asiakkaan siirrettävissä olevan datan ja digitaalisen omaisuuden poistaminen.
4. Jos 2 kohdan a alakohdassa määritelty pakollinen enimmäissiirtymäaika ei ole teknisesti mahdollinen, datankäsittelypalvelujen tarjoajan on ilmoitettava asiasta asiakkaalle 14 työpäivän kuluessa vaihtoa koskevan pyynnön tekemisestä ja perusteltava asianmukaisesti, miksi siirtymäaika ei ole teknisesti mahdollinen, sekä ilmoitettava vaihtoehtoinen siirtymäaika, joka saa olla enintään seitsemän kuukautta. Edellä olevan 1 kohdan mukaisesti on varmistettava palvelun jatkuvuus tarvittaessa koko vaihtoehtoisen siirtymäajan aikana.
5. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuun sopimukseen on sisällyttävä määräyksiä, jotka antavat asiakkaalle oikeuden pidentää siirtymäaikaa kerran ajaksi, jota asiakas pitää asianmukaisempana omiin tarkoituksiinsa, sanotun kuitenkin rajoittamatta 4 kohdan soveltamista.

26 artikla

Datankäsittelypalvelujen tarjoajien tiedonantovelvoite

Datankäsittelypalvelujen tarjoajan on annettava asiakkaalle

- a) tiedot käytettävissä olevista menettelyistä datankäsittelypalvelun vaihtamiseksi ja siirtämiseksi, mukaan lukien tiedot käytettävissä olevista vaihto- ja siirtomenetelmistä ja -muodoista sekä datankäsittelypalvelujen tarjoajan tiedossa olevista teknisistä ja muista rajoituksista;
- b) viittaus datankäsittelypalvelujen tarjoajan ylläpitämään ajantasaiseen verkkorekisteriin, jossa on yksityiskohtaiset tiedot kaikista datarakenteista ja -muodoista sekä asiaa koskevista standardeista ja avoimista yhteentoimivuuden eritelmistä, joissa 24 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitetun siirrettävissä oleva data on saatavilla.

27 artikla

Velvollisuus toimia vilpittömässä mielessä

Kaikkien asianomaisten osapuolten, mukaan lukien kohteena olevien datankäsittelypalvelujen tarjoajat, on tehtävä vilpittömässä mielessä yhteistyötä, jotta voidaan taata tehokas vaihtoprosessi, mahdollistaa datan oikea-aikainen siirto ja säilyttää datankäsittelypalvelun jatkuvuus.

28 artikla

Kansainvälistä pääsyä ja siirtoa koskevat sopimusperusteiset avoimuusvelvoitteet

1. Datankäsittelypalvelujen tarjoajien on asetettava seuraavat tiedot saataville verkkosivustoillaan ja pidettävä kyseiset tiedot ajan tasalla:
 - a) lainkäyttöalue, joka koskee niiden yksittäisten palvelujen datankäsittelyyn käytettävää tieto- ja viestintätekniistä infrastruktuuria;
 - b) yleiskuvaus teknisistä, organisatorisista ja sopimusperusteisista toimenpiteistä, jotka datankäsittelypalvelujen tarjoaja on toteuttanut estääkseen kolmannen maan viranomaisten pääsyn unionissa olevaan muuhun dataan kuin henkilötietoihin tai tällaisen datan siirron, jos tällainen pääsy tai siirto olisi ristiriidassa unionin oikeuden tai asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön kanssa.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut verkkosivustot on lueteltava kaikkia datankäsittelypalvelujen tarjoajien tarjoamia datankäsittelypalveluja koskevissa sopimuksissa.

29 artikla

Vaihtomaksujen asteittainen poistaminen

1. Datankäsittelypalvelujen tarjoajat eivät ... päivästä ...kuuta ... [kolme vuotta tämän asetuksen voimaantulopäivästä] saa periä vaihtomaksuja vaihtoprosessista.

2. Datankäsittelypalvelujen tarjoajat voivat ... päivän ...kuuta ... [tämän asetuksen voimaantulopäivän] ja ... päivän ...kuuta ... [kolme vuotta tämän asetuksen voimaantulopäivästä] välisenä aikana periä asiakkailta alennettuja vaihtomaksuja vaihtoprosessista.
3. Edellä 2 kohdassa tarkoitetut alennetut vaihtomaksut eivät saa olla suuremmat kuin datankäsittelypalvelujen tarjoajalle aiheutuvat kustannukset, jotka liittyvät välittömästi asianomaiseen vaihtoprosessiin.
4. Ennen sopimuksen tekemistä asiakkaan kanssa datankäsittelypalvelujen tarjoajien on annettava mahdolliselle asiakkaalle selkeät tiedot mahdollisista vakiopalvelumaksuista ja ennenaikaisesta irtisanomisesta aiheutuvista seuraamusmaksuista sekä 2 kohdassa tarkoitetun ajan kuluessa mahdollisesti perittävistä alennetuista vaihtomaksuista.
5. Datankäsittelypalvelujen tarjoajien on tarvittaessa annettava asiakkaalle tietoja datankäsittelypalveluista, joihin liittyy erittäin monimutkainen tai kallis vaihto tai joiden vaihtaminen on mahdotonta ilman merkittävää puuttumista dataan, digitaaliseen omaisuuteen tai palveluarkkitehtuuriin.
6. Datankäsittelypalvelujen tarjoajien on tapauksen mukaan asetettava 4 ja 5 kohdassa tarkoitetut tiedot julkisesti asiakkaiden saataville verkkosivustonsa erillisen osion kautta tai muulla helposti käytettävissä olevalla tavalla.

7. Siirretään komissiolle valta hyväksyä 45 artiklan mukaisesti delegoituja säädöksiä, joilla täydennetään tätä asetusta perustamalla valvontamekanismi, jonka avulla komissio voi seurata markkinoilla toimivien datankäsittelypalvelujen tarjoajien perimiä vaihtomaksuja sen varmistamiseksi, että vaihtomaksujen poistaminen ja alentaminen tämän artiklan 1 ja 2 kohdan nojalla toteutetaan kyseisissä kohdissa säädettyjen määräaikojen mukaisesti.

30 artikla

Palveluntarjoajan vaihtamiseen liittyvät tekniset näkökohdat

1. Sellaisiin skaalautuviin ja joustaviin tietoteknisiin resursseihin liittyvien datankäsittelypalvelujen tarjoajien, jotka rajoittuvat palvelinten, verkkojen ja infrastruktuurin käyttöön tarvittavien virtuaalisten resurssien kaltaisiin infrastruktuurin osiin, tarjoamatta pääsyä käyttöpalveluihin, ohjelmistoihin ja sovelluksiin, jotka tallennetaan, käsitellään muulla tavoin tai otetaan käyttöön kyseisissä infrastruktuurin osissa, on 27 artiklan mukaisesti toteutettava kaikki valtuuksiensa puitteissa kohtuulliset toimenpiteet sen edistämiseksi, että asiakas saa toiminnallisen vastaavuuden kohteena olevan datankäsittelypalvelun käytössä vaihdettuaan palveluun, joka kattaa saman palvelutyyppin. Lähteenä olevan datankäsittelypalvelujen tarjoajan on helpotettava vaihtoprosessia tarjoamalla valmiuksia, asianmukaista tietoa, dokumentaatiota, teknistä tukea ja tapauksen mukaan tarvittavat työkalut.

2. Datankäsittelypalvelujen tarjoajien on muiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen datankäsittelypalvelujen osalta asetettava yhtä paljon avoimia rajapintoja kaikkien asiakkaidensa ja asianomaisten kohteena olevien datankäsittelypalvelujen tarjoajien saataville maksutta vaihtoprosessin helpottamiseksi. Kyseisten rajapintojen on sisällettävä riittävät tiedot asianomaisesta palvelusta, jotta voidaan kehittää ohjelmistoja, joiden avulla voidaan viestiä palvelujen kanssa datan siirrettävyyttä ja yhteentoimivuutta varten.
3. Datankäsittelypalvelujen tarjoajien on muiden kuin tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen datankäsittelypalvelujen osalta varmistettava yhteensopivuus yhteentoimivuutta koskeviin avoimiin eritelmiin tai yhdenmukaistettuihin yhteentoimivuutta koskeviin standardeihin perustuvien yhteisten eritelmien kanssa viimeistään 12 kuukauden kuluttua siitä, kun kyseisten yhteisten eritelmien tai datankäsittelypalvelujen yhdenmukaistettujen yhteentoimivuutta koskevien standardien viitetiedot on julkaistu unionin datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuutta koskevien standardien keskusrekisterissä tämän asetuksen 35 artiklan 8 kohdan mukaisesti sen jälkeen, kun perustana olevat täytäntöönpanosäädökset on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.
4. Muiden kuin tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen datankäsittelypalvelujen tarjoajien on päivitettävä 26 artiklan b alakohdassa tarkoitettu sähköinen rekisteri tämän artiklan 3 kohdan mukaisten velvollisuuksiensa mukaisesti.

5. Jos vaihto tehdään samaa palvelutyyppejä olevien palvelujen välillä ja unionin datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuutta koskevassa keskusrekisterissä ei ole julkaistu kyseistä palvelutyyppejä varten tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja yhteisiä eritelmiä tai yhdenmukaistettuja yhteentoimivuutta koskevia standardeja 35 artiklan 8 kohdan mukaisesti, datankäsittelypalvelujen tarjoajan on asiakkaan pyynnöstä vietävä kaikki siirrettävissä oleva data jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa.
6. Datankäsittelypalvelujen tarjoajien ei edellytetä kehittävän uusia teknologioita tai palveluja taikka luovuttavan tai siirtävän teollis- ja tekijänoikeuksilla suojattua tai liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa digitaalista omaisuutta asiakkaalle tai eri datankäsittelypalvelujen tarjoajalle taikka vaarantavan asiakkaan tai palveluntarjoajan palvelun suojausta ja eheyttä.

31 artikla

Tiettyjä datankäsittelypalveluja koskevat erityisjärjestelyt

1. Edellä 23 artiklan d alakohdassa, 29 artiklassa ja 30 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädettyjä velvollisuuksia ei sovelleta datankäsittelypalveluihin, joiden pääpiirteet on rakennettu yksilölliseen käyttöön yksittäisen asiakkaan erityistarpeisiin vastaamiseksi tai joiden kaikki komponentit on kehitetty yksittäisen asiakkaan tarpeisiin, jos kyseisiä datankäsittelypalveluja ei tarjota laajassa kaupallisessa mittakaavassa datankäsittelypalvelujen tarjoajan palveluluettelon kautta.

2. Tässä luvussa vahvistettuja velvollisuuksia ei sovelleta datankäsittelypalveluihin, joita tarjotaan muuna kuin tuotantoversiona testaus- ja arviointitarkoituksiin ja rajoitetuksi ajaksi.
3. Ennen tässä artiklassa tarkoitettujen datankäsittelypalvelujen tarjoamista koskevan sopimuksen tekemistä datankäsittelypalvelujen tarjoajan on ilmoitettava mahdolliselle asiakkaalle niistä tämän luvun velvoitteista, joita ei sovelleta.

VII luku

Laiton kolmannen maan viranomaisten pääsy muuhun dataan kuin henkilötietoihin ja tällaisen datan kansainvälinen siirto

32 artikla

Kolmannen maan viranomaisten pääsy dataan ja datan kansainvälinen siirto

1. Datankäsittelypalvelujen tarjoajien on toteutettava kaikki riittävät tekniset, organisatoriset ja oikeudelliset toimenpiteet, mukaan lukien sopimukset, estääkseen unionissa olevan muun datan kuin henkilötietojen kansainvälisen siirron tai kolmansien maiden viranomaisten pääsyn kyseiseen dataan, jos tällainen siirto tai pääsy olisi ristiriidassa unionin oikeuden tai asianomaisten jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön kanssa, sanotun kuitenkin rajoittamatta 2 tai 3 kohdan soveltamista.

2. Kolmannen maan tuomioistuimen päätös tai tuomio tai kolmannen maan hallintoviranomaisen päätös, jossa vaaditaan datankäsittelypalvelujen tarjoajaa siirtämään unionissa olevaa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvaa muuta dataa kuin henkilötietoja tai antamaan pääsy tällaiseen dataan, tunnustetaan tai pannaan täytäntöön millä tahansa tavalla vain, jos se perustuu pyynnön esittäneen kolmannen maan ja unionin väliseen voimassa olevaan kansainväliseen sopimukseen, kuten keskinäistä oikeusapua koskevaan sopimukseen, tai pyynnön esittäneen kolmannen maan ja jäsenvaltion väliseen tällaiseen sopimukseen.
3. Jos 2 kohdassa tarkoitettua kansainvälistä sopimusta ei ole ja jos datankäsittelypalvelujen tarjoaja on sellaisen kolmannen maan tuomioistuimen päätöksen tai tuomion taikka kolmannen maan hallintoviranomaisen päätöksen vastaanottajana, joka koskee tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvan unionissa olevan muun datan kuin henkilötietojen siirtämistä tai niihin pääsyä, ja tällaisen päätöksen noudattaminen saattaisi johtaa siihen, että vastaanottaja rikkoo unionin oikeutta tai asianomaisen jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä, kyseisen kolmannen maan viranomaisen saa siirtää tällaista dataa tai saada pääsyn siihen ainoastaan, jos
 - a) kolmannen maan järjestelmä edellyttää, että tällaisen päätöksen tai tuomion perustelut ja oikeasuhteisuus esitetään ja että tällainen päätös tai tuomio on luonteeltaan yksilöity, esimerkiksi siten, että siitä käy riittävällä tavalla ilmi yhteys tiettyihin epäiltyihin henkilöihin tai rikkomuksiin;
 - b) toimivaltainen kolmannen maan tuomioistuin tutkii vastaanottajan perustellun vastalauseen; sekä

- c) toimivaltaisella kolmannen maan tuomioistuimella, joka antaa päätöksen tai tuomion tai joka tarkastelee uudelleen hallintoviranomaisen päätöstä, on kyseisen kolmannen maan lainsäädännön nojalla toimivalta ottaa asianmukaisesti huomioon unionin oikeuden tai asianosaisen jäsenvaltion kansallisen oikeuden mukaisesti suojatun datan toimittajan asiaankuuluvat oikeudelliset edut.

Päätöksen tai tuomion vastaanottaja voi pyytää asianomaisen kansallisen elimen tai kansainvälisen oikeusavun alalla toimivaltaisen viranomaisen lausuntoa määrittääkseen, täyttyvätkö tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa vahvistetut edellytykset, erityisesti, jos se katsoo, että päätös saattaa koskea liikesalaisuuksia ja muuta kaupallisesti arkaluonteista dataa taikka teollis- ja tekijänoikeuksilla suojattua sisältöä tai että siirto voi johtaa uudelleentunnistamiseen. Asianomainen kansallinen elin tai viranomainen voi kuulla komissiota. Jos vastaanottaja katsoo, että päätös tai tuomio voi vaikuttaa unionin tai sen jäsenvaltioiden kansalliseen turvallisuuteen tai puolustukseen liittyviin etuihin, sen on pyydettävä asiaankuuluvilta kansalliselta elimeltä tai viranomaiselta lausunto sen selvittämiseksi, koskeeko pyydetty data unionin tai sen jäsenvaltioiden kansallista turvallisuutta tai puolustukseen liittyviä etuja. Jos vastaanottaja ei ole saanut vastausta kuukauden kuluessa tai jos tällaisen elimen tai viranomaisten lausunnossa todetaan, etteivät tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa vahvistetut edellytykset täyty, vastaanottaja voi evätä muun datan kuin henkilötietojen siirtoa tai pääsyä tällaiseen dataan koskevan pyynnön kyseisillä perusteilla.

Edellä 42 artiklassa tarkoitettu Euroopan datainnovaatiolautakunta neuvoo ja avustaa komissiota laadittaessa suuntaviivoja sen arvioinnista, täyttyvätkö tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa vahvistetut edellytykset.

4. Jos 2 tai 3 kohdassa vahvistetut edellytykset täyttyvät, datankäsittelypalvelujen tarjoajan on vastauksena pyyntöön toimitettava vähimmäismäärä sallittavaa dataa palveluntarjoajan tai 3 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun asiaankuuluvan kansallisen elimen tai viranomaisen kyseistä pyyntöä koskevan kohtuullisen tulkinnan perusteella.
5. Datankäsittelypalvelujen tarjoajan on ilmoitettava asiakkaalle kolmannen maan viranomaisen esittämästä pyynnöstä saada pääsy sen dataan ennen kyseisen pyynnön noudattamista, lukuun ottamatta tapauksia, joissa pyyntö palvelee lainvalvontatarkoituksia, ja niin kauan kuin se on tarpeen lainvalvontatoimien tehokkuuden säilyttämiseksi.

VIII luku

Yhteentoimivuus

33 artikla

Datan, datan jakamismekanismien ja datapalvelujen sekä yhteisten eurooppalaisten data-avaruuksien yhteentoimivuutta koskevat olennaiset vaatimukset

1. Sellaisten data-avaruuksien osallistujien, jotka tarjoavat dataa tai datapalveluja muille osallistujille, on noudatettava seuraavia olennaisia vaatimuksia datan, datan jakamismekanismien ja -palvelujen sekä yhteisten eurooppalaisten data-avaruuksien, jotka ovat käyttötarkoituksia koskevia tai alakohtaisia yhteentoimivia yhteisten standardien ja käytäntöjen puitteita, joiden avulla jaetaan tai käsitellään yhdessä dataa esimerkiksi uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämistä, tieteellistä tutkimusta tai kansalaisyhteiskunnan aloitteita varten, yhteentoimivuuden helpottamiseksi:
 - a) datajoukon sisältö, käyttörajoitukset, lisenssit, datankeruumenetelmä, datan laatu ja epävarmuus on kuvattava riittävällä tavalla ja tarvittaessa koneellisesti luettavassa muodossa, jotta vastaanottaja voi löytää datan, päästä siihen ja käyttää sitä;
 - b) datarakenteet, dataformaatit, sanastot, luokitusjärjestelmät, taksonomiat ja koodiluettelot, jos ne ovat saatavilla, on kuvattava yleisesti saatavilla olevalla ja johdonmukaisella tavalla;

- c) tekniset keinot dataan pääsemiseksi, kuten sovellusrajapinnat, sekä niiden käyttöehdot ja palvelun laatu on kuvattava riittävällä tavalla, jotta voidaan mahdollistaa automaattinen pääsy dataan ja datan siirto osapuolten välillä, myös jatkuvasti, kerralla ladattavana tiedostona tai reaaliaikaisesti koneellisesti luettavassa muodossa, jos tämä on teknisesti mahdollista eikä haittaa verkkoon liitetyn tuotteen tai palvelun hyvää toimintaa;
- d) tarvittaessa keinot, joilla mahdollistetaan datan jakamista koskevien sopimusten, kuten älysopimusten, täytäntöönpanon automatisointivälineiden yhteentoimivuus.

Vaatimukset voivat olla yleisluonteisia tai koskea tiettyjä aloja, ja niissä voidaan ottaa kaikilta osin huomioon suhde muuhun unionin oikeuteen tai kansalliseen lainsäädäntöön perustuviin vaatimuksiin.

2. Siirretään komissiolle tämän asetuksen 45 artiklan mukaisesti valta hyväksyä tätä asetusta täydentäviä delegoituja säädöksiä, joilla täsmennetään tämän artiklan 1 kohdassa säädettyjä olennaisia vaatimuksia niiden vaatimusten osalta, jotka luonteensa vuoksi eivät voi tuottaa aiottua vaikutusta, ellei niitä täsmennetä tarkemmin sitovissa unionin säädöksissä, ja jotta voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon teknologian ja markkinoiden kehitys.

Hyväksyessään delegoituja säädöksiä komissio ottaa huomioon Euroopan datainnovaatiolautakunnan neuvonnan 42 artiklan c kohdan iii alakohdan mukaisesti.

3. Data-avaruuksien, jotka täyttävät ne yhdenmukaistetut standardit tai niiden osat, joiden viitetiedot on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, osallistujien, jotka tarjoavat dataa tai datapalveluja data-avaruuksien muille osallistujille, katsotaan noudattavan 1 kohdassa säädettyjä olennaisia vaatimuksia siltä osin kuin tällaiset yhdenmukaistetut standardit tai niiden osat kattavat kyseiset vaatimukset.
4. Komissio pyytää asetuksen (EU) N:o 1025/2012 10 artiklan mukaisesti yhtä tai useampaa eurooppalaista standardointiorganisaatiota laatimaan yhdenmukaistettuja standardeja, jotka täyttävät tämän artiklan 1 kohdassa säädetyt olennaiset vaatimukset.
5. Komissio voi hyväksyä täytäntöönpanosäädöksillä yhteisiä eritelmiä, jotka kattavat jonkin tai kaikki 1 kohdassa säädetyt olennaiset vaatimukset, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:
 - a) komissio on pyytänyt asetuksen (EU) N:o 1025/2012 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhtä tai useampaa eurooppalaista standardointiorganisaatiota laatimaan yhdenmukaistetun standardin, joka täyttää tämän artiklan 1 kohdassa säädetyt olennaiset vaatimukset, ja:
 - i) pyyntöä ei ole hyväksytty;
 - ii) kyseistä pyyntöä koskevia eurooppalaisia yhdenmukaistettuja standardeja ei ole toimitettu asetuksen (EU) N:o 1025/2012 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti asetetussa määräajassa; tai
 - iii) yhdenmukaistetut standardit eivät ole pyynnön mukaisia; ja

- b) asiaankuuluvat tämän artiklan 1 kohdassa säädetty olennaiset vaatimukset kattavien yhdenmukaistettujen standardien viitetietoja ei ole julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* asetuksen (EU) N:o 1025/2012 mukaisesti, eikä ole odotettavissa, että tällaiset viitetiedot julkaistaan kohtuullisen ajan kuluessa.

Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 46 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

6. Ennen kuin komissio laatii ehdotuksen tämän artiklan 5 kohdassa tarkoitetuksi täytäntöönpanosäädökseksi, se ilmoittaa asetuksen (EU) N:o 1025/2012 22 artiklassa tarkoitettulle komitealle, että se katsoo tämän artiklan 5 kohdan edellytysten täyttyneen.
7. Laatiessaan ehdotusta 5 kohdassa tarkoitetuksi täytäntöönpanosäädökseksi komissio ottaa huomioon Euroopan datainnovaatiolautakunnan neuvonnan ja muiden asiaankuuluvien elinten tai asiantuntijaryhmien näkemykset ja kuulee asianmukaisesti kaikkia asiaankuuluvia sidosryhmiä.
8. Data-avaruuksien osallistujien, jotka tarjoavat dataa tai datapalveluja data-avaruuksien muille osallistujille, jotka täyttävät 5 kohdassa tarkoitetuissa täytäntöönpanosäädöksissä vahvistetut yhteiset eritelmät tai niiden osat, on oletettava olevan 1 kohdassa säädettyjen olennaisten vaatimusten mukaisia siltä osin kuin tällaiset yhteiset eritelmät tai niiden osat kattavat kyseiset vaatimukset.

9. Jos eurooppalainen standardointiorganisaatio hyväksyy yhdenmukaistetun standardin ja ehdottaa komissiolle sen viitetietojen julkaisemista *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, komissio arvioi yhdenmukaistetut standardit asetuksen (EU) N:o 1025/2012 mukaisesti. Kun yhdenmukaistetun standardin viitetiedot julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, komissio kumoaa tämän artiklan 5 kohdassa tarkoitetut täytäntöönpanosäädökset tai niiden osat, jotka kattavat samat olennaiset vaatimukset kuin kyseinen yhdenmukaistettu standardi.
10. Jos jäsenvaltio katsoo, että yhteinen eritelmä ei täysin täytä 1 kohdassa säädettyjä olennaisia vaatimuksia, sen on ilmoitettava asiasta komissiolle toimittamalla yksityiskohtainen selvitys. Komissio arvioi kyseisen yksityiskohtaisen selvityksen ja muuttaa tarvittaessa täytäntöönpanosäädöstä, jossa kyseinen yhteinen eritelmä vahvistetaan.
11. Komissio voi yhteisten eurooppalaisten data-avaruuksien toimintaa varten annettavien yhteentoimivien yhteisten standardien ja käytäntöjen kehysten osalta hyväksyä suuntaviivoja, joissa otetaan huomioon asetuksen (EU) 2022/868 30 artiklan h alakohdan mukainen Euroopan datainnovaatiolautakunnan ehdotus.

34 artikla

Yhteentoimivuus datankäsittelypalvelujen rinnakkaiskäyttöä varten

1. Edellä 23 artiklassa, 24 artiklassa, 25 artiklan 2 kohdan a alakohdan ii alakohdassa, a alakohdan iv alakohdassa, e alakohdassa ja f alakohdassa sekä 30 artiklan 2–5 kohdassa säädettyjä vaatimuksia on sovellettava soveltuvin osin myös datankäsittelypalvelujen tarjoajiin yhteentoimivuuden helpottamiseksi datankäsittelypalvelujen rinnakkaiskäyttöä varten.
2. Kun datankäsittelypalvelua käytetään rinnakkain toisen datankäsittelypalvelun kanssa, datankäsittelypalvelujen tarjoajat voivat määrätä datan poistomaksuja, mutta ainoastaan poistosta aiheutuneiden kustannusten siirtämiseksi tällaisia kustannuksia ylittämättä.

35 artikla

Datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuus

1. Avoimien yhteentoimivuuden eritelmien ja datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuutta koskevien yhdenmukaistettujen standardien on täytettävä seuraavat vaatimukset:
 - a) niillä saavutetaan, jos se on teknisesti mahdollista, saman palvelutyyppin kattavien eri datankäsittelypalvelujen toiminnallinen vastaavuus;
 - b) niillä parannetaan digitaalisen omaisuuden siirrettävyyttä saman palvelutyyppin kattavien eri datankäsittelypalvelujen välillä;
 - c) niillä helpotetaan, jos se on teknisesti mahdollista, 30 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen saman palvelutyyppin kattavien eri datankäsittelypalvelujen toiminnallista vastaavuutta;

- d) ne eivät vaikuta haitallisesti datankäsittelypalvelujen ja datan turvallisuuteen ja eheyteen;
- e) ne on suunniteltu tavalla, joka mahdollistaa teknisen kehityksen sekä uusien toimintojen ja innovaatioiden sisällyttämisen datankäsittelypalveluihin.

2. Avoimissa yhteentoimivuuden eritelmissä ja datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuutta koskevissa yhdenmukaistetuissa standardeissa on käsiteltävä asianmukaisesti seuraavia seikkoja:

- a) pilvipalvelujen yhteentoimivuusnäkökohdat, jotka liittyvät liikenteen yhteentoimivuuteen, syntaktiseen yhteentoimivuuteen, semanttisen datan yhteentoimivuuteen, käyttäytymisen yhteentoimivuuteen ja toimintatapojen yhteentoimivuuteen;
- b) pilvipalveludatan siirrettävyyttä koskevat näkökohdat, jotka liittyvät datan syntaktiseen siirrettävyyteen, datan semanttiseen siirrettävyyteen ja datapolitiikkojen siirrettävyyteen;
- c) pilvipalvelusovelluksia koskevat näkökohdat, jotka liittyvät sovelluksen syntaktiseen siirrettävyyteen, sovellusohjeiden siirrettävyyteen, sovellusten metadatan siirrettävyyteen, sovelluskäyttämisen siirrettävyyteen ja sovelluspolitiikan siirrettävyyteen.

3. Avoimien yhteentoimivuuden eritelmien on oltava asetuksen (EU) N:o 1025/2012 liitteen II mukaisia.

4. Otettuaan huomioon asiaankuuluvat kansainväliset ja eurooppalaiset standardit ja itsesääntelyaloitteet komissio voi pyytää asetuksen (EU) N:o 1025/2012 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhtä tai useampaa eurooppalaista standardointiorganisaatiota laatimaan yhdenmukaistettuja standardeja, jotka täyttävät tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyt olennaiset vaatimukset.
5. Komissio voi täytäntöönpanosäädöksillä hyväksyä yhteisiä eritelmiä avointen yhteentoimivuuden eritelmien pohjalta, jotka kattavat kaikki 1 ja 2 kohdassa vahvistetut olennaiset vaatimukset.
6. Laatiessaan ehdotusta tämän artiklan 5 kohdassa tarkoitetuksi täytäntöönpanosäädökseksi komissio ottaa huomioon 37 artiklan 5 kohdan h alakohdassa tarkoitettujen kansallisten toimivaltaisten viranomaisten ja muiden asiaankuuluvien elinten tai asiantuntijaryhmien näkemykset ja kuulee asianmukaisesti kaikkia asiaankuuluvia sidosryhmiä.
7. Jos jäsenvaltio katsoo, että yhteinen eritelmä ei täysin täytä 1 ja 2 kohdassa säädettyjä olennaisia vaatimuksia, sen on ilmoitettava asiasta komissiolle toimittamalla yksityiskohtainen selvitys. Komissio arvioi kyseisen yksityiskohtaisen selvityksen ja voi muuttaa tarvittaessa täytäntöönpanosäädöstä, jossa kyseinen yhteinen eritelmä vahvistetaan.
8. Edellä olevan 30 artiklan 3 kohdan soveltamiseksi komissio julkaisee täytäntöönpanosäädöksillä datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuutta koskevien yhdenmukaistettujen standardien ja yhteisten eritelmien viitetiedot unionin datankäsittelypalvelujen yhteentoimivuutta koskevien standardien keskusrekisterissä.

9. Tässä artiklassa tarkoitetut täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 46 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

36 artikla

Olennaiset vaatimukset datan jakamista koskevien älysopimusten täytäntöönpanoa koskeville sopimuksille

1. Älysopimuksia käyttävän sovelluksen toimittajan, tai jos sellaista ei ole, henkilön, jonka elinkeino-, liike- tai ammattitoimintaan liittyy älysopimusten käyttöönotto toisten lukuun datan saataville asettamista koskevan sopimuksen tai sen osan toimeenpanon yhteydessä, on varmistettava, että kyseiset älysopimukset täyttävät seuraavat olennaiset vaatimukset:
- a) varmatoimisuus ja pääsynvalvonta sen varmistamiseksi, että älysopimus on suunniteltu tarjoamaan pääsynvalvontamekanismit ja erittäin korkean varmatoimisuuden asteen, jotta toiminnalliset virheet voidaan välttää ja torjua manipulointia kolmansien osapuolten taholta;
 - b) turvallinen lopettaminen tai keskeyttäminen sen varmistamiseksi, että on olemassa mekanismi, jolla liiketoimien jatkuva toteuttaminen voidaan lopettaa, ja että älysopimukseen sisältyy sisäisiä toimintoja, joilla sopimus voidaan purkaa tai joilla voidaan ohjeistaa sopimusta lopettamaan tai keskeyttämään toiminta, erityisesti tulevan tahattoman toteuttamisen estämiseksi;
 - c) datan arkistointi ja jatkuvuus sen varmistamiseksi, että olosuhteissa, joissa älysopimus on irtisanottava tai poistettava käytöstä, on olemassa mahdollisuus arkistoida transaktiodataa, älysopimuslogiikkaa ja -koodia tietojen säilyttämiseksi aiemmin suoritetuista dataan liittyvistä toimista (tarkastettavuus);

- d) pääsynvalvonta sen varmistamiseksi, että älysopimus suojataan tiukoilla pääsynvalvontamekanismeilla hallinto- ja älysopimustasolla; ja
 - e) johdonmukaisuus, jotta varmistetaan johdonmukaisuus älysopimuksella täytäntöönpannun datan jakamista koskevan sopimuksen ehtojen kanssa.
2. Älysopimuksen toimittajan, tai jos sellaista ei ole, henkilön, jonka elinkeino-, liike- tai ammattitoimintaan liittyy älysopimusten käyttöönotto toisten lukuun datan saataville asettamista koskevan sopimuksen tai sen osan täytäntöönpanon yhteydessä, on suoritettava vaatimustenmukaisuuden arviointi, joka koskee 1 kohdassa säädettyjen olennaisten vaatimusten täyttämistä, ja annettava EU-vaatimustenmukaisuusvakuutus, jos kyseiset vaatimukset täyttyvät.
3. Kun älysopimuksia käyttävän sovelluksen toimittaja, tai jos sellaista ei ole, henkilö, jonka elinkeino-, liike- tai ammattitoimintaan liittyy älysopimusten käyttöönotto toisten lukuun datan saataville asettamista koskevan sopimuksen tai sen osan täytäntöönpanon yhteydessä, laatii EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksen, hän on vastuussa 1 kohdassa säädettyjen olennaisten vaatimusten noudattamisesta.
4. Älysopimuksen, joka täyttää yhdenmukaistetut standardit tai niiden asiaankuuluvat osat, joiden viitetiedot julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, katsotaan olevan 1 kohdassa säädettyjen olennaisten vaatimusten mukainen siltä osin kuin tällaiset yhdenmukaistetut standardit tai niiden osat kattavat kyseiset olennaiset vaatimukset.

5. Komissio pyytää asetuksen (EU) N:o 1025/2012 10 artiklan mukaisesti yhtä tai useampaa eurooppalaista standardointiorganisaatiota laatimaan yhdenmukaistettuja standardeja, jotka täyttävät tämän artiklan 1 kohdassa säädetyt olennaiset vaatimukset.
6. Komissio voi hyväksyä täytäntöönpanosäädöksillä yhteisiä eritelmiä, jotka kattavat jonkin tai kaikki 1 kohdassa säädetyt olennaiset vaatimukset, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:
- a) komissio on pyytänyt asetuksen (EU) N:o 1025/2012 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhtä tai useampaa eurooppalaista standardointiorganisaatiota laatimaan yhdenmukaistetun standardin, joka täyttää 1 kohdassa säädetyt olennaiset vaatimukset, ja:
 - i) pyyntöä ei ole hyväksytty;
 - ii) kyseistä pyyntöä koskevia yhdenmukaistettuja standardeja ei ole toimitettu asetuksen (EU) N:o 1025/2012 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti asetetussa määräajassa; tai
 - iii) yhdenmukaistetut standardit eivät ole pyynnön mukaisia; ja
 - b) asiaankuuluvat tämän artiklan 1 kohdassa säädetyt olennaiset vaatimukset kattavien yhdenmukaistettujen standardien viitetietoja ei ole julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* asetuksen (EU) N:o 1025/2012 mukaisesti, eikä ole odotettavissa, että tällaiset viitetiedot julkaistaan kohtuullisen ajan kuluessa.

Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 46 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

7. Ennen kuin komissio laatii ehdotuksen tämän artiklan 6 kohdassa tarkoitetuksi täytäntöönpanosäädökseksi, se ilmoittaa asetuksen (EU) N:o 1025/2012 22 artiklassa tarkoitettulle komitealle, että se katsoo s tämän artiklan 6 kohdan edellytysten täyttyneen.
8. Laatiessaan ehdotusta 6 kohdassa tarkoitetuksi täytäntöönpanosäädökseksi komissio ottaa huomioon Euroopan datainnovaatiolautakunnan neuvonnan ja muiden asiaankuuluvien elinten tai asiantuntijaryhmien näkemykset ja kuulee asianmukaisesti kaikkia asiaankuuluvia sidosryhmiä.
9. Älysopimuksen myyjän tai, jos sellaista ei ole, henkilön, jonka elinkeino-, liike- tai ammattitoimintaan liittyy älysopimusten käyttöönotto toisille sellaisten datan saataville asettamista koskevan sopimuksen tai sen osan täytäntöönpanon yhteydessä, joka täyttää 6 kohdassa tarkoitetuissa täytäntöönpanosäädöksissä vahvistetut yhteiset eritelvät tai niiden osat, on oletettava olevan 1 kohdassa säädettyjen olennaisten vaatimusten mukaisia siltä osin kuin tällaiset yhteiset eritelvät tai niiden osat kattavat kyseiset vaatimukset.

10. Jos eurooppalainen standardointiorganisaatio hyväksyy yhdenmukaistetun standardin ja ehdottaa komissiolle sen viitetietojen julkaisemista *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, komissio arvioi yhdenmukaistetut standardit asetuksen (EU) N:o 1025/2012 mukaisesti. Kun yhdenmukaistetun standardin viitetiedot julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, komissio kumoaa tämän artiklan 6 kohdassa tarkoitetut täytäntöönpanosäädökset tai niiden osat, jotka kattavat samat tämän artiklan 1 kohdassa säädetyt olennaiset vaatimukset kuin kyseinen yhdenmukaistettu standardi.
11. Jos jäsenvaltio katsoo, että yhteinen eritelmä ei täysin täytä 1 kohdassa säädettyjä olennaisia vaatimuksia, sen on ilmoitettava asiasta komissiolle toimittamalla yksityiskohtainen selvitys. Komissio arvioi kyseisen yksityiskohtaisen selvityksen ja voi muuttaa tarvittaessa täytäntöönpanosäädöstä, jossa kyseinen yhteinen eritelmä vahvistetaan.

IX luku

Täytäntöönpano ja täytäntöönpanon valvonta

37 artikla

Toimivaltaiset viranomaiset ja datakoordinaattorit

1. Kunkin jäsenvaltion on nimettävä yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen, joka on vastuussa tämän asetuksen soveltamisesta ja sen täytäntöönpanon valvonnasta, jäljempänä 'toimivaltaiset viranomaiset'. Jäsenvaltiot voivat perustaa yhden tai useamman uuden viranomaisen tai käyttää olemassa olevia viranomaisia.

2. Jos jäsenvaltio nimeää useamman kuin yhden toimivaltaisen viranomaisen, sen on nimettävä niiden joukosta datakoordinaattori helpottamaan toimivaltaisten viranomaisten yhteistyötä ja avustamaan tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvia yhteisöjä kaikissa sen soveltamiseen ja täytäntöönpanon valvontaan liittyvissä asioissa. Toimivaltaisten viranomaisten on niille tämän artiklan 5 kohdan nojalla annettuja tehtäviä ja valtuuksia käyttäessään tehtävä yhteistyötä keskenään.

3. Asetuksen (EU) 2016/679 soveltamisen valvonnasta vastaavat valvontaviranomaiset ovat vastuussa tämän asetuksen soveltamisen valvonnasta henkilötietojen suojan osalta. Asetuksen (EU) 2016/679 VI ja VII lukua sovelletaan soveltuvin osin.

Euroopan tietosuojavaltuutettu on vastuussa tämän asetuksen soveltamisen valvonnasta komission, Euroopan keskuspankin tai unionin elinten osalta. Asetuksen (EU) 2018/1725 62 artiklaa sovelletaan tarvittaessa soveltuvin osin.

Henkilötietojen käsittelyssä on käytettävä tässä kohdassa tarkoitettujen valvontaviranomaisten tehtäviä ja valtuuksia.

4. Rajoittamatta tämän artiklan 1 kohdan soveltamista

a) alakohtaisten viranomaisten toimivalta on otettava huomioon tämän asetuksen soveltamiseen liittyvissä alakohtaiseen dataan pääsyä ja sen käyttöä koskevissa erityiskysymyksissä;

- b) tämän asetuksen 23–31 artiklan sekä 34 ja 35 artiklan soveltamisesta ja täytäntöönpanon valvonnasta vastaavalla toimivaltaisella viranomaisella on oltava kokemusta data-alalta ja sähköisten viestintäpalvelujen alalta.
5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten tehtävät ja valtuudet määritellään selkeästi ja niiden mukaan tällaiset viranomaiset muun muassa:
- a) edistävät tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvien käyttäjien ja yhteisöjen datalukutaitoa ja tietoisuutta tämän asetuksen mukaisista oikeuksista ja velvoitteista;
 - b) käsittelevät valituksia, jotka koskevat tämän asetuksen väitettyä rikkomista, myös liikesalaisuuksiin liittyviltä osin, ja tutkivat siinä määrin, kuin se on asianmukaista, valitusten kohdetta ja ilmoittavat säännöllisesti ja tarvittaessa kansallisen lainsäädännön mukaisesti valituksen tekijöille tutkinnan etenemisestä sekä tutkinnan tuloksista kohtuullisen ajan kuluessa, erityisesti jos asia edellyttää lisätutkimuksia tai koordinointia toisen toimivaltaisen viranomaisen kanssa;
 - c) suorittavat tutkimuksia tämän asetuksen soveltamista koskevista asioista, myös toiselta toimivaltaiselta tai muulta viranomaiselta saatujen tietojen perusteella;
 - d) määräävät tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia taloudellisia seuraamuksia, joihin voi sisältyä uhkasakkoja ja takautuvia uhkasakkoja, tai panevat vireille oikeudellisia menettelyjä sakkojen määräämiseksi;

- e) seuraavat datan saataville asettamisen ja käytön kannalta teknologista ja merkityksellistä kaupallista kehitystä;
- f) tekevät yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten ja tarvittaessa komission tai Euroopan datainnovaatiolautakunnan kanssa tämän asetuksen johdonmukaisen ja tehokkaan soveltamisen varmistamiseksi, mukaan lukien kaikkien asiaankuuluvien tietojen vaihtaminen sähköisesti ja ilman aiheetonta viivytystä, myös tämän artiklan 10 kohdan osalta;
- g) tekevät yhteistyötä muiden unionin tai kansallisten säädösten täytäntöönpanosta vastaavien asiaankuuluvien toimivaltaisten viranomaisten, myös data-alalla ja sähköisten viestintäpalvelujen alalla toimivaltaisten viranomaisten, asetuksen (EU) 2016/679 soveltamisen valvonnasta vastaavan valvontaviranomaisen tai alakohtaisten viranomaisten kanssa sen varmistamiseksi, että tämä asetus pannaan täytäntöön johdonmukaisesti muun unionin ja lainsäädännön ja kansallisen oikeuden kanssa;
- h) tekevät yhteistyötä kaikkien asiaankuuluvien toimivaltaisten viranomaisten kanssa, jotta varmistetaan, että 23–31 artiklan sekä 34 ja 35 artiklan velvollisuuksien täytäntöönpanoa valvotaan johdonmukaisesti muun unionin lainsäädännön ja datankäsittelypalvelujen tarjoajiin sovellettavan itsesääntelyn kanssa;
- i) varmistavat, että vaihtomaksut poistetaan 29 artiklan mukaisesti;
- j) tutkivat V luvun nojalla esitetyt datapyynnöt.

Jos datakoordinaattori on nimetty, sen on helpotettava ensimmäisen alakohdan f, g ja h alakohdassa tarkoitettua yhteistyötä ja avustettava toimivaltaisia viranomaisia näiden pyynnöistä.

6. Jos tällainen toimivaltainen viranomainen on nimetty, datakoordinaattorin on
- a) toimittava keskitettynä yhteyspisteenä kaikissa tämän asetuksen soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä;
 - b) varmistettava niiden datan saataville asettamista koskevien pyyntöjen julkinen saatavuus verkossa, joita julkisen sektorin elimet esittävät poikkeuksellisen tarpeen perusteella V luvun mukaisesti, ja edistettävä vapaaehtoisia datan jakamista koskevia sopimuksia julkisen sektorin elinten ja datan haltijoiden välillä;
 - c) ilmoitettava komissiolle vuosittain 4 artiklan 2 ja 8 kohdan ja 5 artiklan 11 kohdan mukaisesti ilmoitetuista epäämisistä.
7. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle toimivaltaisten viranomaisten nimet ja niille kuuluvat tehtävät ja valtuudet sekä tapauksen mukaan datakoordinaattorin nimi. Komissio pitää yllä julkista rekisteriä näistä viranomaisista.
8. Toimivaltaisten viranomaisten on pysyttävä puolueettomina ja vapaina kaikesta suorasta tai välillisestä ulkopuolisesta vaikuttamisesta hoitaessaan tehtäviään ja käyttäessään valtuuksiaan tämän asetuksen mukaisesti, eivätkä ne saa pyytää eivätkä ottaa yksittäisiä tapauksia varten ohjeita miltään muulta viranomaiselta tai yksityiseltä osapuolelta.
9. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisille viranomaisille osoitetaan riittävät henkilöstö- ja tekniset resurssit ja asiaankuuluva asiantuntemus, jotta ne voivat hoitaa tehokkaasti tämän asetuksen mukaiset tehtävänsä.

10. Tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvat yhteisöt kuuluvat sen jäsenvaltion toimivaltaan, johon yhteisö on sijoittautunut. Jos yhteisö on sijoittautunut useampaan kuin yhteen jäsenvaltioon, sen on katsottava kuuluvan sen jäsenvaltion toimivaltaan, jossa sen päätoimipaikka sijaitsee eli jossa sillä on kotipaikka tai sääntömääräinen kotipaikka, josta pääasialliset taloudelliset toiminnot ja operatiivinen valvonta tapahtuvat.
11. Tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvan yhteisön, joka asettaa verkkoon liitettyjä tuotteita saataville tai tarjoaa palveluja unionissa ja joka ei ole sijoittautunut unioniin, on nimettävä laillinen edustaja johonkin jäsenvaltioon.
12. Tämän asetuksen noudattamisen varmistamiseksi tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvan yhteisön, joka asettaa verkkoon liitettyjä tuotteita saataville tai tarjoaa palveluja unionissa, on valtuutettava laillinen edustaja, joka vastaa kyseisen yhteisön lisäksi tai sen sijasta yhteyksistä toimivaltaisiin viranomaisiin kaikissa kyseiseen yhteisöön liittyvissä kysymyksissä. Kyseisen laillisen edustajan on tehtävä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa ja osoitettava niille pyynnöstä kattavasti tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvan, verkkoon liitettyjä tuotteita saataville asettavan tai palveluja unionissa tarjoavan yhteisön toteuttamat toimet ja soveltamat säännöt tämän asetuksen noudattamisen varmistamiseksi.

13. Tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvan yhteisön, joka asettaa verkkoon liitettyjä tuotteita saataville tai tarjoaa palveluja unionissa, on katsottava kuuluvan sen jäsenvaltion toimivaltaan, jossa sen laillinen edustaja sijaitsee. Sillä, että tällainen yhteisö on nimennyt laillisen edustajan, ei rajoiteta tällaisen yhteisön vastuuta eikä mahdollisia oikeudellisia toimia, joita voidaan panna vireille sitä vastaan. Siihen saakka, kunnes yhteisö nimeää laillisen edustajan tämän artiklan mukaisesti, sen on tarvittaessa kuuluttava kaikkien jäsenvaltioiden toimivaltaan tämän asetuksen soveltamisen ja täytäntöönpanon varmistamiseksi. Mikä tahansa toimivaltainen viranomainen voi käyttää toimivaltaansa muun muassa määräämällä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia edellyttäen, että yhteisö ei kuulu tämän asetuksen nojalla toisen toimivaltaisen viranomaisen täytäntöönpanomenettelyn alaisuuteen samojen asioiden osalta.
14. Toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava valtuudet pyytää käyttäjiltä, datan haltijoilta tai datan vastaanottajilta tai niiden laillisilta edustajilta, jotka kuuluvat niiden jäsenvaltion toimivaltaan, kaikki tiedot, jotka ovat tarpeen tämän asetuksen noudattamisen todentamiseksi. Tietopyynnön on oltava oikeassa suhteessa lähtökohtaisten tehtävien suorittamiseen nähden, ja se on perusteltava.
15. Jos yhden jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen pyytää apua tai täytäntöönpanotoimenpiteitä toisen jäsenvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta, sen on esitettävä perusteltu pyyntö. Toimivaltaisen viranomaisen on tällaisen pyynnön saatuaan annettava ilman aiheetonta viivytystä vastaus, jossa esitetään yksityiskohtaisesti toteutetut tai suunnitellut toimet.

16. Toimivaltaisten viranomaisten on kunnioitettava luottamuksellisuutta ja ammatti- ja liikesalaisuuksien suojaa koskevia periaatteita sekä turvattava henkilötiedot unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Tietoja, jotka vaihdetaan avunantoa koskevan pyynnön yhteydessä ja toimitetaan tämän artiklan nojalla, saa käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, jota varten niitä on pyydetty.

38 artikla

Oikeus tehdä valitus

1. Luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä on oikeus tehdä valitus yksin tai tarvittaessa yhteisesti sen jäsenvaltion asianomaiselle toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa heidän vakinainen asuinpaikkansa tai työpaikkansa taikka sijoittautumispaikkansa sijaitsee, jos he katsovat, että heidän tähän asetukseen perustuvia oikeuksiaan on loukattu, sanotun kuitenkin rajoittamatta muita hallinnollisia muutoksenhakukeinoja tai oikeussuojakeinoja. Datakoordinaattorin on pyynnöstä annettava luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille kaikki tarvittavat tiedot, jotta nämä voivat tehdä valituksensa asianomaiselle toimivaltaiselle viranomaiselle.
2. Toimivaltaisen viranomaisen, jolle valitus on jätetty, on ilmoitettava kansallisen lainsäädännön mukaisesti valituksen tekijälle valituksen käsittelyn etenemisestä ja siitä tehdystä päätöksestä.

3. Toimivaltaisten viranomaisten on tehtävä yhteistyötä valitusten käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi tehokkaasti ja oikea-aikaisesti, myös vaihtamalla kaikki asiaankuuluvat tiedot sähköisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Tämä yhteistyö ei vaikuta erityisiin yhteistyömekanismeihin, joista säädetään asetuksen (EU) 2016/679 VI ja VII luvussa ja asetuksessa (EU) 2017/2394.

39 artikla

Oikeus tehokkaasiin oikeussuojakeinoihin

1. Kaikista hallinnollisista tai muista kuin oikeudellisista muutoksenhakukeinoista riippumatta kaikilla luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, joita asia koskee, on oltava oikeus tehokkaasiin oikeussuojakeinoihin toimivaltaisten viranomaisten tekemien oikeudellisesti sitovien päätösten osalta.
2. Jos toimivaltainen viranomainen ei ryhdy toimiin valituksen perusteella, kaikilla luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, joita asia koskee, on kansallisen lainsäädännön mukaisesti oltava joko oikeus tehokkaasiin oikeussuojakeinoihin tai mahdollisuus hakea muutosta puolueettomalta elimeltä, jolla on asianmukainen asiantuntemus.
3. Tämän artiklan mukaiset kanteet on nostettava yksityisesti taikka tarvittaessa kollektiivisesti yhden tai useamman luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön edustajien toimesta sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa kanteen kohteena oleva toimivaltainen viranomainen sijaitsee.

40 artikla
Seuraamukset

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tämän asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.
2. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava nämä säännöt ja toimenpiteet komissiolle viimeistään ... päivänä ...kuuta ... [20 kuukautta tämän asetuksen voimaantulopäivästä], ja jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle kaikki niitä koskevat myöhemmät muutokset viipymättä. Komissio päivittää säännöllisesti ja pitää yllä helposti saatavilla olevaa julkista rekisteriä näistä toimenpiteistä.
3. Jäsenvaltioiden on otettava huomioon Euroopan datainnovaatiolautakunnan suositukset sekä seuraavat ei-tyhjentävät perusteet määrättäessä seuraamuksia tämän asetuksen rikkomisista:
 - a) rikkomisen luonne, vakavuus, laajuus ja kesto;
 - b) rikkojan toteuttamat mahdolliset toimet rikkomisen aiheuttaman vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi;
 - c) rikkojan mahdolliset aiemmat rikkomiset;
 - d) rikkojan rikkomisen johdosta saamat taloudelliset edut tai sen välttämät tappiot, jos tällaiset voitot tai tappiot voidaan luotettavasti osoittaa;

- e) mahdollinen muu tapauksen olosuhteisiin sovellettava raskauttava tai lieventävä tekijä;
 - f) rikkomiseen syyllistyneen osapuolen edellisen tilikauden vuotuinen liikevaihto unionissa.
4. Jos tämän asetuksen II, III ja V luvussa säädettyjä velvoitteita rikotaan, asetuksen (EU) 2016/679 soveltamisen valvonnasta vastuussa olevat valvontaviranomaiset voivat määrätä toimivaltansa puitteissa hallinnollisia seuraamusmaksuja asetuksen (EU) 2016/679 83 artiklan mukaisesti kyseisen asetuksen 83 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuun määrään asti.
5. Jos tämän asetuksen V luvussa säädettyjä velvoitteita rikotaan, Euroopan tietosuojavaltuutettu voi määrätä toimivaltansa puitteissa hallinnollisia seuraamusmaksuja asetuksen (EU) 2018/1725 66 artiklan mukaisesti kyseisen asetuksen 66 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun määrään asti.

41 artikla

Mallisopimusehdot ja vakiosopimuslausekkeet

Komissio kehittää ja suosittelee ennen ... päivää ...kuuta ... [20 kuukautta tämän asetuksen voimaantulon jälkeen] ei-sitovia mallisopimusehtoja, jotka koskevat datan saatavuutta ja käyttöä, kohtuullista korvausta ja liikesalaisuuksien suojaamista sekä pilvilaskentasopimusten standardimuotoisia sopimuslausekkeitä, auttaakseen osapuolia laatimaan ja neuvottelemaan sopimuksia, joissa sopimusperusteiset oikeudet ja velvoitteet ovat oikeudenmukaiset, kohtuulliset ja syrjimättömät.

42 artikla

Euroopan datainnovaatiolautakunnan rooli

Euroopan datainnovaatiolautakunnan, joka on komission asetuksen (EU) 2022/868 29 artiklan mukaisesti perustama asiantuntijaryhmä, jossa toimivaltaiset viranomaiset ovat edustettuina, on tuettava tämän asetuksen johdonmukaista soveltamista

- a) neuvomalla ja avustamalla komissiota toimivaltaisten viranomaisten johdonmukaisten käytäntöjen kehittämisessä II, III, V ja VII luvun täytäntöönpanossa;
- b) helpottamalla toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä kehittämällä valmiuksia ja vaihtamalla tietoja ja erityisesti ottamalla käyttöön menetelmiä II, III ja V luvun mukaisten oikeuksien ja velvollisuuksien täytäntöönpanoon liittyvien tietojen tehokasta vaihtoa varten rajatylittävissä tapauksissa, mukaan lukien seuraamusten määräämistä koskeva koordinointi;
- c) neuvomalla ja avustamalla komissiota seuraavissa asioissa:
 - i) pyydetäänkö 33 artiklan 4 kohdassa, 35 artiklan 4 kohdassa ja 36 artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen yhdenmukaistettujen standardien laatimista;
 - ii) 33 artiklan 5 kohdassa, 35 artiklan 5 ja 8 kohdassa ja 36 artiklan 6 kohdassa tarkoitettujen täytäntöönpanosäädösten luonnosten valmistelu;
 - iii) 29 artiklan 7 kohdassa ja 33 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen delegoitujen säädösten valmistelu; sekä

- iv) 33 artiklan 11 kohdassa tarkoitettujen suuntaviivojen, joissa vahvistetaan yhteisten standardien ja käytäntöjen yhteentoimivuutta koskevat kehykset yhteisten eurooppalaisten data-avaruuksien toimintaa varten, hyväksyminen.

X luku

Direktiivin 96/9/EY mukainen *sui generis* -oikeus

43 artikla

Tiettyä dataa sisältävät tietokannat

Direktiivin 96/9/EY 7 artiklassa säädettyä *sui generis* -oikeutta ei sovelleta, kun data saadaan tämän asetuksen ja erityisesti sen 4 ja 5 artiklan soveltamisalaan kuuluvasta verkkoon liitetystä tuotteesta tai siihen liittyvästä palvelusta tai tuotetaan sen avulla.

XI luku

Loppusäännökset

44 artikla

Muut unionin säädökset, joilla säännellään

datan saatavuutta ja käyttöä koskevia oikeuksia ja velvoitteita

1. Tämä asetus ei vaikuta erityisvelvoitteisiin, jotka koskevat datan asettamista saataville yritysten välillä, yritysten ja kuluttajien välillä sekä poikkeustapauksissa yritysten ja julkisten elinten välillä ja joista on säädetty ... päivänä ...kuuta ... [tämän asetuksen voimaantulopäivä] tai sitä ennen voimaan tulleissa unionin säädöksissä ja niihin perustuvissa delegoiduissa säädöksissä tai täytäntöönpanosäädöksissä.

2. Tämä asetus ei vaikuta unionin lainsäädäntöön, jossa määritellään jonkin alan, yhteisen eurooppalaisen data-avaruuden tai yleistä etua koskevan alan tarpeet huomioon ottaen lisävaatimuksia, jotka koskevat erityisesti
 - a) datan saatavuuden teknisiä näkökohtia;
 - b) rajoituksia, jotka koskevat datan haltijoiden oikeuksia päästä tiettyyn käyttäjien toimittamaan dataan ja käyttää sitä;
 - c) datan saatavuutta ja käyttöä pidemmälle meneviä näkökohtia.
3. Tällä asetuksella, lukuun ottamatta V lukua, ei rajoiteta sellaisen unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön soveltamista, jossa säädetään datan saatavuudesta ja sen käytön sallimisesta tieteellisiin tutkimustarkoituksiin.

45 artikla

Siirretyn säädösvallan käyttäminen

1. Komissiolle siirrettyä valtaa antaa delegoituja säädöksiä koskevat tässä artiklassa säädetyt edellytykset.
2. Siirretään komissiolle ... päivästä ...kuuta ... [tämän asetuksen voimaantulopäivä] määräämättömäksi ajaksi 29 artiklan 7 kohdassa ja 33 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu valta antaa delegoituja säädöksiä.

3. Euroopan parlamentti tai neuvosto voi milloin tahansa peruuttaa 29 artiklan 7 kohdassa ja 33 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun säädösvallan siirron. Peruuttamispäätöksellä lopetetaan tuossa päätöksessä mainittu säädösvallan siirto. Peruuttaminen tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona sitä koskeva päätös julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, tai jonakin myöhempänä, kyseisessä päätöksessä mainittuna päivänä. Peruuttamispäätös ei vaikuta jo voimassa olevien delegoitujen säädösten pätevyyteen.
4. Ennen kuin komissio hyväksyy delegoidun säädöksen, se kuulee kunkin jäsenvaltion nimeämiä asiantuntijoita paremmasta lainsäädännöstä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehdyssä toimielinten välisessä sopimuksessa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti.
5. Heti kun komissio on antanut delegoidun säädöksen, komissio antaa sen tiedoksi yhtäaikaaisesti Euroopan parlamentille ja neuvostolle.
6. Edellä olevan 29 artiklan 7 kohdan tai 33 artiklan 2 kohdan nojalla annettu delegoitu säädös tulee voimaan ainoastaan, jos Euroopan parlamentti tai neuvosto ei ole kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asianomainen säädös on annettu tiedoksi Euroopan parlamentille ja neuvostolle, ilmaissut vastustavansa sitä tai jos sekä Euroopan parlamentti että neuvosto ovat ennen mainitun määräajan päättymistä ilmoittaneet komissiolle, että ne eivät vastusta säädöstä. Euroopan parlamentin tai neuvoston aloitteesta tätä määräaikaä jatketaan kolmella kuukaudella.

46 artikla
Komiteamenettely

1. Komissiota avustaa asetuksella (EU) 2022/868 perustettu komitea. Tämä komitea on asetuksessa (EU) N:o 182/2011 tarkoitettu komitea.
2. Kun viitataan tähän kohtaan, sovelletaan asetuksen (EU) N:o 182/2011 5 artiklaa.

47 artikla
Asetuksen (EU) 2017/2394 muuttaminen

Lisätään asetuksen (EU) 2017/2394 liitteeseen kohta seuraavasti:

- ”29. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/... datan oikeudenmukaista saatavuutta ja käyttöä koskevista yhdenmukaisista säännöistä sekä asetuksen (EU) 2017/2394 ja direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta (datasäädös) (EUVL L ...)+.”.

Artikla 48
Asetuksen (EU) 2020/1828 muuttaminen

Lisätään direktiivin (EU) 2020/1828 liitteeseen I kohta seuraavasti:

- ”68. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/... datan oikeudenmukaista saatavuutta ja käyttöä koskevista yhdenmukaisista säännöistä sekä asetuksen (EU) 2017/2394 ja direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta (datasäädös) (EUVL L ...)+.”.

⁺ EUVL: lisätään tekstiin asiakirjassa PE-CONS 49/23 (2022/0047(COD)) olevan asetuksen numero, päivämäärä ja EUVL-viite.

49 artikla

Arviointi ja uudelleentarkastelu

1. Komissio arvioi tätä asetusta viimeistään ... päivänä ...kuuta ... [56 kuukauden kuluttua tämän asetuksen voimaantulopäivästä] ja esittää Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle kertomuksen tärkeimmistä havainnoistaan. Arvioinnissa tarkastellaan erityisesti seuraavia seikkoja:
 - a) tilanteet, joissa on katsottavan olevan kyse tämän asetuksen 15 artiklassa tarkoitetusta poikkeuksellisesta tarpeesta ja tämän asetuksen V luvun soveltamisesta käytännössä, erityisesti kokemuksista tämän asetuksen V luvun soveltamisesta julkisen sektorin elimissä, komissiossa, Euroopan keskuspankissa ja unionin elimissä; toimivaltaiselle viranomaiselle 18 artiklan 5 kohdan mukaisesti tämän asetuksen V luvun soveltamisesta koskevien menettelyjen lukumäärää ja lopputulos sellaisina kuin toimivaltaiset viranomaiset ovat niistä raportoineet; sellaisten muiden unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen velvoitteiden vaikutusta, jotka koskevat tiedonsaantipyyntöjen täyttämistä; vapaaehtoisten datan jakamismekanismien, kuten asetuksen (EU) 2022/868 nojalla tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden perustamien mekanismien, vaikutusta tämän asetuksen V luvun tavoitteiden saavuttamiseen ja henkilötietojen roolia tämän asetuksen 15 artiklan yhteydessä, mukaan lukien yksityisyyttä parantavan teknologian kehitys;

- b) tämän asetuksen vaikutus datan käyttöön taloudessa, kuten datainnovointiin, datan rahaksi muuttamista koskeviin käytäntöihin ja datan välityspalveluihin, sekä datan jakamiseen yhteisissä eurooppalaisissa data-avaruuksissa;
- c) eri dataluokkien ja -tyyppien saatavuus ja käyttö;
- d) tiettyjen yritysryhmien sulkeminen pois 5 artiklan mukaisten dataanpääsyyn oikeutettujen piiristä;
- e) teollis- ja tekijänoikeuksiin kohdistuvien vaikutusten puuttuminen;
- f) vaikutus liikesalaisuuksiin, kuten suojaan niiden laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta, sekä sen mekanismin vaikutusta, jonka avulla datan haltija voi evätä käyttäjän 4 artiklan 8 kohdan ja 5 artiklan 11 kohdan mukaisen pyynnön ottaen mahdollisuuksien mukaan huomioon direktiivin (EU) 2016/943 tarkistamisen;
- g) se, onko 13 artiklassa tarkoitettu kohtuuttomien sopimusehtojen luettelo ajan tasalla, kun otetaan huomioon uudet liiketoimintakäytännöt ja markkinainnovointien nopea kehitys;
- h) datankäsittelypalvelujen tarjoajien sopimuskäytäntöihin tehdyt muutokset ja se, onko tämä johtanut 25 artiklan riittävään noudattamiseen;
- i) datankäsittelypalvelujen tarjoajien vaihtoprosessista perimien maksujen alentaminen 29 artiklan mukaista vaihtomaksujen asteittaista poistamista vastaavasti;
- j) tämän asetuksen vuorovaikutus muiden datatalouden kannalta merkityksellisten unionin säädösten kanssa;

- k) toimet, joilla estetään laitton viranomaisten pääsy muuhun dataan kuin henkilötietoihin;
 - l) 37 artiklassa vaaditun täytäntöönpanojärjestelmän tehokkuus;
 - m) tämän asetuksen vaikutukset pk-yrityksiin, niiden innovointikyvyn ja datankäsittelypalvelujen saatavuuden unionin käyttäjille sekä uusien velvoitteiden noudattamisesta aiheutuvan taakan osalta.
2. Komissio arvioi tätä asetusta viimeistään ... päivänä ...kuuta ... [56 kuukauden kuluttua tämän asetuksen voimaantulopäivästä] ja esittää Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle kertomuksen tärkeimmistä havainnoistaan. Kyseisessä arvioinnissa on arvioitava 23–31 artiklan sekä 34 ja 35 artiklan vaikutusta erityisesti hinnoitteluun ja unionissa tarjottavien datankäsittelypalvelujen moninaisuuteen erityisesti palveluntarjoajina olevien pk-yritysten näkökulmasta.
3. Jäsenvaltioiden on toimitettava 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen kertomusten laatimiseen tarvittavat tiedot komissiolle.
4. Komissio voi 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen kertomusten perusteella antaa tapauksen mukaan Euroopan parlamentille ja neuvostolle lainsäädäntöehdotuksen tämän asetuksen muuttamiseksi.

50 artikla

Voimaantulo ja soveltaminen

Tämä asetus tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Sitä sovelletaan ... päivästä ...kuuta ... [20 kuukauden kuluttua tämän asetuksen voimaantulopäivästä] alkaen.

Tämän asetuksen 3 artiklan 1 kohdasta johtuvia velvoitteita sovelletaan verkkoon liitettyihin tuotteisiin ja niihin liittyviin palveluihin, jotka on saatettu markkinoille ... päivän ...kuuta ... [32 kuukautta tämän asetuksen voimaantulopäivästä] jälkeen.

III lukua sovelletaan... päivän ...kuuta ... [20 kuukautta asetuksen voimaantulopäivästä] jälkeen voimaan tulevan unionin oikeuden tai unionin oikeuden mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön mukaisiin datan saataville asettamista koskeviin velvoitteisiin.

IV lukua sovelletaan ... päivästä ...kuuta ... [20 kuukauden kuluttua tämän asetuksen voimaantulopäivästä] alkaen.

IV lukua sovelletaan ... päivästä ...kuuta ... [44 kuukautta tämän asetuksen voimaantulopäivästä] alkaen sopimuksiin, jotka on tehty ... päivänä ...kuuta ... [20 kuukautta tämän asetuksen voimaantulopäivästä] tai ennen sitä, edellyttäen että ne ovat

- a) voimassa määräämättömän ajan; tai
- b) niiden voimassaolon on määrä päättyä 10 vuotta ... päivän ...kuuta ... [tämän asetuksen voimaantulopäivä] jälkeen.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty Strasbourgissa

Euroopan parlamentin puolesta

Puhemies

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja